

H.G.WELLS

A movie poster for 'The Time Machine' featuring a man and a woman standing next to a time machine in a desert setting. The man is wearing a white shirt and a dark vest, and the woman is wearing a red top and a long, patterned skirt. The time machine is a large, metallic, spherical structure with a chair inside. The background is a desert landscape with a large, glowing eye in the sky.

MAȘINA
TIMPULUI

HERBERT GEORGE WELLS

MAȘINA TIMPULUI

Traducere:
Mihu Dragomir și C. Vonghizas

The Time Machine
1895

Herbert George Wells (n. 21 septembrie 1866 - d. 13 august 1946), cunoscut mai bine sub numele de *H. G. Wells*, a fost un scriitor englez celebru pentru cărțile sale de ficțiune precum *Mașina timpului*, *Războiul lumilor*, *Omul invizibil*, *Primii oameni în lună* și *Insula Doctorului Moreau*. A mai publicat nuvele contemporane, istorice și comentarii sociale. A fost un socialist declarat și un pacifist, operele sale mai târzii devenind tot mai politice și didactice. Atât Wells, cât și Jules Verne sunt recunoscuți ca „părinții genului științifico-fantastic”.

Lui William Ernest Henley

I. INTRODUCERE

Exploratorul Timpului (deoarece astfel mi se pare potrivit să-l numim) expunea în fața noastră o teorie destul de nebuloasă. Ochiul lui cenușii clipeau strălucitori, iar obrazul, de obicei palid, îi era acum aprins și însuflețit. Focul ardea viu, iar lumina domoală a lămpilor incandescente, de forma unor crini de argint, urmărea micile bule de aer ce licăreau și umblau de colo-colo prin paharele noastre. Scaunele, meșterite chiar de gazda noastră, mai mult ne îmbrățișau și ne mângâiau, decât ne acceptau docile, și domnea acea atmosferă de voluptate de după cină, când gândul plutește în voie, eliberat dintre hotarele preciziei. Și în timp ce noi ședeam, leneși, admirând seriozitatea cu care dezbătea acest nou paradox (cum îl consideram noi) și fecundele lui posibilități, Exploratorul Timpului — subliniind cu arătătorul întins punctele esențiale — ne-a pus problema astfel:

— Trebuie să mă urmăriți cu atenție. Voi fi obligat să combat una sau două idei, care sunt aproape universal acceptate. Geometria, de exemplu, pe care ați învățat-o la școală, se bazează pe o concepție greșită.

— Oare nu e cam mult pentru început? zise Filby, un om cu părul roșcat, căruia îi plăceau argumentele.

— Nu am intenția să vă cer acceptarea vreunei idei fără o bază rațională. Imediat veți fi de acord și dumneavoastră cu atât cât îmi este necesar. Știți desigur că o linie geometrică, o linie de grosime

zero, nu are o existență reală. Este ceea ce ați învățat, nu-i așa? La fel și planul geometric. Lucrurile acestea sunt simple abstracțiuni.

— Este adevărat, zise Psihologul.

— Tot astfel, având numai lungime, lățime și înălțime, un cub nu poate să aibă o existență reală.

— Aici am o obiecție, zise Filby. Un corp solid poate să existe în mod cert. Toate obiectele reale...

— Așa crede majoritatea oamenilor. Dar așteptați o clipă. Poate să existe un cub în mod *instantaneu*?

— Nu înțeleg, zise Filby.

— Este cu putință ca un cub, care nu are nici un fel de durată în timp, să aibă o existență reală?

Filby căzu pe gânduri.

— E limpede, continuă Exploratorul Timpului, orice corp real trebuie să se întindă în *patru* direcții: trebuie să aibă Lungime, înălțime și — Durată. Dar, dintr-o infirmitate naturală a organismului nostru, pe care am să v-o explic îndată, suntem înclinați să nu ținem seamă de acest fapt. Există, în realitate, patru dimensiuni: trei pe care le numim cele trei planuri ale Spațiului, și o a patra — Timpul. Există, totuși, și tendința de a se stabili o distincție artificială între primele trei dimensiuni și ultima, deoarece, din întâmplare, conștiința noastră se mișcă cu intermitență de-a lungul ultimei dimensiuni într-o singură direcție, de la începutul până la sfârșitul vieții.

— Asta, zise un bărbat foarte tânăr, făcând eforturi desperade să-și reaprindă țigara deasupra lămpii, asta... foarte clar într-adevăr.

— Ei bine, este evident că peste faptul acesta se trece întotdeauna cu vederea, continuă Exploratorul Timpului, ușor înveselit. Într-adevăr, acesta este ceea ce se înțelege prin a Patra Dimensiune, cu toate că unii dintre cei care vorbesc despre ea nu-și dau seama că, de fapt, aceasta vor și ei să înțeleagă. Este un alt mod de a privi Timpul. *Nu există nici o deosebire între Timp și oricare dintre celelalte trei dimensiuni ale Spațiului, decât doar că de-a lungul Timpului se mișcă mereu conștiința noastră.* Unii smintiți abordează într-un mod cu totul eronat această idee. Ați auzit cu toții ce spun ei cu privire la această a Patra Dimensiune?

— Eu n-am auzit, zise Primarul din Provincie.

— Pur și simplu că Spațiul, așa îl consideră matematicienii, ar avea trei dimensiuni, care pot fi denumite Lungime, Lățime și poate fi definit întotdeauna prin referire la trei planuri, fiecare în unghi drept față de celelalte. Dar unii filozofi se întreabă de ce numai *trei* dimensiuni — de ce să nu poată exista și o altă direcție în unghi drept față de celelalte trei? Și au încercat chiar să construiască o geometrie tetradimensională. Profesorul Simon Newcomb a expus acest punct de vedere, cam cu o lună în urmă, la Societatea Matematică din New York. Știți că, pe o suprafață plană, care are doar două dimensiuni, putem reprezenta figura unui corp tridimensional, și, pornind de aici, ei socotesc că printr-o imagine a unui obiect cu trei dimensiuni ar putea reprezenta și una cu patru — dacă ar putea stăpâni perspectiva obiectului. Înțelegeți?

— Cred că da, murmură Primarul din Provincie; și, încrețindu-și sprâncenele, se cufundă într-o stare de introspecție, mișcându-și buzele ca unul care repetă niște formule mistice. Da, acum cred că înțeleg, zise el după o pauză, luminându-se pentru câteva clipe la față.

— Ei bine, trebuie să vă spun că de o bucată de vreme mă

preocupă această geometrie cu patru dimensiuni. Unele dintre rezultatele obținute sunt curioase. De exemplu, iată portretele aceluiași om la opt ani, la cincisprezece, la șaptesprezece, la douăzeci și trei, și așa mai departe. Toate acestea sunt, în mod evident, niște secțiuni, ca să mă exprim astfel, adică reprezentări tridimensionale ale ființei tetradimensionale, care este ceva fix și inalterabil.

... Oamenii de știință, continuă Exploratorul Timpului, după o pauză necesară pentru asimilarea deplină a celor afirmate, știu foarte bine că Timpul nu este decât un fel de Spațiu. Iată o diagramă științifică simplă, o înregistrare a mersului vremii. Linia aceasta, pe care o urmăresc cu degetul, arată mișcarea barometrului. Ieri se ridicase, aseară a scăzut, azi dimineață a crescut din nou, ridicându-se ușor până la acest punct. Este sigur că mercurul nu a trasat această linie în nici una din dimensiunile general recunoscute ale Spațiului. Și, totuși, cu siguranță că a trasat o astfel de linie, și trebuie să tragem, deci, concluzia că ea a fost trasată de-a lungul dimensiunii Timp.

— Dar, zise Medicul, privind țintă la jăratecul din cămin, dacă Timp este într-adevăr numai o a patra dimensiune a Spațiului, de ce este atunci și de ce a fost întotdeauna considerat ca fiind ceva diferit? Și de ce nu ne putem mișca în Timp, așa cum ne mișcăm în celelalte dimensiuni ale Spațiului?

Exploratorul Timpului zâmbi:

— Ești oare dumneata atât de sigur că ne putem mișca liber în Spațiu? Putem merge destul de ușor înapoi și înainte, la dreapta și la stânga și oamenii au făcut asta dintotdeauna. Admit că ne mișcăm liber pe două dimensiuni. Dar în ceea ce privește mișcarea în sus și în jos? Aici suntem împiedicați de gravitație.

— Nu-i chiar așa, zise Medicul. Există baloane.

— Dar înainte de a exista baloane, omul nu avea, în afară de săriturile bruște și de neregularitățile terenului, nici o posibilitate de mișcare verticală.

— Totuși, oamenii puteau să se miște puțin în sus și în jos, zise Medicul.

— Mai ușor, mult mai ușor în jos decât în sus.

— Dar în Timp nu te poți mișca deloc, nu te poți îndepărta de clipa prezentă.

— Scumpul meu domn, tocmai aici te înșeli. Tocmai aici se înșală toată lumea. Noi ne îndepărtăm fără încetare de clipa prezentă. Existența noastră mintală, care, nefiind materială, nu are dimensiuni, se mișcă de-a lungul dimensiunii Timp cu o viteză uniformă, din leagăn și până la mormânt. Ca și cum am călători în *jos*, dacă ne-am începe Viața la cincizeci de mile deasupra suprafeței pământului.

— Dar asta este și marea greutate, întrerupse Psihologul. *Poți* să te miști în toate direcțiile Spațiului, dar nu poți să te miști în Timp.

— Aici este și sâmburele mării mele descoperiri. Te înșeli, spunând că nu ne putem mișca în Timp. De pildă, când îmi amintesc cu multă precizie de un anume incident, mă înapoiez la clipa când s-a produs: devin, după cum se spune, absent. Fac, pentru o clipă, un salt în trecut. Desigur că nu avem posibilitatea să ne oprim în trecut mai mult timp, după cum un sălbatic sau un animal nu poate să se mențină la șase picioare deasupra pământului. Dar omul civilizat este mai avansat decât sălbaticul în această privință. El se poate ridica, împotriva gravitației, într-un balon, și de ce n-ar putea să spere că, în cele din urmă, va putea să oprească în loc sau să accelereze goana sa de-a lungul dimensiunii Timp, sau chiar să se întoarcă și să călătorească înapoi?

— Oh, *asta*, încep Filby, e cu totul...

— De ce nu? zise Exploratorul Timpului.

— E împotriva rațiunii, zise Filby.

— Care rațiune? zise Exploratorul Timpului.

— Poți să-mi demonstrezi cu fel de fel de argumente că negrul este alb, zise Filby, dar nu mă vei convinge niciodată.

— Se prea poate, zise Exploratorul Timpului. Dar cred că acum ați început să înțelegeți obiectul cercetărilor mele în geometria tetradimensională. E multă vreme de când aveam doar o idee vagă despre o mașină...

— Pentru a călători în Timp! exclamă Bărbatul Foarte Tânăr.

— Care ar călători indiferent în orice direcție a Spațiului și a Timpului, după dorința celui care o conduce.

Filby se mulțumi să râdă.

— Am și verificat-o experimental, zise Exploratorul Timpului!

— Ar fi nespuse de folositoare pentru un istoric, sugerează Psihologul. Poți călători în trecut pentru a verifica, de exemplu, versiunea adevărată a bătăliei de la Hastings!¹

— Nu crezi că ai atrage atenția? zise Medicul. Strămoșii noștri nu prea tolerau anacronismele.

¹ Hastings — localitate în Anglia, unde a avut loc, în 1066, o bătălie între trupele lui Wilhelm Cuceritorul și ale lui Harold. Părerile istoricilor asupra desfășurării bătăliei sunt împărțite.).

— Ai putea să înveți limba greacă chiar din gura lui Homer sau Platon, reflectă Bărbatul Foarte Tânăr.

— În care caz vei fi trântit la examen. Savanții germani au perfecționat atât de mult limba greacă!

— Și apoi, mai este și viitorul, zise Bărbatul Foarte Tânăr. Gândeți-vă! Poți să-ți plasezi toți banii la o bancă, să-i lași să acumuleze dobânzi, și să alergi către viitor.

— Pentru ca să descoperi o societate, zisei eu, clădită pe o bază strict comunistă.

— Alcătuită din tot felul de teorii fanteziste! adăugă Psihologul.

— Da, așa mi s-a părut și mie, așa că n-am vorbit niciodată despre mașină până la...

— Verificarea experimentală! strigai eu. Ai de gând să verifici *asta*?

— Experiența! strigă Filby, care începuse să se plictisească.

— În orice caz, hai să-ți vedem experiența, zise Psihologul, deși ne dăm seama că totul nu e decât o farsă.

Exploratorul Timpului privi în jur, la noi, zâmbind. Apoi, continuând să zâmbească și înfundându-și mâinile în buzunarele pantalonilor, ieși încet din odaie și îi auzirăm papucii prin lungul coridor care ducea la laboratorul său.

Psihologul privi spre noi.

— Mă întreb ce-o mai fi născocit?

— Vreo scamatorie sau cam așa ceva, zise Medicul, iar Filby încercă să ne povestească despre un prestidigitator pe care îl văzuse la Burslem, dar, înainte de a-și termina introducerea, Exploratorul Timpului se înapoie, așa că anecdota lui Filby rămase în aer.

II. MAȘINA

Obiectul pe care Exploratorul Timpului îl ținea în mână era un mecanism strălucitor, metalic, de o construcție foarte delicată, cu puțin mai mare decât un ceas obișnuit. Unele resorturi erau de fildeș, altele dintr-o substanță cristalină și transparentă. Din acest moment trebuie să mă exprim foarte clar, căci tot ceea ce urmează — în afară, doar, de cazul când acceptăm explicațiile lui — este un fenomen absolut inexplicabil. Luă una din măsuțele care erau împrăștiate prin toată odaia și o așeză lângă foc, cu două picioare pe covorașul din fața căminului. Pe această masă puse mecanismul. Apoi își trase un scaun și se așeză. Singurul obiect care se mai afla pe masă era o mică lampă cu abajur, a cărei lumină vie cădea din plin pe mecanism. Împrejur, mai erau vreo duzină de lumânări, două pe policioara căminului în sfeșnice de bronz și alte câteva în candelabre, așa încât odaia era strălucitor iluminată. Eu mă instalasem într-un fotoliu scund, foarte aproape de foc, și îl trăsesem cât mai în față, în așa fel încât să fiu aproape, între Exploratorul Timpului și cămin. Filby ședea în spatele lui, privindu-i peste umăr. Medicul și Primarul din Provincie îl priveau în profil dinspre dreapta. Psihologul — din stânga. Bărbatul Foarte Tânăr stătea în picioare în spatele Psihologului. Toți eram cu atenția încordată. Mi-e imposibil să cred că, în asemenea condiții, ar fi cu putință să ni se prezinte vreo scamatorie, oricât de subtil ar fi fost concepută și oricât de îndemânatic ar fi fost executată.

Exploratorul Timpului privi mai întâi spre noi, apoi spre

mecanism.

— Ei bine, zise Psihologul.

— Această jucărie, zise Exploratorul Timpului, rezemându-și coatele pe masă și împreunându-și palmele deasupra aparatului, este numai un simplu model. Este proiectul meu pentru o mașină de călătorit în Timp. Observați că se prezintă destul de ciudat, iar bara aceasta are un aspect aparte, sclipitor, ca și cum ar fi oarecum ireală. Arată cu degetul bara. Iată, aici este o mică manetă albă, aici este încă una. Medicul se ridică de pe scaun și cercetă obiectul.

— E frumos construit, spuse el.

— Mi-a luat doi ani ca să-l confecționez, replică Exploratorul Timpului. Apoi, după ce toți imitară pe Medic, ne spuse: Aș vrea să înțelegeți că această manetă, atunci când este apăsată, trimite mașina să lunece în viitor, iar aceastălaltă o poate mișca în sens invers. Șaua aceasta este scaunul pe care va sta Exploratorul Timpului. Acum voi apăsa pârghia și mașina va porni. Se va șterge din fața voastră, va trece în viitor și va dispărea. Priviți bine la ea. Priviți de asemenea și la masă, și asigurați-vă că nu este la mijloc nici o scamatorie. Nu vreau să prăpădesc acest model și apoi să mi se spună că sunt un șarlatan.

Se făcu o pauză cam de un minut. Psihologul fu gata să-mi spună ceva, dar se răzgândi. Apoi Exploratorul Timpului întinse degetul spre manetă.

— Nu, zise el deodată. Dă-mi mâna dumatăle.

Și, întorcându-se către Psiholog, îi apucă mâna și îi spuse să întindă degetul arătător. Așa că însuși Psihologul fu cel care trimise modelul Mașinii Timpului în călătoria ei fără sfârșit. Am văzut cu

toții cum a apăsât pe manetă. Sunt absolut sigur că n-a fost posibilă nici o scamatorie. S-a iscat ca o suflare de vânt și lumina lămpii a pâlpâit. Una dintre lumânările de pe policioară se stinse și mica mașină se răsuci brusc, deveni nedeslușită, se văzu ca o fantomă, timp de o secundă poate, ca un vârtej de fildeș și de alamă vag lucitoare; și, apoi, dusă a fost — dispăru! În afară de lampă, pe masă nu se mai vedea nimic.

Am rămas cu toții tăcuți timp de un minut. Apoi Filby spuse:

— Să fiu al naibii!...

Psihologul își reveni din stupoare și se uită brusc sub masă. Văzându-l, Exploratorul Timpului izbucni în râs.

— Ei? zise el către Psiholog. Apoi, ridicându-se, se îndreptă către cutia cu tutun de pe policioară și, întorcându-ne spatele, începu să-și umple pipa.

Ne-am uitat uimiți unii la alții.

— Ascultă, zise Medicul, vorbești într-adevăr serios? Crezi într-adevăr că mașina a pornit să călătorească în Timp?

— Desigur, zise Exploratorul Timpului, aplecându-se să ia, cu un bețișor, foc din cămin. Apoi se întoarse, în timp ce aprindea pipa, și-l privi pe Psiholog drept în față. (Psihologul, pentru a dovedi că nu era tulburat, își luă o țigară de foi, încercând s-o aprindă fără să-i taie vârful.)

— Ba, mai mult, am și o mașină mare, aproape terminată, acolo — arată către laborator — și când va fi gata, am de gând să fac eu însumi o călătorie.

— Vrei să spui că mașina pe care am văzut-o călătorește în viitor? zise Filby.

— În viitor sau în trecut — ca să spun drept, nu știu bine unde.

După un răstimp, Psihologul avu o inspirație:

— Dacă totuși s-a dus undeva, probabil că s-a dus în trecut, zise el.

— De ce? întrebă Exploratorul Timpului.

— Pentru că bănuiesc că nu s-a mișcat în spațiu și, dacă ar fi plecat în viitor, ar fi și acum aici, întrucât ar fi trecut și prin clipa de față.

— Dar, zisei eu, dacă ar fi plecat în trecut ar fi fost vizibilă atunci când am intrat pentru prima oară în această odaie; și joia trecută, când am fost aici; și joia dinainte; și așa mai departe!

— O obiecție serioasă, remarcă Primarul din Provincie, cu un aer de imparțialitate, întorcându-se spre Exploratorul Timpului.

— Defel, zise Exploratorul Timpului și, adresându-se Psihologului: Gândește-te. *Dumneata* poți explica asta. Este o reprezentare sub pragul cunoașterii, știi, reprezentare diluată.

— Desigur, zise Psihologul, și ne lămuri: Este un lucru elementar în psihologie. Ar fi trebuit să mă gândesc mai înainte. E destul de limpede, și susține de minune paradoxul. Nu putem vedea această mașină și nici n-o putem percepe, după cum nu putem vedea nici spița unei roți care se învârtește, sau glonte care zboară prin aer. Dacă trece prin timp de cincizeci sau de o sută de ori mai repede decât mergem noi, dacă străbate un minut în timp ce noi străbatem o secundă, impresia pe care o produce va fi desigur de cincizeci de ori sau de o sută de ori mai rapidă decât aceea pe care ar produce-o dacă

n-ar călători în timp. Este destul de simplu. Își plimbă palma pe locul unde fusese mașina. Vedeți? zise el râzând.

Am rămas câteva clipe privind la masa goală. Apoi Exploratorul Timpului ne întrebă, ce părere avem despre cele petrecute.

— În seara asta pare destul de plauzibil, zise Medicul; dar așteaptă până mâine. Așteaptă să apară bunul simț al dimineții.

— Vreți să vedeți și adevărata Mașină a Timpului? întrebă Exploratorul Timpului. Și, spunând aceasta, luă lampa într-o mână și, de-a lungul coridorului, prin care sufla vântul, ne conduse până la laboratorul său. Parcă văd și acum lumina pâlpâitoare, conturul capului său mare și straniu, dansul umbrelor, așa cum îl urmam cu toții, nedumeriți, dar și neîncrezători, și cum acolo, în laborator, am contemplat un exemplar mult mai mare decât micul mecanism pe care îl văzuserăm dispărând de sub ochii noștri. Unele părți ale mașinii erau din nichel, altele din fildeș, iar altele fuseseră cu siguranță șlefuite sau tăiate din cristal de stâncă. Aparatul era aproape gata, dar manetele răsucite, de cristal, zăceau neterminate pe o bancă, alături de câteva plăci acoperite cu desene. Am ridicat o placă, vrând să o privesc mai aproape. Părea să fie din cuarț.

— Ascultă, zise Medicul, chiar vorbești serios? Sau totul nu-i decât o scamatorie — ca fantoma pe care ne-ai arătat-o anul trecut, de Crăciun?

— Cu această mașină, zise Exploratorul Timpului, ținând lampa ridicată, am de gând să explorez Timpul. E limpede? În viața mea n-am fost mai serios ca acum.

Nici unul din noi n-a știut ce să spună.

Am întâlnit, pe deasupra umărului Medicului, privirea lui Filby și

el îmi făcu, solemn, cu ochiul.

III. EXPLORATORUL TIMPULUI SE ÎNTOARCE

Cred că, pe atunci, nici unul dintre noi nu prea credea în Mașina Timpului. Adevărul este că Exploratorul Timpului era unul dintre oamenii prea abili pentru a fi crezuți: simțea totdeauna că nu sesizezi tot ce este în jurul lui; totdeauna bănuiai vreo rezervă subtilă, vreo ingeniozitate care pândea din dosul sincerității lui aparente. Dacă Filby ne-ar fi arătat modelul și ne-ar fi explicat problema, întrebuițând chiar cuvintele Exploratorului Timpului, față de el am fi arătat mult mai puțin scepticism. I-am fi ghicit de îndată intențiile: și un măcelar poate să-l înțeleagă pe Filby. Dar Exploratorul Timpului avea multe ciudățenii în felul lui de a fi și nu ne puteam încrede în el. Lucruri care ar fi făcut faima unui om mai abil decât el păreau înșelătorii în mâna lui. Este o greșeală să faci totul cu prea multă ușurință. Oamenii care îl priveau cu seriozitate n-au fost niciodată prea siguri de comportarea lui: erau oarecum conștienți că a-ți pune în joc reputația pentru el era ca și cum ai mobila odaia copiilor cu obiecte făcute din porțelan fin. Astfel că nu cred ca vreunul dintre noi să fi vorbit prea mult despre explorarea timpului, în intervalul dintre joia aceea și următoarea, cu toate că ideea ciudatei călătorii trecea, fără îndoială, prin mințile celor mai mulți dintre noi: și plauzibilitatea ei, dar și tot ceea ce avea de necrezut din punct de vedere practic, pe lângă anacronismul și confuzia pe care le conținea. În ceea ce mă privește, eram îndeosebi preocupat de trucul efectuat cu modelul. Îmi amintesc că am discutat despre aceasta cu Medicul, pe care l-am întâlnit vineri la cercul adepților lui Linné². Mi-a spus că văzuse ceva asemănător lui Tübingen și acorda foarte multă importanță faptului că se stinsese lumânarea. Dar nu putea să explice în ce mod se executase scamatoria. Joia următoare m-am dus din nou la Richmond — cred că eram unul dintre oaspeții cei mai constanți ai

² Charles de Linné (1707-1778) — cunoscut naturalist suedez, autorul unei clasificări a planetelor, lucrare care a cunoscut o mare răspundere și a influențat numeroși oameni de știință.

Exploratorului Timpului — și, ajungând târziu, am găsit patru sau cinci bărbați adunați în salon. Medicul ședea în picioare în fața căminului, cu o foaie de hârtie într-o mână și cu ceasul în cealaltă. M-am uitat în jur după Exploratorul Timpului.

— E șapte și jumătate acum, zise Medicul. Cred că ar fi mai bine să ne așezăm la masă.

— Unde-i... Întrebai eu, numind pe gazda noastră.

— Abia acum ai venit? S-a petrecut ceva ciudat. Este silit să întârzie. Mă roagă, în acest bilețel, să ne așezăm la masă la ora șapte, dacă el nu s-a înapoiat până atunci. Aduagă că ne va explica totul când va fi aici.

— Ar fi păcat să lăsăm cina să se răcească, zise Editorul unui binecunoscut ziar. Și, la aceste vorbe, Medicul sună clopoțelul.

Psihologul era singura persoană, în afară de Doctor și de mine, care asistase la reuniunea precedentă. Ceilalți erau Blank, Editorul menționat mai sus, un oarecare ziarist și un alt personaj — un om timid, tăcut, cu barbă — pe care nu-l cunoșteam și care, după cât am remarcat, nu a deschis niciodată gura în cursul serii. La masă s-au făcut diferite presupuneri în legătură cu absența Exploratorului Timpului, iar eu am sugerat, pe jumătate în glumă, eventualitatea unei călătorii în timp. Editorul a cerut explicații, iar Psihologul i-a oferit o relatare sumară a “paradoxului și ingenioasei scamatorii” la care fuseserăm martori cu o săptămână mai înainte. În mijlocul povestirii sale, ușa dinspre coridor se deschise fără zgomot. Eram așezat cu fața spre ușă și am fost primul care am văzut-o deschizându-se.

— *Hallo!* am spus. În sfârșit!

Ușa se deschise mai larg, și Exploratorul Timpului apăru în fața noastră. Am scos un strigăt de surpriză.

— Doamne Sfinte! Omule, ce s-a întâmplat? strigă Medicul, văzându-l și el. Toți cei de la masă întoarseră capul spre ușă.

Era într-o stare jalnică. Haina era prăfuită și murdară, mânjită cu pete verzi pe mâneci; părul în dezordine era, după câte mi s-a părut mie, mai încărunțit — fie de praf și murdărie, fie pentru că își schimbase într-adevăr culoarea. Fața îi era palidă, ca de cadavru; pe bărbie avea o tăietură roșcată — o tăietură pe jumătate închisă; expresia lui era răvășită și obosită, exprimând o suferință intensă. Ezită un moment în prag, ca și cum ar fi fost orbit de lumină. Apoi intră în odaie. Pășea șchiopătând ca un vagabond pe care îl dor picioarele. Îl priveam în tăcere, așteptând să vorbească.

Fără să spună, însă, vreo vorbă, el se apropie cu greu de masă și făcu un gest către sticla cu vin. Editorul umplu un pahar și i-l întinse. Îl goli și păru că se simte mai bine, căci privi jur-împrejurul mesei și pe față îi flutură umbra vechiului său zâmbet.

— Ce ți s-a întâmplat, omule? întrebă Doctorul. Exploratorul Timpului păru că nu aude.

— Nu vă deranjați din pricina mea, zise el, articulând cu greu cuvintele. Mă simt bine.

Se opri, întinse din nou paharul, pentru a-i fi umplut, și-l goli dintr-o sorbitură.

— E bun, zise el. Ochii începură să-i strălucească și o ușoară culoare îi reveni în obraji. Privirea îi trecu peste fețele noastre, cu o vagă încuviințare, și apoi se roti în jurul odăii calde și confortabile. După aceea vorbi din nou, rostind la fel de greu cuvintele: Mă duc să

mă spăl și să mă îmbrac, și apoi cobor să vă explic totul... Puneți-mi și mie deoparte o bucată din friptura asta de berbec. Sunt lihnit după o bucată de carne.

Își aruncă privirea către Editor, care era un oaspete mai puțin obișnuit, și îi ură bun sosit în casa lui. Editorul începu să formuleze o întrebare.

— Vă răspund îndată, zise Exploratorul Timpului. Sunt...într-un hal! Un minut și sunt gata.

Puse paharul pe masă și se îndreptă spre ușa care ducea la etaj. Am observat din nou că șchiopăta și călca fără să facă zgomot. Ridicându-mă de pe scaun, m-am uitat, pe când ieșea, la picioarele lui. Nu era încălțat decât cu o pereche de ciorapi zdrențuiți și plini de sânge. Apoi ușa se închise în urma lui. Era cât pe-acți să-l urmez, dar mi-am amintit cât de mult detesta atenția acordată persoanei sale. Pentru câteva momente mi se făcu în minte un gol.

— “Extraordinara comportare a unui eminent savant”, îl auzii pe Editor, exprimându-se (după cum îi era obiceiul) în titluri de ziar.

Această observație mi-a readus atenția la cei adunați în jurul mesei încărcate.

— Ce s-o fi întâmplat? zise Ziaristul. A făcut oare pe hamalul amator? Nu reușesc să înțeleg.

Întâlnind privirea Psihologului, am citit pe fața lui propria mea interpretare. M-am gândit că, urcând scările, Exploratorul Timpului șchiopăta anevoie. Nu cred că altcineva mai observase că șchiopăta.

Primul care și-a revenit complet din uimire a fost Medicul, care a agitat imediat clopoțelul — Exploratorul Timpului nu putea să sufere

ca servitorii să fie prezenți în timpul mesei — cerând să se aducă o mâncare caldă. Mormăind, Editorul se întoarse iar la cuțit și furculiță, iar Omul Tăcut făcu la fel. Cina fu reluată. Pentru câțva timp, conversația se limitează la simple exclamații, cu pauze de mirare; apoi Editorul nu își mai putu stăpâni curiozitatea.

— Oare prietenul nostru își completează modestul său venit făcând pe măturătorul? Sau trece prin metamorfozele lui Nabucodonosor?¹ întrebă el.

¹ Legenda spune că Nabucodonosor II a fost pedepsit de Dumnezeu pentru distrugerea Ierusalimului, fiind trimis să trăiască, nebun, timp de 7 ani, printre animale sălbatice. După această perioadă, însănătoșindu-se, s-a reurcat pe tron.

— Sunt sigur că este vorba despre povestea Mașinii Timpului, zisei eu, reluând relatarea Psihologului despre întâlnirea noastră anterioară. Noii oaspeți erau de-a dreptul neîncrezători. Editorul ridică obiecții:

— Ce mai este și cu această explorare a timpului? Un om nu se poate umple de praf tăvălindu-se într-un paradox, nu-i așa? Apoi, pe măsură ce se convingea singur de această idee, recurse la ironie: Oare nu există perii de haine în Viitor?

Ziaristul nu voia, de asemenea, să creadă, cu nici un preț, și se alătură Editorului, în sarcina, destul de ușoară de altfel, de a ridiculiza întreaga poveste. Amândoi făceau parte din noua categorie de ziariști — tineri foarte veseli și ireverențioși.

— Corespondentul nostru special transmite din ziua de poimâine, tocmai spunea Ziaristul — sau mai bine zis striga — când Exploratorul Timpului reveni. Era îmbrăcat în haine obișnuite de seară și nimic, afară doar de privirea lui răvășită, nu mai rămăsese din aspectul care ne izbise mai înainte.

— Iată, zise Editorul râzând, amicii noștri aici de față spun că ai fi fost într-o călătorie în mijlocul săptămânii viitoare! Vrei să ne spui și nouă ce intenții va mai avea guvernul? Cât ne ceri pentru asta?

Exploratorul Timpului se așeză pe scaunul lui, fără să spună o vorbă. Zâmbea liniștit, așa cum îi era felul.

— Unde-i friptura de berbec? întrebă el. Ce plăcere să înfigi din nou o furculiță într-o bucată de carne!

— Povestirea! strigă Editorul.

— La naiba cu povestirea! zise Exploratorul Timpului. Vreau să mănânc. Nu spun o vorbă până ce nu-mi introduc o anumită cantitate de peptone în artere. Mulțumesc. Puțină sare.

— Numai o vorbă, zisei eu. Ai călătorit prin timp?

— Da, zise Exploratorul Timpului, cu gura plină, dând afirmativ din cap.

— Aș plăti un șiling rândul pentru o relatare ad litteram, zise Editorul.

Exploratorul Timpului, ciocănind în pahar cu unghia, îl împinse către Omul Tăcut; acesta, care îl privea drept în față, tresări brusc și umplu paharul cu vin. Restul cinei se scurse într-o atmosferă de stinghereală. În ceea ce mă privește, simțeam sumedenie de întrebări

pe vârful buzelor și sunt convins că și ceilalți simțeau la fel. Ziaristul încercă să slăbească încordarea povestind anecdote de Hettie Potter. Exploratorul Timpului își consacră toată atenția mâncării și dădu dovadă de o foame de lup. Medicul fuma o țigară, privindu-l pe Exploratorul Timpului printre gene. Omul Tăcut părea și mai stângaci decât până atunci și bea șampanie, pahar după pahar, cu regularitate și cu hotărâre, din pură nervozitate. În cele din urmă, Exploratorul Timpului își împinse farfuria deoparte și privi în jur, către noi.

— Cred că trebuie să-mi cer scuze, zise el. Muream pur și simplu de foame. Am trecut prin clipe îngrozitoare. Întinse mâna după o țigară de foi și îi tăie capătul. Dar să trecem în fumoaar. Este o istorie prea lungă pentru a o povesti în fața acestor farfurii murdare. Și, sunând, în trecere, din clopoțel, ne conduse în odaia alăturată.

— I-ați pus la curent pe Blank, pe Dash și pe Chose cu privire la Mașină? mă întrebă el, lăsându-se pe spate în fotoliu și arătând către cei trei oaspeți noi.

— Dar totul nu-i decât o absurditate, zise Editorul.

— În seara asta n-am să mă pot angaja în discuții. N-am nimic împotriva să vă povestesc tot ce mi s-a întâmplat, dar nu pot să mai discut. Vreau, continuă el, să vă povestesc cele ce mi s-au întâmplat, dacă doriți, dar trebuie să vă abțineți de la orice întrerupere. Simt nevoia să povestesc. O simt din plin. Multe vi se vor părea minciuni. Fie! Cu toate acestea, totul este adevărat — de la început până la sfârșit. Mă aflu în laborator, la ora patru, și de atunci... am trăit opt zile... niște zile cum niciodată n-a trăit vreo ființă omenească! Sunt aproape frânt, dar nu mă voi culca până ce nu vă voi împărtăși absolut totul. Apoi mă voi duce la culcare. Deci, fără întreruperi! Sunteți de acord?

— De acord, zise Editorul, și ceilalți am repetat “De acord”.

Și cu aceasta, Exploratorul Timpului își începu istorisirea, așa cum am transcris-o eu, mai jos. La început, ședea rezemat în fotoliu și vorbea ca un om obosit. După aceea, se însufleți tot mai mult. Scriind toate acestea, îmi dau seama cu amărăciune de neputința condeiului — și, mai ales, de propria mea neputință — de a reda calitatea povestirii. Vreau să cred că citiți cu destulă atenție; dar nu puteți vedea, în cercul luminos al lămpii, fața palidă și sinceră a celui ce vorbea și nici nu puteți auzi intonația vocii sale. Nu puteți ști cum oglindea expresia feței sale toate fazele povestirii! Cei mai mulți dintre noi, cei ce ascultam, eram în umbră, deoarece lumânările din fumoar nu fuseseră aprinse, și numai fața Ziaristului și picioarele Omului Tăcut, de la genunchi în jos, erau în lumină. La început, priveam când și când unul la altul. După un timp am încetat să ne mai privim, urmărind numai figura Exploratorului Timpului.

IV. CĂLĂTORIND ÎN TIMP

— Joia trecută le-am vorbit unora dintre dumneavoastră despre principiile Mașinii Timpului și le-am și arătat-o, neterminată, în atelier. Acolo este și acum, puțin uzată de drum, este adevărat; una dintre manetele de fildeș este crăpată, iar o șină de alamă s-a îndoit, dar restul este destul de solid. Speram s-o termin vineri; dar vineri, când montarea era aproape gata, am constatat că una din barele de nichel era exact cu un inch mai scurtă și a trebuit s-o construiesc din nou; așa că totul nu a fost gata decât azi dimineață. Astăzi, la ora zece, prima Mașină a Timpului și-a început cariera. Am examinat-o pentru ultima dată, am încercat din nou toate șuruburile, am mai pus o picătură de ulei pe bara de cuarț, și m-am așezat în șa. Presupuneam că un sinucigaș, ținându-și pistolul lipit de tâmplă, încearcă aceeași curiozitate față de ceea ce va urma, cum am simțit și eu în clipa aceea. Am apucat cu o mână maneta de pornire și cu cealaltă pe cea de oprire, am apăsat pe prima, și aproape imediat pe a

doua. Am avut impresia că mă clatin; o senzație de cădere, ca într-un coșmar; și, privind în jurul meu, am văzut laboratorul exact ca mai înainte. Se întâmplase oare ceva? O clipă am crezut că mintea mă înșelase. Apoi am observat ceasul. O clipă mai înainte, după cum mi s-a părut, arăta ora zece și câteva minute; acum era aproape trei și jumătate!

Am respirat adânc, am strâns dinții, am apucat maneta de pornire cu amândouă mâinile și am împins-o înainte, cu o smucitură. Laboratorul deveni neguros și apoi se întunecă. Doamna Watchett intră și trecu, fără să pară că mă vede, spre ușa care dădea în grădină. Presupun că i-a trebuit cam un minut pentru a traversa încăperea, dar mie mi se păru că țâșnește prin odaie ca o rachetă. Am apăsat maneta până la refuz. Se făcu noapte, ca și cum ai fi stins lampa și în clipa următoare se lumineă de ziuă. Laboratorul deveni neguros și întunecat, tot mai întunecat. A doua noapte veni iar, neagră, apoi se făcu din nou ziuă, din nou noapte, din nou ziuă, din ce în ce mai repede. Un murmur amețitor îmi umplea urechile, și o confuzie stranie, mută, coborî asupra minții.

Mi-e teamă că nu pot să exprim senzațiile atât de singulare ale călătoriei în timp. Ele sunt extrem de neplăcute. Simți exact aceeași stare pe care o ai la *montagne-russe* — de precipitare direct în jos! Aveam, de asemenea, și presimțirea unei iminente ciocniri. Pe măsură ce continuam, nopțile urmau zilelor ca bătăile unei aripi negre. Imaginea tulbure a laboratorului părea acum că se șterge din fața mea și vedeam cum soarele urcă iute pe cer, dându-i ocol în fiecare minut, și fiecare minut însemna o zi. Am presupus că laboratorul fusese distrus și eu mă aflam în aer liber. Aveam o impresie nelămurită de ursuz, dar mergeam prea repede pentru a-mi mai da seama de mișcarea lucrurilor din jur. Mersul celui mai încet melc era mult prea rapid pentru mine. Succedarea scânteietoare a întunericului și luminii erau extrem de dureroase pentru ochi. Apoi, în întunericul intermitent, am văzut luna trecând cu repeziciune prin

toate pătratele, de la lună nouă și până la lună plină, și am zărit, licărind slab, stelele care se roteau. Apoi, pe măsură ce îmi continuam drumul, cu viteză din ce în ce mai mare, palpitația zilelor și a nopților se topi într-un cenușiu continuu; cerul căpătă o minunată nuanță de albastru-închis, o culoare splendidă și luminoasă ca aceea a unui început de crepuscul; rotindu-se, soarele deveni o fâșie de foc, un arc strălucitor în spațiu, iar luna o panglică mai palidă, fluturătoare; nu mai vedeam stelele, ci doar, când și când, câte un cerc mai strălucitor ce tremura pe bolta albastră.

Peisajul era neguros și vag. Mă aflam tot pe coasta dealului pe care este acum această casă și spinarea dealului se ridica cenușie și întunecată în fața mea. Vedeam copacii crescând și transformându-se, ca niște nori de abur, când cafenii, când verzi: creșteau, se întindeau, se frângeau și dispăreau. Vedeam clădiri uriașe ridicându-se neclare și frumoase, și dispărând ca un vis. Întreaga suprafață a pământului părea schimbată — topindu-se și curgând sub ochii mei. Micile indicatoare de pe cadranele ce marcau viteza se învârteau din ce în ce mai repede. Atunci am observat că brâul soarelui se legăna în sus și în jos, din solstițiu în solstițiu, într-un minut sau chiar mai puțin, și că, deci, mersul meu era de peste un an pe minut; și minut de minut zăpada albă țâșnea pe tot pământul, și dispărea, urmată de verdele deschis și de scurtă durată al primăverii.

Senzațiile neplăcute, încercate la plecare, erau acum mai puțin acute. Până la urmă, se transformară într-un fel de euforie nervoasă. Remarcam, totuși, o mișcare neregulată a mașinii, pe care nu mi-o puteam explica. Dar mintea îmi era prea confuză pentru ca să mai dau vreo atenție acestei mișcări, așa că m-am năpustit în viitor, cu o pornire de nebunie care creștea mereu în mine. La început, abia dacă mă gândeam la oprire, abia dacă mă mai gândeam la altceva decât la aceste senzații noi. Apoi o nouă serie de impresii își făcură loc în mintea mea — curiozitate amestecată cu spaimă — până când în cele din urmă puseră cu totul stăpânire pe mine. Ce stranie dezvoltare a

omenirii, ce miraculoase progrese față de civilizația noastră rudimentară, gândeam eu, trebuie că mi se vor înfățișa când voi ajunge să privesc de aproape lumea aceasta nelămurită și iluzorie care alerga și se transforma sub ochii mei! Vedeam ridicându-se în jurul meu monumentele unei mărețe și splendide arhitecturi, mai masive decât orice clădire din vremurile noastre, și totuși, după cât se părea, zidite doar din luciri și neguri. Vedeam un verde bogat așternându-se pe coasta dealului și rămânând mereu același, fără ca vreo iarnă să-l întrerupă. Chiar și prin valul confuz care mă înconjura, pământul părea foarte frumos. Așa că am început să mă gândesc la oprirea mașinii.

Riscul principal consta în a întâlni vreun obiect oarecare în spațiul pe care îl ocupam eu și mașina. Atâta timp cât călătoream cu mare viteză prin timp, aceasta nu avea aproape nici o importanță: eram, ca să zic așa, dematerializat — mă furișam ca un abur prin golurile substanțelor pe care le întâlneam! Dar, când aș fi oprit, puteam să fiu zdrobit, moleculă cu moleculă, în materia care ar fi stat în calea mea; însemna ca atomii corpului meu să fie puși într-un contact atât de strâns cu aceia ai obstacolului, încât ar fi rezultat o violentă reacție chimică — poate chiar o puternică explozie — și aș fi fost aruncat, eu și aparatul meu, în afara oricăror dimensiuni posibile — în Necunoscut. Această eventualitate mi-a venit în minte de nenumărate ori în timp ce construiam aparatul; dar atunci o acceptasem de bunăvoie, ca pe un risc inevitabil — unul dintre riscurile pe care trebuia să mi le asum! Dar acum, când riscul nu mai putea fi ocolit, nu-l mai vedeam în aceeași lumină optimistă. Adevărul este că, pe nesimțite, ciudățenia absolută a tot ce se întâmplă, zguduirile și vibrațiile enervante ale mașinii, și mai ales senzația de cădere prelungită îmi copleșiseră nervii. Îmi spuneam că n-am să mă mai pot opri niciodată și, într-un acces de impetuzitate, am hotărât să mă opresc imediat. Cu o nerăbdare de nebun, am împins maneta până la capăt, și atunci, brusc, mașina s-a dat peste cap, iar eu am fost azvârlit cu putere în aer.

Aveam în urechi bubuitul unui tunet. Cred că am rămas amețit câteva clipe. O grindină nemiloasă răpăia în jur, iar eu m-am trezit pe un covor de iarbă moale, în fața mașinii răsturnate. Totul încă mai părea cenușiu, dar am constatat că vârtejul din urechi dispăruse. Am privit în jur. Mă afluam, după cum mi s-a părut, într-o grădină, pe o mică pajiște, înconjurată de boschete de rododendroni, și florile mov și purpurii cădeau ca ploaia sub ropotul grindinei. Țopăind și dansând, grindina atârna ca un mic nor deasupra mașinii, și se târa pe pământ ca fumul. În câteva clipe eram ud până la piele. “Frumoasă ospitalitate, mi-am spus eu, față de un om care a călătorit ani nenumărați pentru ca să vă vadă”.

Apoi m-am gândit că era o prostie să rămân nemișcat în ploaie. M-am ridicat și am privit în preajmă. O figură uriașă, sculptată după cât se părea într-o piatră de culoare albă, se arăta nelămurit dincolo de rododendroni prin ceața aversei. Tot restul lumii rămânea încă invizibil.

Ar fi greu să descriu senzațiile pe care le trăiam. Când pânza grindinei s-a mai subțiat, am văzut mai lămurit figura cea albă. Era un adevărat colos, căci un mestecăn argintiu abia îi atingea umărul. Era tăiat în marmoră albă, și semăna oarecum cu un sfinx înaripat, dar aripile, în loc să fie îndoite vertical în cele două părți, erau întinse, astfel încât părea că planează. Pedestalul părea a fi din bronz și era acoperit de cocleală. Din întâmplare, avea fața întoarsă spre mine; ochii fără vedere păreau că mă privesc; pe buze avea umbra ușoară a unui zâmbet. Era foarte ros de vreme, și asta îi dădea un aer bolnăvicios, neplăcut. Am stat câtva timp privind la el — jumătate de minut, sau, poate, jumătate de oră. Părea că înaintea sau se dă înapoi, după cum grindina cădea mai deasă sau mai rară în fața lui. În cele din urmă mi-am luat pentru o clipă ochii de la sfinx și am văzut că perdeaua de grindină se subțiasse de tot, iar cerul se lumina, promițând lumina soarelui.

Am privit din nou la forma albă ce ședea ghemuită și, deodată, mi-am dat seama de toată temeritatea călătoriei mele. Oare cum vor arăta oamenii? Dacă cruzimea devenise un sentiment general? Dacă, în acest interval, rasa își pierduse umanitatea și se transformase în ceva inuman, lipsit de sentimente, și de o forță neînchipuită? Eu puteam să le par vreun animal sălbatic, preistoric, cu atât mai oribil și mai dezgustător cu cât exista o asemănare între noi — o ființă josnică, pe care trebuiau s-oucidă imediat.

Am distins, apoi, niște forme vaste — clădiri imense cu parapete complicate și coloane înalte, pe dealul împădurit ce se târa întunecat în fața mea, prin furtuna care își dădea sfârșitul. M-a cuprins o spaimă cumplită. M-am întors, desperat, către Mașina Timpului și m-am străduit din răspuțeri s-o pun din nou pe picioare. În acest timp, săgețile soarelui țâșniră printre norii furtunii. Aversa cenușie fu izgonită și se risipi ca veșmântul iluzoriu al unei fantome. Deasupra mea, pe albastrul intens al cerului de vară dispăreau involburându-se câteva fâșii de nori plumburii. Marile clădiri din jurul meu se înălțau limpede și deslușit, strălucind de umezeala furtunii, împodobite cu alb de pietrele netopite ale grindinei, adunate de-a lungul pereților. Mă simțeam gol, într-o lume ciudată. Mă simțeam cum s-ar simți poate o pasăre în aerul limpede, știind că deasupra ei zboară uliul, gata să se năpustească. Frica mi se transformă într-o adevărată frenezie. Am respirat adânc, mi-am încleștat dinții, și am pornit din nou, cu înverșunare, să împing mașina cu mâinile și cu genunchii. Ea cedă eforturilor mele desperate și se întoarse la locul ei, izbindu-mă cu putere în bărbie. Cu o mână pe șa și cu alta pe manetă, am rămas așa, gâfâind din greu, gata să mă urc din nou în mașină.

Dar, odată recâștigată posibilitatea unei retrageri prompte, mi-a revenit și curajul. Am privit cu mai multă curiozitate și cu mai puțină teamă la acea lume din viitorul îndepărtat. Într-o deschidere circulară, sus, pe zidul clădirii celei mai apropiate, am văzut un grup de ființe înveșmântate în haine bogate și suple. Mă zăriseră, căci aveau fețele

îndreptate spre mine.

Apoi am auzit voci care se apropiau. Printre tufișurile de lângă Sfinxul Alb se zăreau capetele și umerii unor oameni ce veneau în fugă. Unul dintre ei ieși pe o cărare ce ducea drept spre mica pajiște pe care mă aflam. Era o ființă firavă — abia dacă trecea de patru picioare înălțime — înveșmântată într-o tunică purpurie, cu talia încinsă de un brâu de piele. Purta sandale sau coturni — n-am putut să-mi dau seama ce anume — pulpele îi erau goale până la genunchi, și avea capul descoperit. Observând-o, mi-am dat seama pentru prima dată cât de cald era aerul.

M-a izbit frumusețea și grația acestei ființe, nespus de plăpânde. Roșeața obrajilor îmi amintea acel frumos tip de ftizie — frumusețea hectică despre care am auzit vorbindu-se de atâtea ori. La vederea acestei ființe mi-am recăpătat, dintr-o dată, încrederea. Mi-am luat mâinile de pe mașină.

V. ÎN ERA DE AUR

După câteva clipe ne aflam în față, eu și acest om fragil din viitor. Veni drept spre mine și îmi zâmbi, privindu-mă în ochi. Absența oricărui semn de teamă în comportarea sa mă izbi de la prima privire. Se întoarse spre ceilalți doi, care îl urmau, și le vorbi într-o limbă ciudată, dulce și melodioasă.

Mai veniră și alții, și în scurt timp se afla în jurul meu un mic grup, poate opt sau zece din aceste ființe grațioase. Unul dintre ei mi se adresă. Îmi trecu prin minte ideea, destul de ciudată, că vocea mea era prea aspră și prea gravă pentru ei. Astfel încât am dat doar din cap, și arătându-le urechile, am mai dat de câteva ori. El se mai apropie cu un pas, ezită o clipă, și îmi atinse mâna. Apoi am simțit alte câteva tentacule mici și moi, pe spate și pe umeri. Vroiau să se asigure că sunt real. În această tentativă n-am văzut absolut nimic

alarmant. Într-adevăr, în aceste făpturi mici și gingașe, era ceva care îmi inspira încredere — o drăgălășenie plină de grație și o oarecare nepăsare copilărească. Și, pe lângă aceasta, păreau atât de plăpânzi, încât eram sigur că aș fi putut să-i trântesc la pământ pe toți dintr-o dată, ca pe niște popice. Când am văzut mâinile lor mici și trandafirii pipăind Mașina Timpului am făcut un gest brusc, împingându-i. Nu era încă prea târziu din fericire, când m-am gândit la un pericol pe care nu-l luasem în seamă până atunci și — apucând barele mașinii, am deșurubat micile manete care o puneau în mișcare și le-am vârât în buzunar. Apoi m-am întors iar către ei, pentru ca să văd ce pot face ca să ne înțelegem.

Atunci, privindu-le mai de aproape trăsăturile, am văzut și alte particularități în gingășia lor asemănătoare porțelanurilor din Dresda. Părul, căzând în bucle uniforme, se termina brusc la gât și la obraji; pe față nu avea nici cea mai mică urmă de barbă, iar urechile erau extrem de mici. Gura era de asemenea mică, buzele subțiri, de un roșu aprins, iar bărbia era ascuțită la vârf. Ochii erau mari și blânzi; și — ar putea să pară o dovadă de vanitate din partea mea — mi-am dat seama chiar de atunci că le lipsea o mare parte din interesul la care m-aș fi așteptat.

Deoarece ei nu făceau nici un efort să comunice cu mine, ci doar stăteau pur și simplu în jurul meu zâmbind și vorbind între ei, cu un gungurit moale, am început cu conversația. Am arătat către Mașina Timpului și către mine. Apoi, gândindu-mă o clipă cum să exprim ideea de Timp, am arătat către Soare. Imediat una dintre ciudatele făpturi, mică și grațioasă, cu un veșmânt în carouri roșii și albe, mi-a imitat gestul și, spre marea mea uimire, imită apoi bubuitul tunetului.

O clipă am rămas încremenit, deși sensul gestului era destul de limpede. Pe neașteptate mi-a răsărit în minte întrebarea: aveam oare de-a face cu nebuni? Cu greu vă puteți imagina cât eram de uluit. După cum știți, am crezut întotdeauna că oamenii din anul opt sute

două mii și ceva vor fi neînchipt de mult mai avansați decât noi în știință, artă, în orice domeniu. Și iată că unul dintre ei îmi pune deodată o întrebare care denotă că este de nivelul intelectual al unui copil de cinci ani de la noi — mă întreba, de fapt, dacă coborâsem din Soare, o dată cu tunetul! Aceasta m-a făcut să-mi completez prima impresie în legătură cu îmbrăcămintea lor, cu membrele lor fragile și trăsăturile lor plâpânde. Un val de dezamăgire îmi năvăli în minte. În momentul acela simțeam că Mașina Timpului fusese construită în zadar.

Am dat afirmativ din cap, am arătat spre Soare, și le-am imitat atât de bine bubuitul trăsnetului, încât s-au înspăimântat. S-au dat cu câțiva pași înapoi și s-au înclinat. Apoi unul dintre ei a venit, râzând, către mine, cu o ghirlandă de flori frumoase, cu totul necunoscute pentru mine, punându-mi-o în jurul gâtului. Gestul a fost primit de ceilalți cu aprobări melodioase: și îndată au început cu toții să alerge încioace și încolo după flori, aruncându-le râzând asupra mea, până când am fost aproape înăbușit sub maldărul de flori. Dumneavoastră, care nu ați văzut niciodată ceva asemănător, cu greu vă puteți imagina câte flori delicate și minunate au creat nenumărații ani de grădinărie. Apoi, unul din ei a sugerat ideea că jucăria lor ar trebui expusă în clădirea cea mai apropiată, astfel încât, trecând pe lângă sfînxul de marmoră albă care mi s-a părut că mă privește tot timpul zâmbind de uimirea mea, am fost condus către un vast edificiu cenușiu din piatră, încărcat de ornamente. În timp ce mergeam cu ei mi-am adus aminte, cu un fel de irezistibilă veselie, de previziunile mele, de încrederea mea într-o posibilitate profund gravă și intelectuală.

Clădirea avea o intrare imensă și era, în general, de dimensiuni colosale. Atenția îmi era, firește, atrasă de mulțimea crescândă a omuleților și de portalurile larg deschise care se căscau înaintea mea, întunecoase și enigmatice. Impresia mea generală asupra lumii înconjurătoare care se vedea pe deasupra capetelor lor era aceea a

unei risipe imense de flori și boschete splendide, o grădină lăsată în părăsire de multă vreme și totuși fără buruieni. Vedeam numeroase boschete înalte, alcătuite din ciudate flori albe, măsurând cam un picior de-a curmezișul deschiderii petalelor de ceară. Creșteau împrăștiate, ca și cum ar fi fost sălbatice, printre arbuștii pestriți, dar, după cum am mai spus, nu le-am examinat cu atenție în acel moment. Mașina Timpului rămăsese părăsită pe pajiște, printre rododendroni.

Arcada portalului era împodobită cu sculpturi bogate, dar bineînțeles că n-am observat sculpturile prea de aproape. Mi s-a părut, însă, că zăresc, din treacăt, modele care sugerau vechile decorații feniciene, și m-a izbit faptul că erau foarte crăpate și uzate de trecerea vremii. Câțiva oameni îmbrăcați mai luxos decât ceilalți m-au întâmpinat în prag și astfel am intrat, cu hainele mohorâte ale secolului al nouăsprezecelea, arătând destul de caraghios, încununat cu flori și înconjurat de o masă involburată de veșminte în culori vii și de brațe albe, strălucitoare, într-un vârtej melodios de râsete și de vorbe gălăgioase. Intrarea dădea într-o sală relativ mare, tapetată într-o culoare brună. Tavanul se pierdea în umbră, iar ferestrele, în parte cu geamuri, lăsau să pătrundă o lumină moderată. Podeaua era alcătuită din blocuri imense dintr-un metal alb, foarte dur — nu erau nici plăci, nici dale, ci blocuri — și era atât de tocită, de pașii generațiilor trecute, îmi închipui, încât era scobită adânc prin locurile pe unde probabil se umbla mai mult. Perpendicular pe lungimea încăperii erau așezate nenumărate mese din lespezi de piatră lustruită, înălțate cu o palmă, poate, de la podea, și pe mese tronau grămezi de fructe. În unele am recunoscut soiuri hipertrofiate de zmeură și de portocale, dar majoritatea îmi erau cu totul necunoscute.

Printre mese erau împrăștiate o mulțime de perne. Însoțitorii mei se așezară pe ele, făcându-mi semn și mie să fac la fel. Cu o totală lipsă de ceremonie, începură să mănânce fructele, luându-le cu mâna, aruncând cozile și resturile în niște deschizături rotunde de pe marginea meselor. N-am șovăit să le urmez exemplul, căci eram

însetat și flămând. În acest timp, am examinat pe îndelete sala.

Ceea ce m-a izbit cel mai mult a fost, poate, aspectul ei de ruină. Ferestrele cu geamuri colorate, reprezentând modele geometrice, erau sparte în multe locuri, iar perdelele care atârnavu peste partea de jos erau pline de praf. Colțul mesei de marmură de lângă mine era spart. Cu toate acestea, impresia generală era de extremă bogăție și de pitoresc. Erau, poate, vreo două sute de oameni care mâncau în această sală, și cei mai mulți, așezați cât puteau mai aproape de mine, mă priveau cu interes, cu ochii lor mici strălucind deasupra fructului pe care-l mâncau. Toți erau îmbrăcați în același material mătăsos, moale, și totuși rezistent.

Fructele, în trecut fie zis, constituiau singurul lor aliment. Acești oameni ai viitorului îndepărtat erau strict vegetarieni, și cât timp am stat cu ei, în ciuda poftelor de carne, a trebuit să devin și eu fructivor. Într-adevăr, mai târziu am aflat că vitele, caii, oile, câinii dispăruseră, ca odinioară ihtiozaurii. Fructele erau, însă, delicioase; unul, mai ales, care se pare că era de sezon cât timp am stat acolo — un fruct faimos, format din trei lobi — era deosebit de gustos și l-am ales drept mâncarea mea preferată. La început am fost nedumerit de toate aceste fructe și flori ciudate, dar mai târziu am început să înțeleg valoarea lor.

Și acum, destul despre ospățul meu cu fructe din viitorul îndepărtat. De îndată ce mi-am potolit oarecum foamea, m-am hotărât să fac o încercare serioasă de a învăța limba noilor mele cunoștințe. Este evident că acesta era primul lucru pe care îl aveam de făcut. Fructele păreau a fi obiectul cel mai indicat pentru a începe și, luând în mână unul dintre ele, am încercat o serie de sunete și gesturi interogative. Am avut destul de multe greutăți până am reușit să le dau de înțeles ce voiam. La început eforturile mele au fost întâmpinate cu priviri de uimire sau cu râsete interminabile, dar, apoi, o mică ființă blondă păru că mi-a ghicit intenția și repetă un

nume. După aceea au vorbit și au comentat pe larg între ei, iar primele mele încercări de a imita sunetele armonioase ale limbii lor au provocat un val imens de hohote sincere, deși cam nepoliticoase. Mă simțeam ca un învățător în mijlocul unor copii, și de aceea am insistat și, nu după mult, aveam la dispoziție cel puțin vreo douăzeci de substantive; apoi am trecut la pronume demonstrative și chiar la verbul “a mânca”. Dar era o muncă prea lentă, și omuleții aceia oboseau repede și voiau să scape de întrebările mele. Astfel încât, mai mult de nevoie, m-am hotărât să-i las să-mi dea lecții în doze mici și numai atunci când aveau chef de așa ceva. A trebuit să constat destul de repede că dozele vor fi extrem de mici, că niciodată n-am întâlnit oameni mai indolenți sau care să obosească mai lesne.

VI. AMURGUL OMENIRII

Curând am descoperit la micile mele gazde o altă ciudățenie, și anume indiferența. Veneau la mine cu strigăte nerăbdătoare de uimire, ca niște copii, dar foarte curând încetau să mă mai examineze și porneau după vreo altă jucărie. Masa și încercările mele de conversație odată terminate, am observat pentru prima oară că aproape toți cei care mă înconjuraseră la început nu mai erau acolo. Este ciudat, de asemenea, cât de repede am ajuns să nu-i bag nici eu în seamă pe acești omuleți. De îndată ce mi-am potolit foamea am ieșit, pe sub marele portal, din nou la soare. Întâlneam mereu alți oameni ai viitorului, care mă urmăreau câțiva pași, vorbind și râzând în jurul meu și, după ce îmi zâmbeau și îmi făceau gesturi prietenești, mă lăsau în voia mea.

Când am ieșit din marea sală, liniștea serii se așternea peste lume și totul era scaldat în lumina caldă a soarelui care apunea. La început totul mi s-a părut foarte confuz. Totul era atât de diferit de lumea pe care o știam — chiar și florile. Marea clădire pe care o părăsisem era situată pe povârnișul văii unui fluviu larg, dar Tamisa se mutase cam cu o milă față de poziția ei de acum. M-am hotărât să mă urc pe

creasta unui deal, situat cam la o milă³ și jumătate depărtare, de unde puteam să am o vedere mai largă asupra planetei noastre din anul de grație opt sute două mii șapte sute unu. Trebuie să vă spun că aceasta era data pe care o indicau micile cadrane ale mașinii mele.

Mergând, eram atent la orice impresie care ar fi putut să-mi explice starea de splendoare ruinată în care găsisem lumea — căci totul era într-adevăr ruinat. De exemplu, puțin mai sus, pe deal, era o îngrămădire de blocuri de granit, legate între ele prin mase de aluminiu, un vast labirint de ziduri prăbușite și mormane de dărâmături, printre care creșteau o mulțime de plante foarte frumoase în formă de pagodă — probabil urzici — dar cu frunzele minunat colorate cu cafeniu pe margine, și fără de țepi. Se vedea că erau rămășițele părăsite ale vreunui edificiu măreț, înălțat cu vreun scop pe care nu puteam să-l determin. Aici îmi era dat să am, mai târziu, o experiență stranie — prima prevestire a unei descoperiri și mai stranii — dar despre care voi vorbi la timpul nimerit.

Privind în jur, de pe o terasă pe care m-am odihnit câteva clipe, mi-am dat seama, cu un gând ce-mi apăru subit, că nu se vedea nicăieri vreo casă de dimensiuni obișnuite. Se pare că locuința familială, și poate chiar și familia dispăruseră. Ici și colo, în mijlocul verdeții, se ridicau clădiri, ca niște palate, dar casele și vilele izolate, care formează trăsătura caracteristică a peisajului nostru englez, dispăruseră.

„Comunism”, mi-am spus.

Și pe urmele acestui gând apăru un altul. Am privit la omuleții care mă urmau, cam o jumătate de duzină. Atunci, ca într-o străfulgerare, mi-am dat seama că toți purtau același fel de veșminte, toți aveau același obraz moale, fără barbă, și aceeași rotunjime feminină a formelor. Ar putea să vi se pară ciudat, poate, că nu observasem toate

³ O milă engleză = 1609 m

acestea mai înainte. Dar totul era atât de ciudat! Atunci, am văzut limpede acest lucru. În îmbrăcăminte și în toate aspectele înfățișării și trăsăturilor care deosebesc astăzi un sex de celălalt, acești oameni ai viitorului erau cu toți la fel. Iar copiii îmi păreau a fi doar miniaturile părinților. M-am gândit atunci că toți copiii din acea vreme ar trebui să fie extrem de precoci, cel puțin din punct de vedere fizic, și mai târziu am căpătat o confirmare deplină a părerii mele.

Confortul și securitatea în care trăiau acești oameni m-au făcut să mă gândesc că, la urma urmei, această strânsă asemănare a sexelor era de așteptat: căci puterea bărbatului și gingășia femeii, instituția familiei și diferențierea ocupațiilor sunt doar necesități active ale unei ere bazate pe forța fizică. Atunci când populația este echilibrată și abundentă, numărul mare de copii devine mai curând un rău decât o binecuvântare, pentru stat; acolo unde violența se produce doar rareori și descendența este asigurată, există mai puțină nevoie — sau mai bine zis nu este nevoie deloc — de o familie efectivă, iar specializarea sexelor, în raport cu necesitățile copiilor, dispare. Germenii acestui fenomen îi putem vedea chiar din vremea noastră, și în acea epocă a viitorului se desăvârșiseră. Acestea, trebuie să vă reamintesc, erau gândurile mele în clipa aceea. Mai târziu, aveam să-mi dau seama cât de departe eram de realitate.

În timp ce făceam aceste reflecții, atenția mi-a fost atrasă de o mică și elegantă construcție, un fel de fântână sub o cupolă. M-am gândit în treacăt că ar fi ciudat să mai existe fântâni, și mi-am reluat firul speculațiilor. Nu se mai vedea nici un mare edificiu, până spre vârful dealului și, întrucât rezistența mea la mers pe jos părea de-a dreptul miraculoasă, am rămas singur, pentru prima dată. Cu o stranie senzație de libertate și aventură m-am avântat mai departe, în sus, spre creastă.

Am găsit acolo un scaun făcut dintr-un metal galben, necunoscut,

mâncat pe alocuri de un fel de rugină roșiatică, și pe jumătate sub mușchi moale, cu brațele turnate și șlefuite în forma unor capete de grifon. M-am așezat pe el și am colindat cu privirea, în amurgul acelei zile lungi, peisajul întins al bătrânei noastre lumi. Era o priveliște plăcută și minunată, cum nu mai văzusem vreodată. Soarele coborâse sub orizont și apusul era îmbrăcat în flăcări de aur, tivite cu câteva dungi orizontale de purpură și sânge. Jos, era valea Tamisei, în care fluviul se așternea ca o fâșie de oțel lucios. Am vorbit mai înainte despre marile palate presărate pe întinsul vegetației multicolore, unele ruinate, iar altele încă locuite. Ici și colo, pe întinsa grădină a pământului, se înălța câte o figură albă sau argintie, ici și colo se vedea linia verticală, ascuțită, a vreunei cupole sau vreunui obelisc. Nu existau garduri, și nici vreun semn al dreptului de proprietate, nici un indiciu de agricultură; întregul pământ devenise o grădină.

Privind, am început să fac presupuneri asupra lucrurilor, așa cum mi se înfățișau, și iată care erau în seara aceea presupunerile mele. (Mai târziu am văzut că aflasem adevărul numai pe jumătate — sau numai o licărire a unei singure laturi a adevărului.)

Socoteam că nimerisem într-o lume în declin. Roșul apus de soare m-a făcut să mă gândesc la apusul omenirii. Pentru prima dată am început să-mi dau seama de o bizară consecință a efortului social în care suntem noi angajați în prezent. Și, totuși, gândiți-vă, este o consecință destul de logică. Forța este rezultatul necesității: securitatea predispune la slăbiciune. Efortul de îmbunătățire a condițiilor de viață — adevăratul proces civilizator, care face viața din ce în ce mai plină de securitate — mersese neîncetat înainte, până la o culme. Unul după altul au urmat triumfurile omenirii unite asupra Naturii. Lucruri care acum sunt doar visuri deveniseră treptat proiecte îndeplinite și realizate. Și rezultatul era ceea ce vedeam!

La urma urmei, condițiile sanitare și agricultura de astăzi sunt încă

Într-un stadiu rudimentar. Știința din vremea noastră a abordat doar o mică porțiune din domeniul bolilor omenești, dar, chiar și așa, ea își desfășoară operațiunile cu multă tenacitate și perseverență. Agricultură și horticultură noastră distrug doar pe ici-colo câte o buruiănă și cultivă cam vreo douăzeci de plante folositoare, lăsând pe cele mai multe să lupte singure cum pot. Noi îmbunătățim plantele și rasele animalelor preferate — și cât de puține sunt ele! — treptat, prin cultivarea selecționată; acum creăm o nouă piersică, mai gustoasă, apoi un strugure fără sâmburi, apoi o floare mai bogată și mai parfumată, apoi o rasă mai avantajoasă de vite. Le îmbunătățim treptat, pentru că idealurile noastre sunt vagi și șovăielnice, iar cunoștințele noastre sunt foarte limitate; pentru că Natura, de asemenea, este temătoare și înceată în mâinile noastre stângace. Cândva, toate vor fi din ce în ce mai bine organizate. Acesta este cursul curentului, în ciuda oricăror pierderi. Lumea întreagă va fi inteligentă, instruită și unită; lucrurile vor merge din ce în ce mai repede spre subjugarea Naturii. În cele din urmă, cu înțelepciune și grijă, vom reajusta balanța vieții animale și vegetale, adaptând-o nevoilor noastre omenești.

Această reajustare, m-am gândit, fusese înfăptuită, și încă bine de tot: fusese înfăptuită în timpul cât mașina mea zburase prin Timp. În văzduh nu mai existau țânțari, pe pământ nu mai erau buruieni și ciuperci; pretutindeni erau fructe și flori parfumate și încântătoare; fluturi strălucitori zburau de colo-colo. Idealul medicinei preventive fusese atins. Bolile fuseseră înlăturate. În tot timpul șederii mele acolo n-am văzut nici o urmă de boală contagioasă. Și va trebui să vă spun mai târziu că până și procesul de putrefacție și descompunere fusese adânc influențat de aceste schimbări.

Se realizaseră, de asemenea, izbânzi pe plan social. Vedeam omenirea adăpostită în locuințe splendide, îmbrăcată în haine superbe și n-am văzut pe nimeni îndeplinind vreo muncă oarecare. Nu exista nici o urmă de luptă, nici socială, și nici economică. Magazinul,

reclama, negoțul, tot acel comerț care constituie scheletul lumii noastre dispăruse. Era firesc ca, în seara aceea aurie, să ajung la ideea unui paradis social. Neajunsurile creșterii populației fuseseră rezolvate, presupun, și populația încetase să mai crească. Dar, o dată cu această schimbare de condiții, au urmat în mod inevitabil și adaptările la această schimbare. Care — dacă nu cumva știința biologică este o aglomerare de erori — care este cauza inteligenței și vigoriei omenești? Dificultățile și libertatea: condiții sub care cei activi, puternici și supli supraviețuiesc, iar cei slabi sunt dați în lături; condiții care răsplătesc alianța cinstită a oamenilor capabili, chibzuința, răbdarea și hotărârea. Instituția familiei, sentimentele care iau naștere în sânul ei, gelozia sălbatică, dragostea față de urmași, devotamentul părintesc, toate își găsesc justificarea și suportul în pericolele iminente care îl pândesc pe copil. Acum, unde sunt aceste pericole iminente? Un sentiment nou ia naștere, și el crește, împotriva geloziei conjugale, împotriva maternității sălbatice, împotriva pasiunilor de tot felul; sentimente care au devenit acum inutile, care fac din nou niște supraviețuitori neliniștiți și sălbatici, și nu cadrează cu o viață rafinată și fericită.

M-am gândit la debilitatea fizică a acestor oameni, la lipsa lor de inteligență, și la acele numeroase și mărețe ruine, și toate acestea mi-au întărit credința într-o deplină cucerire a Naturii. Căci după luptă vine Liniștea. Omenirea fusese puternică, energică și inteligentă, și își folosisese toată vitalitatea ei gălgâitoare pentru a schimba condițiile în care trăia. Și, apoi venise reacția acestor condiții schimbate.

În noile condiții, de desăvârșit confort și securitate, acea energie neobosită, care la noi este tărie, va deveni slăbiciune. Chiar și în vremea noastră anumite tendințe și dorinți, odinioară necesare pentru supraviețuire, sunt o sursă permanentă de înfrângere. Curajul fizic și dragostea de luptă, de pildă, nu sunt de prea mare ajutor — pot deveni chiar piedici — pentru un om civilizată. Într-un stat de echilibru și securitate fizică, puterea, atât intelectuală cât și fizică, ar

fi nelalocul ei. Căci nenumărați ani, socoteam eu, nu existase nici un pericol de război sau de violență izolată, nici un pericol din partea fiarelor sălbatice, nici o boală pustiitoare care să necesite o constituție viguroasă, nici o nevoie de efort. Pentru o astfel de viață, cei pe care i-am fi numit slabi sunt tot atât de bine pregătiți ca și cei puternici, și într-adevăr ei nu mai sunt slabi. Ba chiar sunt bine înzestrați, căci cei puternici vor fi chinuiți de o energie pe care n-au unde s-o folosească. Fără îndoială că minunata frumusețe a clădirilor pe care le vedeam era rezultatul ultimelor valuri de energie, acum inutilă, a omenirii, înainte de a se potoli în armonia perfectă a condițiilor în care trăia — înflorirea aceluia triumf care a început o dată cu marea pace definitivă. Aceasta a fost întotdeauna soarta energiei în condiții de securitate; ea duce la artă și la erotism, și apoi vine lăncezeala și decăderea.

Chiar și acest avânt artistic se va stinge până la urmă — aproape se stinsese în epoca în care mă aflam. Să se împodobească cu flori, să danseze, să cânte sub razele soarelui; atât și nimic mai mult le rămăsese oamenilor din spiritul artistic. Și chiar și acestea se vor pierde în cele din urmă într-o satisfacție inactivă. Noi suntem ascuțiți pe tocila suferinței și a nevoilor, și mi se părea că acum această odinioară tocilă era în sfârșit sfârâmată!

Cum ședeam acolo, în întunericul care creștea mereu, m-am gândit că dezlegasem cu această explicație simplă problema acelei lumi — dezlegasem întreg secretul acestor ființe grațioase. Poate că piedicile pe care le imaginaseră pentru creșterea populației reușiseră prea bine, și numărul lor mai degrabă scăzuse decât rămăsese staționar. Aceasta ar explica ruinele părăsite. Explicația mea era foarte simplă, și destul de plauzibilă — după cum sunt cele mai multe dintre teoriile greșite!

VII. O LOVITURĂ NEAȘTEPTATĂ

Cum ședeam acolo, reflectând la acest triumf desăvârșit al omului,

se ridică dintr-o revărsare de lumină argintie, dinspre nord-est, luna plină, galbenă. În vale, micile făpturi cu veșminte strălucitoare încetaseră să se mai agite. Pe lângă mine, tăcută, o bufniță trecu în zbor și eu mă înfiorai de răcoarea nopții. Mă hotărâi să cobor și să-mi găesc un loc unde să pot dormi.

Am căutat cu privirea edificiul pe care îl cunoșteam. Apoi ochii mi-au alunecat până la figura Sfînxului Alb, așezat pe pedestalul lui de bronz, ale cărui trăsături deveneau tot mai distincte pe măsură ce lumina lunii care răsărea se făcea tot mai strălucitoare. Puteam să disting chiar și mesteacănul argintiu de lângă Sfînx. Acolo era și desișul de rododendroni, negri în lumina palidă, și tot acolo era mica pajiște. Am privit din nou spre locul unde mă oprisem. O îndoială stranie mi-a înghețat buna dispoziție.

— Nu, mi-am zis eu cu voce tare, nu asta era pajiștea.

Dar asta era într-adevăr pajiștea, căci fața albă, leproasă a Sfînxului era întoarsă spre ea. Vă puteți închipui ce am simțit eu când m-am convins? Nu puteți. Mașina Timpului dispăruse!

Dintr-o dată, ca o lovitură de bici pe obraz, am simțit că s-ar putea să rămân pierdut pentru epoca mea, să rămân neputincios în această stranie lume nouă. Simplul gând era ca o adevărată senzație fizică. Simțeam că mă strânge de gât și îmi taie respirația. În clipa următoare, am fost cuprins de o spaimă puternică și am început să alerg, în salturi mari, pe povârniș în jos. La un moment dat am căzut cu fața la pământ și mi-am zgâriat obrazul; n-am pierdut vremea să-mi opresc sângele, ci am sărit în picioare și am continuat să alerg, cu o umezeală caldă scurgându-mi-se pe obraz și pe bărbie. În timp ce alergam, îmi spuneam: “Au mișcat-o puțin din loc, au împins-o sub boschet, dincolo de drum.” Totuși, alergam din răspuțeri. Cu certitudinea care însoțește uneori spaima excesivă, știam că asigurările pe care mi le ofeream erau stupide, știam, instinctiv, că

mașina fusese ascunsă astfel încât să nu mai dau de ea. Simțeam că mă sufoc. Cred că am parcurs întreaga distanță, de la vârful dealului până la mica pajiște, cam două mile poate, în numai zece minute. Și nu mai sunt chiar tânăr. Alergam și-mi blestemam, cu glas tare, prosteasca încredere ce mă făcuse să-mi părăsesc mașina. Strigam cu glas tare, risipindu-mi astfel zadarnic suflul, și nimeni nu-mi răspundea. Părea că nici o ființă nu se clintește în lumea aceea luminată de lună.

Ajuns pe pajiște, mi s-au confirmat cele mai rele temeri. Nu se vedea nici urmă de mașină. Privind din mijlocul desișului negru, m-am simțit slăbit și înghețat. Am alergat furios ocolind pajiștea goală, ca și cum mașina ar fi putut fi ascunsă în vreun colț, și apoi m-am oprit brusc, cu mâinile încleștate în păr. În fața mea se ridica Sfinxul Alb, lucitor, pe pedestalul său de bronz, lepros, în lumina lunii. Părea că zâmbește, bătându-și joc de spaima mea.

Aș fi putut să mă consolez, închipuindu-mi că omuleții aceia îmi duseseră Mașina în vreun adăpost, dacă n-aș fi fost sigur că nu erau în stare să o facă, atât din punct de vedere fizic, cât și intelectual. Aceasta mă îngrozea: senzația unei puteri nebănuite până acum, prin intervenția căreia invenția mea dispăruse. Totuși, de un lucru eram sigur: în afară doar de cazul când vreo altă eră produsese o copie exactă a ei, mașina nu se putea să se fi mișcat în timp. Modul de fixare a manetelor — vă voi arăta mai târziu acest mod — nu permite nimănui s-o pună în mișcare atunci când manetele erau scoase. Mașina se mișcase, și rămânea ascunsă, dar numai în spațiu. Dar, atunci, unde ar putea fi?

Cred că m-a cuprins un fel de furie. Îmi amintesc că am alergat ca un nebun încoace și încolo printre tufișurile luminate de lună din jurul sfinxului, sperind un animal alb pe care, în lumina slabă, l-am luat drept un pui de căprioară. Îmi amintesc, de asemenea, că în seara aceea am lovit până târziu cu pumnii în tufișuri, până când

încheieturile mâinilor, zgâriate de crengile rupte, mi s-au făcut numai răni. Apoi, suspinând și delirând de furie, am coborât la marea clădire de piatră. Sala cea mare era întunecată, tăcută și pustie. M-am furișat pe podeaua neregulată și am căzut pe una din mesele de malahit, aproape sfărâmându-mi glezna. Am aprins un chibrit și am trecut dincolo de podelele prăfuite, despre care v-am mai vorbit.

Acolo am dat de o a doua sală, mare și acoperită cu perne pe care dormeau vreo douăzeci de oameni. Cu siguranță că au socotit destul de bizară această a doua apariție a mea, așa cum țâșnisem pe neașteptate din beznă, scoțând sunete nearticulate, însoțite de zgomote și de flacăra unui chibrit. Căci ei nu mai știau ce înseamnă chibriturile.

— Unde îmi este Mașina? am început eu, strigând ca un copil supărat, întinzând mâinile spre ei și scuturându-i pe toți.

Cred că totul li s-a părut foarte ciudat. Unii râdeau, dar cei mai mulți dintre ei păreau foarte înspăimântați. Văzându-i stând jos în jurul meu, mi-a trecut prin minte că, încercând să reînviez senzația de frică în acea situație, comiteam o adevărată prostie. Căci, judecând după purtarea lor din timpul zilei, mi-am dat seama că frica trebuie să fi fost uitată.

Pe neașteptate, am aruncat jos chibritul și, răsturnând în drum pe unul dintre ei, am pornit din nou în neștire, de-a lungul mării săli de mese, ieșind afară, sub lumina lunii. Am auzit strigăte de groază și micile lor picioare alergând și poticnindu-se înapoi și încolo. Nu-mi aduc aminte tot ce am făcut cât timp luna s-a ridicat pe cer. Presupun că faptul care mă înnebunea era natura neașteptată a pierderii pe care o suferisem. Mă simțeam despărțit fără speranță de rasa mea — un animal ciudat într-o lume necunoscută. Cred că am rostit vorbe fără șir, țipând și blestemând pe Dumnezeu și destinul. Îmi amintesc că m-a cuprins o oboseală groaznică, pe măsură ce înainta lungă noapte

de disperare; că am răscolit prin toate ungherele; că am bâjbâit printre ruine luminate de lună și am atins prin întuneric ființe ciudate; că, în cele din urmă, m-am întins pe jos, lângă sfinx, și, cu o disperare cumplită și chiar cu furie, am plâns de prostia mea de a fi lăsat să-mi fie furată Mașina... Nu-mi mai rămânea decât deznădejdea. Apoi am adormit, iar când m-am deșteptat era plină zi și o pereche de vrăbii țopăiau pe pământ, în preajma mea, atât de aproape că le-aș fi putut ajunge cu mâna.

M-am ridicat, în răcoarea dimineții, încercând să-mi amintesc cum am ajuns aici și de ce aveam o senzație atât de profundă de singurătate și disperare. Apoi mi-am adus aminte, limpede, de tot ce se petrecuse. În lumina zilei, când lucrurile îți apar așa cum sunt, am putut să privesc drept în față situația în care mă aflam. Mi-am dat seama de nebunia furiei mele din noaptea trecută, și am putut să raționez mai liniștit. Să presupunem tot ce poate fi mai rău, mi-am spus. Să presupunem că Mașina este pierdută de-a binelea — poate chiar distrusă. Trebuie să fiu calm și să am răbdare, să învăț felul de a fi al oamenilor, să aflu exact felul în care s-a pierdut Mașina și mijloacele de a găsi materiale și unelte, astfel încât până la urmă să-mi construiesc, poate, o altă Mașină. Aceasta îmi va fi singura speranță, o speranță slabă, dar mai bună decât deznădejdea. Și, la urma urmei, eram într-o lume frumoasă și curioasă.

Dar s-ar putea ca Mașina să fi fost numai ascunsă. Tocmai de aceea, trebuie să fiu calm și, cu răbdare, să găsesc locul unde era dosită și să încerc s-o recapăt, prin forță sau prin viclenie. Gândind astfel, m-am ridicat în picioare și am privit în jurul meu, întrebându-mă unde aș putea să fac o baie. Mă simțeam obosit, înțepenit și murdar de pe urma drumului. Prospețimea dimineții mă făcea să doresc să fiu și eu la fel de proaspăt. Emoția mi se consumase. Într-adevăr, în timp ce mergeam, mă gândeam cu uimire la puternica mea enervare din seara trecută. Am făcut o examinare amănunțită a terenului din jurul micii pajiști. Mi-am pierdut câțeva vreme în

întrebări inutile, adresate, atât cât eram în stare să le vorbesc omuleților care treceau din întâmplare prin apropierea mea. Nici unul nu a reușit să-mi înțeleagă gesturile: unii erau de-a dreptul slabi de minte, alții credeau că glumeam, și râdeau de mine. Cu multă greutate am reușit să-mi stăpânesc mâinile să nu se repeadă în fețele lor drăguțe și zâmbitoare. Era un impuls prostesc, dar abia puteam să țin în frâu demonul născut din frică și furie oarbă, demon mereu gata să profite de nedumerirea mea. Terenul îmi dădea indicații mai bune. Cam la jumătatea distanței dintre pedestalul Sfinxului și urmele lăsate de pașii mei atunci când, după ce sosisem, m-am străduit să redresez Mașina răsturnată, am găsit o scobitură adâncă în pământ. Mai erau și alte semne primprejur, precum și niște urme subțiri de picioare asemănătoare acelor pe care îmi închipui că le-ar face animalul numit “leneș”. Urmele acestea m-au făcut să mă uit mai cu atenție la pedestal. Era din bronz, după cum cred că v-am mai spus. Nu se prezenta ca un simplu bloc, ci era bogat decorat pe fiecare latură cu plăci adânc sculptate. M-am apropiat și le-am ciocănit. Pedestalul era gol pe dinăuntru. Examinând cu grijă plăcile, am descoperit că între ele și ramele lor era un mic interval. Nu exista nici o clanță sau broască, dar se putea ca plăcile, dacă erau într-adevăr uși, așa cum bănuiam, să se deschidă de dinăuntru. Un singur lucru era limpede în mintea mea. Nu era deloc greu să înțelegi că Mașina Timpului se afla în interiorul pedestalului. Cum de a ajuns acolo, aceasta era o altă problemă.

Printre tufișuri, pe sub niște meri înfloriți, am văzut capetele a doi oameni îmbrăcați în portocaliu venind către mine. M-am întors zâmbind spre ei și le-am făcut semn să se apropie. Au venit lângă mine și, arătându-le pedestalul de bronz, am încercat să-i fac să înțeleagă dorința mea de a-l deschide. Dar de la primul meu gest, atitudinea lor a devenit foarte stranie. Nu știu cum să vă descriu expresia lor. Presupuneți că ați face în fața unei femei delicate un gest grosolan — cam așa ar reacționa și ea. Ei se îndepărtară ca și cum ar fi primit cea mai cumplită insultă. Am încercat, apoi, cu un omuleț drăgălaș, înveșmântat în alb, dar am obținut exact același

rezultat, într-un fel, purtarea lui m-a făcut să-mi fie rușine de mine însumi. Dar, după cum știți, eu voiam să obțin Mașina Timpului, așa că am mai încercat o dată. Dar când l-am văzut întorcându-mi spatele ca și ceilalți, mi-am ieșit din sărite. Din trei salturi am fost lângă el, l-am apucat de cea mai largă parte a veșmântului, din jurul gâtului, și am început să-l târăsc spre Sfinx. Atunci am văzut groaza și repulsia de pe fața lui și brusc i-am dat drumul.

Dar încă nu m-am dat bătut. Am izbit cu pumnul în plăcile de bronz. Mi s-a părut că aud mișcându-se ceva înăuntru — mai bine zis, am auzit un zgomot ca un fel de râs înfundat — dar poate că m-am înșelat. Apoi, luând o piatră mare de pe malul râului, am ciocănit până când am turtit reliefurile unei decorații și cocleala a căzut de pe ea în coji mărunte. Cred că delicații omuleți mă auzeau până la o milă distanță, în toate direcțiile, ciocănind cu furie, dar nu s-a întâmplat nimic. Vedeam mulți dintre ei, pe povârnișuri, privind pe furiș spre mine. În cele din urmă, transpirat și obosit, m-am așezat jos, să supraveghez locul. Eram, însă, prea nerăbdător pentru a putea aștepta multă vreme; sunt prea occidental pentru o veghe îndelungată. Aș putea să lucrez ani întregi la o singură problemă, dar să stau douăzeci și patru de ore inactiv — asta este cu totul altceva.

După câțva timp m-am ridicat și am început să mă plimb fără țintă prin tufișuri, îndreptându-mă către deal. “Răbdare” mi-am spus. “Dacă vrei să-ți recapeteți Mașina, trebuie să lași în pace Sfinxul. Dacă ei vor într-adevăr să ți-o ia, n-are nici un rost să strici plăcile de bronz, iar dacă nu vor, o vei căpăta înapoi imediat ce vei putea s-o ceri. Este inutil să te frământați cu o asemenea enigmă, în mijlocul acestor lucruri necunoscute. Este calea sigură către monomanie. Privește această lume în față. Învață felul lor de a fi, cercetează, ai grijă să nu-ți faci păreri prea pripite în privința lor. Până la urmă, vei găsi rezolvări la toate.” Apoi, deodată, mi-am dat seama de comicul situației; m-am gândit la anii pe care îi petrecusem studiind și trudind pentru călătoria în viitor, alături de nerăbdarea mea de acum de a

scăpa de el. Îmi făurisem cea mai complicată și mai fără speranță capcană pe care și-a imaginat-o vreodată cineva. Deși totul se întâmpla pe socoteala mea, nu m-am putut stăpâni. Am izbucnit în râs.

Trecând prin sălile marelui palat, mi s-a părut că omuleții mă ocolesc. Poate că era doar o părere, sau poate că pricina erau ciocăniturile mele în porțile de bronz. Eram destul de sigur, însă, că se fereau de mine. Am avut grijă, totuși, să mă prefac că nu observ nimic, și să mă abțin de a-i urmări; după o zi sau două relațiile au revenit la normal. Am progresat cât am putut mai mult în învățarea limbii lor și, în același timp, mi-am continuat ici și colo explorările. Exceptând eventualitatea că îmi lipsea vreun amănunt prea subtil, limba lor era extrem de simplă — compusă aproape exclusiv din substantive concrete și verbe. Termenii abstracți păreau foarte tari, sau chiar nici nu existau, iar limbajul figurativ era prea puțin folosit. Frazele lor erau de obicei simple, formate din două cuvinte și nu am reușit să exprim sau să înțeleg decât propozițiunile cele mai simple. M-am hotărât să abandonez, într-un colț al memoriei, cât mai mult timp posibil gândul la Mașina Timpului și la misterul ușilor de bronz de sub Sfinx, până când cunoștințele pe care le voi acumula mă vor duce din nou către acestea în mod firesc. Totuși, vă puteți da seama că există un anume sentiment care mă ținea legat, într-un cerc de câteva mile, de punctul în care sosisem.

VIII. EXPLICAȚIE

Cât vedeam cu ochii, întreaga lume se răsfăța în aceeași bogăție exuberantă ca și valea Tamisei. De pe fiecare deal pe care mă urcam vedeam aceeași abundență de clădiri splendide, într-o varietate nesfârșită de materiale și de stiluri; aceleași pâlcuri de arbuști verzi, aceiași copaci încărcăți de flori și aceleași ferigi. Ici și colo, apa lucea ca argintul și, în depărtare, pământul se ridica în dealuri ondulate albastrui, contopindu-se astfel cu seninul cerului. O trăsătură

particulară, care îmi atrăgea acum atenția, era prezența unor puțuri circulare, multe din ele, aveam impresia, foarte adânci. Unul se afla lângă cărarea care ducea în sus, pe deal, și pe care umblasem eu în prima zi. Ca și celelalte, puțurile aveau ghizduri de bronz, lucrate într-un mod aparte și ferite de ploaie printr-o mică cupolă. Rezemându-mă de ghizduri și privind în jos, în bezna adâncă, nu puteam zări nici licăr, de apă, iar când aprindeam un chibrit nu se vedea nici o reflecție a luminii. Dar din toate se auzea un sunet anumit: un top-top-top, ca zgomotul unui mare motor, și am descoperit, după flacăra chibriturilor, că un curent constant de aer cobora în adâncul puțurilor. Mai mult, am aruncat o bucățică de hârtie în gura unuia și, în loc să plutească încet în jos, a fost sorbită, dintr-o dată, și am pierdut-o din vedere.

După câțva timp, am făcut legătura între aceste puțuri și un fel de turnuri înalte care se aflau din loc în loc pe povârnișuri; deasupra lor vedeam adesea o tremurare a văzduhului, așa cum se poate vedea într-o zi călduroasă deasupra unui țărnam bătut de soare. Încercând să fac o legătură între toate acestea, am ajuns la convingerea că există un vast sistem de ventilație subterană, a cărui adevărată semnificație nu puteam s-o înțeleg. La început am fost înclinat să caut explicația în organizarea serviciilor sanitare ale acestor oameni. Era o concluzie plauzibilă, dar care, totuși, s-a dovedit a fi absolut greșită.

Ajuns aici, trebuie să admit că în tot timpul cât am stat în acest viitor real am aflat foarte puține date despre canalizare și ceasornice și mijloace de transport, și toate celelalte mijloace de comoditate. În unele din viziunile asupra Utopiei⁴, în lecturile mele despre timpurile ce vor veni, există multe amănunte referitoare la construcții, la organizarea socială, și așa mai departe. Dar, în timp ce asemenea amănunte sunt destul de lesne de obținut când întreaga lume se află cuprinsă în imaginația cuiva, ele sunt cu totul inaccesibile unui călător adevărat prin realități de genul celor întâlnite de mine acolo.

⁴ Utopia — țară imaginară, titlul unei celebre lucrări a socialistului utopic Thomas Morus. Aici sensul este de societate a viitorului.

Închipuiți-vă ce ar povesti despre Londra un negru venit direct din Africa Centrală, atunci când se va întoarce la tribul său! Ce ar putea să știe despre companiile de căi ferate, despre mișcările sociale, despre cablurile de telefon și telegraf, despre Compania de Alocare a Parcelelor, despre mandatele poștale și alte lucruri de acest fel? Și încă noi, cel puțin, am fi destul de binevoitori pentru a-i explica toate acestea! Dar chiar din ceea ce ar afla, cât ar putea el să-i facă să înțeleagă sau să creadă pe prietenii săi, care n-au călătorit niciodată? Și apoi, gândiți-vă cât de mică este distanța dintre un negru și un alb din vremea noastră, și cât de mare este intervalul dintre mine și oamenii din Era de Aur! Îmi dădeam seama de multe lucruri nevăzute, care contribuiau la confortul meu; dar, în afară de o impresie generală de organizare bazată pe automatizare, mi-e teamă că vă pot spune prea puțin despre deosebirile pe care le-am observat.

Cu privire la moarte, de exemplu, n-am văzut nici o urmă de crematorii sau ceva care să-mi amintească de cimitire. M-am gândit că s-ar putea să existe cimitire (sau crematorii) undeva în afara cercului explorărilor mele. Era și aceasta o problemă pe care de asemenea mi-am pus-o în mod special, iar curiozitatea mea a suferit la început un eșec total în această privință. Faptul mă pune în încurcătură, și am ajuns să fac încă o observație, care m-a uimit și mai mult; printre acești oameni nu existau nici bătrâni, și nici infirmi.

Trebuie să mărturisesc că satisfacția de a fi elaborat primele mele teorii despre o civilizație automatizată și despre omenirea în declin nu a durat mult. Totuși, altceva nu eram în stare să gădesc. Să vă spun ce mă încurca. Numeroasele palate pe care le cercetasem erau numai case de locuit, cuprinzând vaste săli de mese și camere de dormit. N-am găsit nicăieri vreo mașinărie, nici un fel de dispozitiv. Și totuși acești oameni erau îmbrăcați cu țesături frumoase care trebuiau să fie reînnoite din când în când, iar sandalele lor, deși lipsite de podoabe, aveau o lucrătură destul de complicată, în metal. Toate aceste lucruri erau, desigur, confecționate într-un anume fel.

Iar omuleții nu arătau să aibă nici urma vreunei înclinații creatoare. Nu exista nici un magazin, nici un atelier, nici un semn că ar fi importat totul de undeva. Își petreceau tot timpul jucându-se cu grație, scăldându-se în râu, drăgostindu-se pe jumătate în glumă, mâncând fructe și dormind. Nu puteam defel să înțeleg cum erau organizate treburile.

Și revenind la Mașina Timpului, cineva, nu știam cine, o dusese înăuntrul pedestalului pe care se ridica Sfinxul Alb. De ce? Nu puteam să-mi închipui nici în ruptul capului. Pe de altă parte, acele puțuri fără apă și turnurile de ventilație... Simțeam că-mi lipsește o verigă. Simțeam — cum să vă spun? Închipuți-vă că ați găsit o inscripție, presărată ici și colo cu fraze într-o perfectă limbă engleză, printre care sunt intercalate fraze alcătuite din cuvinte și chiar litere complet necunoscute vouă. Ei bine, astfel mi se prezenta, în a treia zi a vizitei mele, lumea anului opt sute două mii șapte sute unu!

În ziua aceea am legat și un fel de prietenie. În timp ce priveam la câțiva omuleți care se scăldau în râu, într-un loc nu prea adânc, s-a întâmplat că unul dintre ei, prins de un cârcel, a fost luat la vale de curentul apei. Curentul principal curgea destul de iute, fără să fie însă prea puternic, chiar pentru un înotător mediocru. Veți avea o idee mai clară asupra ciudatelor deficiențe ale acestor oameni, când vă voi spune că nimeni nu a făcut nici cea mai mică încercare să salveze biata ființă care țipa slab, în timp ce era târâtă de apă, sub ochii lor. Când mi-am dat seama, m-am dezbrăcat repede și, intrând în apă, ceva mai la vale de locul accidentului, am reușit s-o ajung, aducând-o apoi cu bine la mal. Un masaj sumar pe mâini și pe picioare a făcut-o să-și revină, și am avut bucuria să văd că înainte de a o părăsi se simțea bine. Îmi făcusem o părere atât de proastă despre neamul ei, încât nu m-am așteptat la nici un fel de recunoștință. De data aceasta, însă, m-am înșelat.

Faptul se petrecuse dimineața. După-amiază am întâlnit-o pe mica

femeie, căci cred că femeie era, în timp ce mă întorceam din cercetările mele: m-a întâmpinat cu strigăte de bucurie, dăruindu-mi o ghirlandă imensă de flori — împletită pentru mine și numai pentru mine. Asta m-a pus pe gânduri. S-ar putea să mă fi simțit chiar mâhnit. În orice caz, am făcut tot ce-am putut pentru a-i arăta că apreciez darul. După puțin timp, eram așezați amândoi într-un mic boschet, angajați într-o conversație bazată mai ales pe zâmbete. Prietenia acestei ființe mă încălzea exact ca prietenia ce mi-ar fi arătat-o un copil. Ne întindeam unul altuia flori și ea îmi săruta mâinile. Eu făceam la fel cu ale ei. Apoi am încercat să stau de vorbă cu ea și am aflat că o cheamă Weena, nume care, deși nu știu ce înseamnă, părea că i se potrivește destul de bine. Acesta a fost începutul unei ciudate prietenii care a durat o săptămână, și s-a sfârșit — veți afla îndată cum!

Semăna întru totul cu un copil. Voia să fie tot timpul lângă mine. A încercat să se țină după mine pretutindeni și, în următorul tur de cercetare, mi-a venit ideea să o obosesc și să o părăsesc, ceea ce în cele din urmă am și făcut, lăsând-o sleită de puteri și strigându-mă pe un ton plângător. Dar eu aveam de rezolvat probleme ceva mai importante. N-am venit în viitor, mi-am spus în sinea mea, ca să mă ocup de mici amoruri. Și, totuși, tristețea ei era prea mare, de câte ori încercam s-o părăsesc, protestele ei erau uneori chiar violente, și cred că, în general, aveam în egală măsură și necazuri, și satisfacții în urma devoluțiunii ei. Dar ea, ea era pentru mine înainte de toate o mare mângâiere. Credeam că se atașase de mine dintr-o simplă afecțiune copilăroasă. Și nu mi-am dat bine seama decât atunci când era foarte târziu, cât am făcut-o să sufere încercând s-o părăsesc. Și tot atunci când era prea târziu mi-am dat seama ce însemna ea pentru mine prin dragostea pe care mi-o arăta; prin felul ei copilăresc de a-mi dovedi că ține la mine, femeia aceea cât o păpușă mă făcea, atunci când mă întorceam în preajma Sfinxului Alb, să am senzația că mă întorceam acasă; și, de îndată ce ajungeam în vârful dealului, așteptam să văd venind către mine ființa ei delicată, albă și aurie.

Tot de la ea am aflat că frica nu părăsise încă omenirea. În timpul zilei, Weena nu se temea de nimic și manifesta cea mai ciudată încredere în mine; odată, în joacă, am făcut niște strâmbături de amenințare către ea, și a râs pur și simplu de mine. Se temea însă de întuneric, se temea de umbre, se temea de tot ce era negru. Pentru ea întunericul era singurul lucru înspăimântător. Era un sentiment deosebit de puternic și faptul m-a pus pe gânduri și m-a făcut să devin mai atent. Și atunci am descoperit, printre altele, că după căderea serii acești omuleți se adunau în palatele lor și dormeau numai în grupuri mari. Dacă intrai peste ei, fără o lumină, se isca un adevărat tumult de teamă. După căderea serii, niciodată n-am găsit pe vreunul dintre ei pe afară, sau dormind singur înăuntru. Și totuși eu am fost atât de prost și nechibzuit, încât n-am ținut seama de acest puternic sentiment de frică și, deși o mângăeam pe Weena, am continuat să dorm noaptea departe de somnul lor comun.

Aceasta a tulburat-o foarte mult, dar marea ei afecțiune pentru mine a triumfat până la urmă și timp de cinci nopți, inclusiv ultima noastră noapte, a dormit cu capul sprijinit de brațul meu. Dar văd că, vorbind despre Weena, m-am îndepărtat de firul povestirii mele. Cred că era în noaptea dinaintea salvării de la înec, când, aproape în zori, am fost deșteptat. Mă simțeam neliniștit din pricina unui vis neplăcut în care se făcea că eram scufundat sub apă, și că niște anemone de mare mă pipăiau pe față cu apendicele lor moi. M-am trezit cu o tresărire și cu senzația ciudată că un animal cenușiu ieșise tocmai atunci, în fugă, din cameră. Am încercat să adorm din nou, dar mă simțeam neliniștit și singur. Era în acele clipe de întuneric cenușiu, când lucrurile abia se târăsc, ieșind din beznă, când totul este ireal, fără culoare și fără contururi clare. M-am sculat și am coborât în sala cea mare, ieșind apoi afară, pe pavajul de piatră din fața palatului. Mă gândeam să aștept, neavând încotro, răsăritul soarelui.

Luna apunea, iar lumina ei aproape stinsă se îmbina cu prima licărire a zorilor, într-un clar-obscur fantomatic. Tufișurile erau

negre, ca de cerneală, pământul de un cenușiu închis, cerul incolor și trist. Mi s-a părut că, pe povârnișul dealului, zăresc niște stafii. De trei ori la rând, în timp ce scrutam povârnișurile, am zărit niște forme albe. De două ori am avut impresia că văd câte o apariție albă, stingherită, în formă de maimuță, alergând iute, în sus, pe deal, și o dată am văzut lângă ruine câteva asemenea ființe ducând un corp întunecat. Se mișcau grăbite. N-am putut să văd ce s-a mai întâmplat cu ele. Mi s-a părut că au dispărut printre tufișuri. Trebuie să știți că zorile erau încă tulburi. Aveam acea senzație matinală de frig și de nesiguranță, pe care cred că o cunoașteți. Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

Pe măsură ce bolta devenea tot mai strălucitoare către răsărit, iar lumina zilei venea să-și reverse din nou culorile ei vii asupra lumii, am examinat cu atenție peisajul. N-am mai văzut, însă, nici o urmă a ființelor albe. Erau simple creații ale semiîntunericului. “Trebuie că erau niște fantome”, mi-am zis. Mă întreb din ce epocă anume?” Căci mi-am adus aminte, amuzându-mă, o bizară teorie a lui Grant Allen⁵. Dacă fiecare generație moare și se transformă în fantome, argumenta el, lumea va fi în cele din urmă suprapopulată cu ele. Pe baza acestei teorii, probabil că fantele se înmulțiseră enorm de opt sute de mii de ani încoace, și nu era de mirare faptul că vedeam patru exemplare dintr-o dată. Dar gluma nu mă mulțumea, și am continuat să mă gândesc la aceste ființe în tot timpul dimineții, până când sosirea Weenei mi le-a gonit din minte. Le asociaz în mod neclar cu animalul alb pe care îl speriasem atunci când căutam înfrigorat, în prima zi, locul unde fusese ascunsă Mașina Timpului. Dar Weena era o plăcută înlocuitoare a acestor gânduri. Și, cu toate acestea, ele erau destinate să pună în curând o și mai cumplită stăpânire pe mintea mea.

Cred că v-am mai spus că, în acea Epocă de Aur, clima era mult mai caldă decât a noastră. Explicația n-am găsit-o încă. Poate că

⁵ Grant Allen (1848-1899) — romancier și autor al unor lucrări de popularizare științifică.

Soarele devenise mai fierbinte, sau poate că Pământul se apropiase de Soare. În general, se presupune că, în viitor Soarele va continua să se răcească neîncetat. Dar unii, neobișnuiți cu speculații de genul celor întreprinse de tânărul Darwin, uită că planetele trebuie să cadă, în cele din urmă, una câte una, pe astrul care le-a născut. Pe măsură ce se vor produce asemenea catastrofe, Soarele va străluci cu o energie înnoită; și poate că vreuna din planetele mai apropiate de Soare suferise această soartă. Oricare ar fi explicația, fapt este că Soarele era mult mai fierbinte decât îl știm noi.

Ei bine, într-o dimineață foarte călduroasă — a patra zi, cred — în timp ce căutam să mă adăpostesc de căldură și de lumina orbitoare, am intrat într-o ruină uriașă situată alături de marele edificiu în care dormeam și mâncam. Atunci mi s-a întâmplat ceva neobișnuit. Cățărându-mă printre mormanele de zidărie dărâmată, am descoperit o galerie îngustă, având ferestrele din fund, ca și cele laterale, astupate de pietrele desprinse din zid. Prin contrast cu lumina strălucitoare de afară, locul mi s-a părut la început de un întuneric de nepătruns. Am intrat în galerie pe dibuite, deoarece trecerea de la lumină la întuneric mă făcea să văd pete colorate plutind înaintea ochilor. Deodată m-am oprit încremenit. Luminoși prin reflectarea luminii de afară, mă fixau, din întuneric, doi ochi.

Vechea, instructiva teamă de fiarele sălbatice a pus stăpânire pe mine. Mi-am încleștat pumnii și am privit țintă în globii ochilor strălucitori. Mă temeam să mă întorc. Atunci m-am gândit la siguranța absolută în care se părea că trăiește omenirea. Și imediat, mi-am adus aminte de acea ciudată groază de întuneric. Stăpânindu-mi puțin teama, am înaintat un pas și am vorbit. Trebuie să recunosc că glasul îmi suna aspru și nesigur. Am întins mâna și am atins ceva moale. Cei doi ochi s-au întors în lături, pe lângă mine a trecut în fugă ceva alb. M-am întors cu inima cât un purice, și am văzut o formă mică și stranie, un fel de maimuță, ținând capul în jos, într-un fel caracteristic. Alerga prin spațiul înșorit din spatele meu. S-a

poticnit de un bloc de granit, a bâjbâit în jur, și într-o clipă s-a făcut nevăzută în umbra întunecoasă de sub alt morman de ziduri dărâmate.

Impresia pe care mi-a lăsat-o este, desigur, imperfectă, dar știu că ființa aceea era de un alb murdar, și avea niște ochi mari și stranii, de un cenușiu roșcat; știu, de asemenea, că era acoperită cu păr bălai pe cap și pe spate. Dar, după cum spuneam, a trecut prea repede pentru ca să o pot vedea deslușit. Nu pot spune nici măcar dacă alerga în patru labe sau doar le ținea foarte jos pe cele două din față. După o clipă, m-am luat după ea, strecurându-mă în cea de a doua îngrămădire de ruine. Mai întâi n-am reușit s-o descopăr; dar, după câțva timp, am dat în bezna adâncă de una din acele deschideri circulare, în formă de puț, despre care v-am vorbit. Era pe jumătate astupată de o grindă prăbușită. Mi-a venit un gând neașteptat. Să fi dispărut oare acest animal în josul galeriei? Am aprins un chibrit și, privind în jos, am văzut mișcându-se o creatură mică, albă, cu ochi mari și strălucitori care mă privea țintă în timp ce se retrăgea. Am simțit un fior. Semăna atât de bine cu un om-păianjen! Cobora pe lângă perete, și abia atunci am zărit niște ieșituri de metal, pentru sprijinul mâinilor și picioarelor, formând un fel de scară ce ducea în adâncul galeriei. Apoi flacăra mi-a ars degetele, chibritul mi-a căzut din mână, stingându-se în cădere, și când am aprins altul, micul monstru dispăruse.

Nu știu cât timp am stat privind în josul puțului. A trebuit să se scurgă câțva timp până când am reușit să mă conving că ființa pe care o văzusem făcea parte din speța omenească. Dar, treptat, adevărul mi-a apărut în față: Omul nu rămăsese o singură specie, ci se diferențiasse în două animale diferite; descendenții generației noastre nu erau numai copiii grațioși din Lumea de Deasupra, ci și acest albicios, scârbos animal al întunericului, care țâșnise pe dinaintea mea, era de asemenea moștenitorul nenumăratelor veacuri trecute.

M-am gândit la turnurile deasupra cărora văzusem aerul tremurând și la teoria mea despre ventilația subterană. Am început să bănuiesc adevărata lor semnificație. Dar ce căuta oare, m-am întrebat, această maimuță în schema unei organizații perfect echilibrate, așa cum mi-o imaginasem eu? Cum se potrivea ea cu seninătatea indolentă a delicaților locuitori ai Lumii de Deasupra? Și ce se ascundea acolo, jos, în fundul acelei galerii? M-am așezat pe marginea puțului spunându-mi că, oricum, nu aveam nici un motiv să mă tem, și că va trebui să cobor, pentru a dezlega problema care mă pusese într-o asemenea încurcătură. Și, totodată, mi-era o frică cumplită să cobor. În timp ce ezitam astfel, doi dintre gingașii oameni ai Lumii de Deasupra au trecut pe aproape, alergând din plin soare în umbră, într-un joc amoros. Bărbatul urmărea femeia, aruncând cu flori în ea, din fugă.

Au fost foarte mârniți, găsindu-mă astfel, privind în jos, în puț, cu brațul rezemat de grinda răsturnată. Se pare că a observa aceste deschizături era pentru ei o dovadă de prost gust; căci atunci când le-am arătat deschizătura de lângă mine, și-am încercat să formulez, în limba lor, o întrebare, s-au arătat și mai amărâți și mi-au întors spatele. Știind că le place flacăra chibriturilor, am aprins câteva ca să-i amuz. Am încercat din nou să le pun o întrebare în legătură cu puțul, și din nou am dat greș. Așa că i-am părăsit imediat, cu gândul să o caut pe Weena și să văd ce pot să aflu de la ea. Dar gândurile îmi erau în plină răscoală; presupunerile și impresiile mele se clătinau și se reuneau într-o altă înlănțuire. Aveam acum cheia semnificației acestor puțuri, a turnurilor de ventilație, a misterului fantomelor; pentru a nu mai vorbi despre rostul ușilor de bronz și despre soarta Mașinii Timpului! Foarte vag, am pornit să dibui firul unei idei care însemna rezolvarea nelămuritelor probleme economice.

Iată cum vedeam noul aspect al lucrurilor. Desigur, această a doua specie de oameni era subterană. Erau mai ales trei circumstanțe care mă făceau să cred că incursiunile lor atât de rare deasupra solului

erau rezultatul unei lungi obișnuințe pe sub pământ. În primul rând, era aspectul albicios, comun multor animale care trăiesc timp îndelung în întuneric — de pildă peștele alb din peșterile din Kentucky. În al doilea rând, erau acei ochi enormi, cu o capacitate atât de mare de a reflecta lumina, trăsături comune animalelor nocturne — de pildă, bufnița și pisica. Și, în sfârșit, evidenta lor zăpăceală în fața luminii, fuga grăbită, dar stângace și pe bâjbâite, către locuri întunecoase, precum și modul caracteristic de a-și ține capul când erau în bătaia luminii — toate întăreau teoria unei extrem de mari sensibilități a retinei.

În cazul acesta înseamnă că, dedesubtul meu, pământul este străbătut de un număr colosal de tuneluri, și aceste tuneluri sunt locuința Noii Rase. Prezența turnurilor de ventilație și a puțurilor presărate pe povârnișurile dealurilor — de fapt presărate peste tot, în afară de valea râului — arăta cât de universale erau aceste ramificații. Ce era, deci, mai natural decât să presupui că munca necesară pentru confortul rasei ce trăia la lumină era făcută în această artificială Lume Subterană. Ideea era atât de plauzibilă, încât am acceptat-o de îndată, și am continuat să mă gândesc cum s-a produs această diviziune a speciei umane. Cred că bănuieți liniile generale ale teoriei mele, deși, în ceea ce mă privește, mi-am dat destul de repede seama că era departe de adevăr.

La început, pornind de la problemele proprii noastre epoci, mi s-a părut limpede ca lumina zilei că adâncimea treptată a diferenței dintre Capitalist și Muncitor, actualmente doar temporară și socială, era cheia întregii situații. Fără îndoială că ideea vi se va părea destul de grotescă — și cu totul de necrezut — dar, totuși, chiar de pe acum există indicii în această privință. Se manifestă o tendință de utilizare a spațiului subteran pentru scopuri mai puțin ornamentale ale civilizației; de exemplu, metroul din Londra, noile trenuri electrice, străzile subterane, atelierile și restaurantele subterane — toate acestea cresc și se înmulțesc. Evident, gândeam eu, tendința aceasta a

tot crescut până când Industria și-a pierdut treptat dreptul de a exista în aer liber. Vreau să spun că ea se dezvoltase din ce în ce mai mult în uzine subterane mereu mai mari, petrecându-și tot mai mult timp acolo, înăuntru, până când, în cele din urmă!... Chiar și acum, un muncitor din East-end nu trăiește oare în condiții atât de artificiale încât, practic, el este izolat de suprafața naturală a pământului?

De asemenea, tendința exclusivistă a oamenilor bogați — datorită, fără îndoială, rafinamentului crescând al educației lor și prăpastiei totmai adânci dintre ei și violența aspră a celor săraci — duce încă de pe acum la izolarea, în interesul lor, a unor porțiuni considerabile din suprafața țării. În jurul Londrei, de exemplu, poate că jumătate din terenurile pitorești sunt închise pentru intruși. Și tot această prăpastie ce se adâncește — care se datorește duratei și costului ridicat al procesului de educație superioară, precum și ușurinței crescânde și tentațiilor față de rafinament, din partea celor bogați — va face ca schimbul între clase, de exemplu, promovarea căsătoriilor între clase, care în prezent întârzie, de-a lungul unor linii de stratificare socială, procesul de diferențiere a speciei noastre — să fie din ce în ce mai puțin frecvent. Astfel încât, în cele din urmă, deasupra pământului vor rămâne cei avuți, urmărind plăcerea și confortul și frumosul, iar sub pământ vor rămâne cei neavuți: Muncitorii, care vor continua să se adapteze la condițiile muncii lor. Din moment ce vor trăi acolo, vor trebui, fără îndoială, să plătească chirie, și nu una mică, pentru ventilația văgăunilor destinate lor; și, în cazul când vor refuza, vor muri de foame sau vor fi sufocați pentru neplata datoriilor. Cei care vor fi astfel constituiți încât să fie săraci și răzvrățiți, vor muri; și, în cele din urmă, balanța fiind permanentă, supraviețuitorii se vor adapta tot atât de bine la condițiile vieții subterane, și vor fi tot atât de fericiți în felul lor, ca și oamenii din Lumea de Deasupra într-al lor. După părerea mea, frumusețea rafinată, ca și paloarea celor lipsiți de lumina zilei și-au urmat cursul firesc.

Marele triumf al Omenirii la care visasem a luat atunci în mintea

mea o altă formă. Nu se produsese un triumf al educației morale și al cooperării generale, după cum îmi închipuisem. În loc de aceasta, vedeam o adevărată aristocrație, înarmată cu o știință perfecționată și conducând spre o concluzie logică sistemul industrial de astăzi. Triumful ei nu fusese doar un triumf asupra naturii, ci un triumf asupra naturii și asupra aproapelui. Aceasta, trebuie să vă spun, era teoria la care ajunsese în acel moment. Eu nu aveam un “cicerone” potrivit, după modelul cărților utopice. Explicația mea ar putea fi absolut greșită. Și totuși cred că este cea mai plauzibilă. Dar, chiar cu această presupunere, civilizația echilibrată la care s-a ajuns în cele din urmă trebuie că trecuse de culme și era acum căzută de mult în descompunere. Securitatea prea desăvârșită a Suprapământenilor îl dusesse la un proces lent de degenerescență, la o descreștere generală a taliei, a forței și a inteligenței. Aceasta puteam s-o văd limpede încă de pe acum. Ce se întâmplase cu Subpământeni încă nu bănuiam; dar, după cât văzusem la Morloci — acesta era, de fapt, numele care li se dădea acestor creaturi — pot să-mi închipui că modificările tipului uman erau și mai profunde decât la Eloi, rasa frumoasă pe care o cunoscusem încă de la sosirea mea.

Atunci au început să mă chinuiască îndoielile. De ce îmi luaseră Morlocii Mașina Timpului? Căci eram sigur că ei o luaseră. De ce, dacă Eloii erau stăpâni, nu erau în stare să-mi restituie mașina? Și de ce le era o frică atât de teribilă de întuneric? Am încercat, după cum v-am mai spus, s-o întreb pe Weena despre această Lume Subterană, dar și de data aceasta am fost dezamăgit. Mai întâi n-a înțeles întrebările mele, apoi a refuzat să-mi răspundă. Se înfiora ca și cum acest subiect ar fi fost de nesuportat pentru ea. Și, când am silit-o, fiind poate puțin cam prea aspru, a izbucnit în lacrimi. Au fost singurele lacrimi, în afară de ale mele, pe care le-am văzut vreodată în această Eră de Aur. Când am văzut-o plângând, am încetat s-o mai tulbur cu întrebările mele despre Morloci, și n-am știut ce să mai fac pentru a risipi din ochii Weenei aceste semne de moștenire umană. Și, nu după mult, ea zâmbea și bătea din palme, în timp ce eu, solemn, aprindeam un chibrit.

IX. MORLOCII

S-ar putea să vi se pară ciudat, dar au trecut două zile până când să pot urmări această nouă cale, care se arăta a fi cea bună. Simțeam un fel de repulsie față de aceste trupuri palide. Aveau culoarea aproape albicioasă a viermilor și a animalelor pe care le vezi conservate în spirt într-un muzeu geologic. Erau scârbos de reci la pipăit. Probabil că repulsia mea se datora în mare măsură influenței Eloilor, al căror dezgust față de Morloci începeam acum să-l înțeleg.

În noaptea următoare n-am putut dormi bine. Probabil că sănătatea îmi era zdruncinată. Eram copleșit de nedumerire și îndoială. O dată sau de două ori am avut o senzație de frică intensă, căreia nu puteam să-i găsesc nici un motiv precis. Îmi amintesc că m-am furișat fără zgomot în sala cea mare, unde omuleții dormeau în lumina lunii — în noaptea aceea Weena era printre ei — și m-am simțit liniștit de prezența lor. Chiar atunci mi-a venit în minte că în decurs de câteva zile luna va trebui să treacă în ultimul ei pătrar, nopțile vor deveni întunecoase, iar aparițiile acestor neplăcute creaturi de dedesubt, acești lemurieni⁶ albicioși, această nouă faună care o înlocuiește pe cea veche, s-ar putea să fie mai dese. Și, în aceste două zile, am încercat neconștient sentimentul de neliniște al omului care fuge din fața unei datorii inevitabile. Eram sigur că Mașina Timpului nu va putea fi regăsită decât pătrunzând cu îndrăzneală în misterele lumii subterane. Și, totuși, nu puteam să înfrunt misterul. Ar fi fost cu totul altceva dacă aș fi avut cel puțin un tovarăș. Dar eram îngrozitor de singur și simplul gând de a coborî în întunericul puțului mă înspăimânta. Nu știu dacă veți înțelege ceea ce simțeam, dar aveam mereu impresia că am spatele descoperit.

Poate că tocmai această neliniște, această nesiguranță mă mâna tot mai departe în expedițiile mele de explorare. Mergând înspre sud-vest, către regiunea deluroasă care se numește acum Combe Wood,

⁶ Lemurieni — specie de maimuțe interioare.

am observat, departe, în direcția Banstead-ului din zilele noastre, o vastă clădire verde, cu un stil diferit de tot ceea ce văzusem până atunci. Era mai mare decât cel mai uriaș dintre toate palatele sau ruinele pe care le cunoșteam, iar fațada avea un aspect oriental, cu luciul și nuanța verde-deschis, un fel de verde-albăstrui, a unui anumit tip de porțelan chinezesc. Această diferență de aspect mă făcea să mă gândesc că avea și o destinație aparte și de aceea m-am gândit să cercetez clădirea. Dar ziua era pe sfârșite și eu ajunsesem să descopăr aceste locuri după un drum lung și obositor; așa că m-am hotărât să amân cercetările pentru a doua zi, și m-am întors la afecțiunea călduroasă și la mângâierile micuței Weena.

A doua zi, de dimineață, mi-am dat destul de bine seama că toată curiozitatea mea în privința Palatului de Porțelan Verde nu era decât o autoînșelare, care să-mi îngăduie să mai amân cu încă o zi experiența de care mi-era de fapt frică. M-am hotărât să întreprind coborârea fără să-mi mai pierd vremea și am pornit dis-de-dimineață către un puț de lângă ruinele de granit și aluminiu.

Mica Weena alerga alături de mine. Dansa, însoțindu-mă deasupra deschizăturii și privind în jos, a devenit extrem de tulburată. “Adio, micuță Weena”, i-am zis, sărutând-o; apoi, așezând-o jos, am început să pipăi, pe deasupra parapetului, cârligele de cățărare. O făceam cam în grabă, trebuie să recunosc, deoarece mi-era teamă că mă va părăsi curajul! La început, Weena m-a privit cu nedumerire. Apoi a scos un țipăt sfâșietor și, alergând către mine, a început să mă tragă înapoi, cu mâinile ei mici. Cred că împotrivirea ei mi-a ațâțat hotărârea de a continua. Am împins-o, poate puțin cam brutal, și, în clipa următoare mă aflam în gura puțului. I-am văzut fața îndurerată, deasupra parapetului, și i-am zâmbit, vrând s-o liniștesc. Apoi a trebuit să privesc în jos, la cârligele șubrede de care mă agățam.

Trebuia să cobor în galerie cam la vreo două sute de yarzi⁷.

⁷ Un yard = 91 cm.

Coborârea se făcea cu ajutorul unor bare metalice care ieșeau din pereții laterali ai puțului, și, fiind adaptate nevoilor unor ființe mult mai mici și mai ușoare decât mine, în scurt timp coborârea m-a obosit și mi-a înțepenit încheieturile. Și nu numai că m-a obosit! Una dintre bare s-a îndoit brusc sub greutatea mea, și aproape că m-am prăvălit în bezna de dedesubt. O clipă am rămas agățat cu o mână, și după această experiență n-am mai îndrăznit să mă opresc pentru a mă odihni. Cu toate că brațele și spatele mă dureau cumplit, am continuat să mă cobor, cât puteam mai repede, în josul peretelui vertical. Aruncând o privire în sus, am văzut deschizătura, un mic disc albastru, în mijlocul căruia sclipea o stea, în timp ce capul Weenei se vedea proiectat ca un punct rotund și negru. Dudașul mașinii, care se afla probabil dedesubt, deveni mai puternic și mai apăsător. Totul, în afară de micul disc de la gura puțului, era cufundat în beznă, și, când am privit din nou în sus, Weena dispăruse.

Mă simțeam extrem de rău. Mi-a trecut prin gând să încerc să mă urc înapoi și să las în pace această lume subterană. Dar, chiar și atunci când rumegam acest gând, continuam să cobor. În cele din urmă, cu o mare ușurare, am zărit, cam la jumătate de metru spre dreapta, în perete, o crăpătură îngustă. Făcându-mi vânt înăuntru, am considerat că era deschizătura unui îngust tunel orizontal, în care am reușit să mă așez jos și să mă odihnesc. Era și timpul. Brațele mă dureau, spatele îmi era înțepenit, și tot corpul îmi tremura, din cauza spaimei prelungite că mă voi prăbuși. Pe lângă acestea, întunericul de nepătruns avusese un efect deprimant asupra ochilor mei. Aerul vibra de dudușul motoarelor care pompau aer în galerii.

Nu știu cât timp am stat așa. Am fost trezit de o mână moale care mă atingea pe față. Tresărind în întuneric, am pus mâna pe chibrituri și, aprinzând unul în grabă, am văzut, retrăgându-se precipitat din fața luminii, trei creaturi albe, aduse din spate, asemănătoare cu aceea pe care o văzusem sus, printre ruine. Trăind într-un întuneric care mie mi se părea de nepătruns, ochii lor erau anormal de mari și de

sensibili, cum sunt pupilele peștilor din adâncuri, asemeni cărora reflectau lumina. Sunt sigur că ei puteau să mă vadă în acea completă obscuritate și nu păreau să se teamă de mine când nu eram în lumină. Dar, de îndată ce scăpăram un chibrit, ca să-i văd, fugeau în grabă, dispărând în crăpături și tuneluri întunecoase, de unde ochii lor lucitori mă fixau într-un fel foarte ciudat.

Am încercat să-i strig, dar se pare că limba lor era diferită de cea a Oamenilor de Deasupra; așa că eram nevoit să mă bizui numai pe propriile mele eforturi, și din nou m-a bătut gândul să fug fără să mai cercetez nimic. Mi-am spus, însă: “Pentru asta te afli acum aici”, și, pipăindu-mi drumul de-a lungul tunelului, mi-am dat seama că zgomotul motoarelor creștea. Acum pereții erau mai depărtați de mine și am intrat într-un loc larg deschis. Aprinzând încă un chibrit, am văzut că intrasem într-o vastă peșteră boltită, care se întindea într-o beznă completă dincolo de lumina chibritului. Imaginea care am avut-o în față a durat atât cât poate oricine să vadă în răstimp cât arde un băț de chibrit.

Nu reținusem, prin urmare, decât o impresie vagă. Forme înalte, ca niște mașini mari, se ridicau din întuneric și aruncau umbre negre și grotești, în care Morloci spectrali se ascundeau de lumină. Locul, trebuie să vă spun, era neaerisit, și în aer plutea un miros slab de sânge proaspăt. Ceva mai jos de centrul peșterii se afla o măsuță dintr-un metal alb, încărcată cu ceva care părea să fie mâncare. În orice caz, Morlocii erau carnivori! Chiar în acel moment, îmi amintesc că mă întrebam ce animal atât de mare le furnizase halca de carne roșie pe care o vedeam. Totul era foarte nelămurit: mirosul greu, formele mari și confuze, figurile scârboase care pândeau în umbră, așteptând doar întunericul ca să se repeadă din nou spre mine! Apoi chibritul a ars până la capăt, mi-a fript degetele și a căzut jos, un punct roșu care se răsucea în întuneric.

Mai târziu, m-am gândit cât de prost pregătit plecasem la o astfel

de experiență. Când am pornit cu Mașina Timpului aveam convingerea absurdă că oamenii viitorului vor fi infinit mai avansați decât noi, din toate punctele de vedere. Venisem fără arme, fără medicamente, fără provizii pentru fumat — câteodată simțeam o cumplită nevoie de tutun! — și chiar fără destule chibrituri. Cel puțin dacă m-aș fi gândit la un Kodak! Aș fi putut să fotografiez într-o clipă această imagine a Lumii Subterane și s-o examinez, apoi, pe îndelete. Pe când așa, ședeam acolo, doar cu armele și forțele cu care m-a înzestrat Natura — mâini, picioare și dinți; și cele patru chibrituri care îmi mai rămăseseră.

Îmi era teamă să mă avânt printre mașinile din întuneric, și abia la ultima licărire de flacără am descoperit că provizia mea de chibrituri se împutinase. Nu mi-a trecut niciodată prin minte, până în momentul acela, că trebuie să le economisesc, și consumasem aproape jumătate din cutie ca să-i uimesc pe Suprapământeni, pentru care focul era o noutate. Acum, după cum spuneam, mai aveam numai patru bețe, și, în timp ce ședeam în întuneric, o mână mi-a atins brațul, degete moi au început să mă pipăie pe față și simțeam un miros neplăcut și specific. Mi se părea că aud în jurul meu respirația unei mulțimi din acele ființe groaznice. Am simțit cum cutia de chibrituri îmi este trasă ușor din mână, și cum, în spatele meu, alte mâini mă trăgeau de haine. Senzația că sunt examinat de Morloci era nespus de neplăcută. Deodată, în bezna care mă înconjura, mi-am dat seama foarte limpede de totala mea ignoranță în privința felului lor de a gândi și de a acționa. Am strigat la ei cât am putut de tare. Au fugit speriați și apoi i-am putut simți cum se apropiau din nou. S-au agățat de mine cu și mai multă îndrăzneală, șoptindu-și unii altora sunete ciudate. M-am scuturat cu putere, și am strigat din nou — cât mai aspru cu putință. De data aceasta nu s-au mai speriat în mod serios, ci au scos un sunet, Un fel de râs ciudat, în timp ce se întorceau spre mine. Trebuie să mărturisesc că eram groaznic de înspăimântat. M-am hotărât să mai aprind un chibrit și să mă salvez sub protecția flăcării. Așa am și făcut, și, prelungindu-i arderea cu o bucată de hârtie din buzunar, am reușit să mă retrag spre tunelul îngust. Dar abia am

pătruns în el, când lumina mi s-a stins, și puteam să-i aud pe Morloci foșnind în întuneric ca vântul prin frunze, și răpăind ca ploaia, în goana lor după mine.

Într-o clipă am fost apucat de mai multe mâini și nu era nici o îndoială că încercau să mă tragă îndărăt. Am aprins încă un chibrit, și l-am fluturat peste fețele lor orbite. Nici nu vă puteți închipui cât de grețos, de neomeneschi arătau — aceste fețe palide, fără bărbie și acești ochi mari, cenușii-roșcați, fără pleoape! — în timp ce se holbau la mine orbiți și zăpăciți. Dar vă asigur că n-am stat să-i privesc! Am continuat să mă retrag și, când cel de-al doilea chibrit s-a terminat, l-am aprins pe al treilea. Arsese aproape de tot când am ajuns la deschizătura care dădea în galerie. M-am așezat pe margine, căci bățiile pompei celei mari de jos mă amețeau. Apoi am pipăit în lături, căutând cârligele din perete și, în timp ce bâjbâiam astfel, picioarele mi-au fost apucate de jos și am fost tras cu putere îndărăt. Am aprins ultimul meu chibrit... care s-a stins imediat. Dar acum aveam mâinile pe barele de cățărare și, dând cu putere din picioare, m-am desprins din ghearele Morlocilor și am început să mă cațăr cu iuțea, în timp ce ei stăteau uitându-se și zgâindu-se în sus la mine: toți, în afară de un singur ticălos care m-a urmărit câțva timp și era cât pe aci să-mi smulgă drept trofeu o gheată.

Urcușul mi s-a părut interminabil. Pe parcursul ultimelor douăzeci-treizeci de picioare m-a copleșit o greață de moarte. Cu multă greutate am reușit să mă mențin. Ultimii metri au fost o luptă desperată împotriva leșinului. De câteva ori capul a început să mi se învârtească și am simțit toate senzațiile prăbușirii. Totuși, până la urmă, am reușit să ajung la gura puțului, și am ieșit dintre ruine, împleticindu-mă în lumina orbitoare a soarelui. Am căzut cu fața în jos. Chiar și pământul avea un miros plăcut și curat. Apoi îmi amintesc că Weena mă săruta pe mâini și pe urechi, și auzisem vocile Eloilor. Pentru un timp, am căzut în nesimțire.

X. CÂND A VENIT NOAPTEA

Acum, într-adevăr, se părea că sunt într-o situație mai proastă decât înainte. Până acum, în afară de noaptea de deznădejde pentru pierderea Mașinii Timpului, avusesem o speranță care mă susținea, credeam că până la urmă mă voi putea salva. Dar speranța mi-a fost spulberată de aceste noi descoperiri. Până acum mă gândeam că eram împiedicat doar de simplitatea copilărească a acestor oameni și de niște forțe necunoscute pe care nu aveam decât să le înțeleg pentru ca să le pot învinge; dar acum, în calitățile dezgustătoare ale Morlocilor apăruse un element cu totul nou — ceva inuman și dușmănos. Îi uram în mod instinctiv. La început, mă simțeam ca un om care a căzut într-un puț: mă preocupa numai puțul și posibilitatea de a scăpa din el. Acum mă simțeam ca un animal prins în capcană, știind că dușmanul se va repezi în curând asupra lui.

Poate că o să vă mirați aflând care era dușmanul de care mă temeam. Era întunericul din răstimpul cât urma să fie lună nouă. Weena îmi vârâse în cap această idee prin câteva observații, la început de neînțeles, despre Noptile Negre. Acum nu-mi era prea greu să ghicesc ce însemnau viitoarele Nopti Negre. Luna era în declin: în fiecare noapte era un interval tot mai lung de întuneric. Acum înțelegeam aproape complet motivul pentru care micilor locuitori ai Lumii de Deasupra le era frică de întuneric. Acum înțelegeam aproape complet motivul pentru care micilor locuitori ai Lumii de Deasupra le era frică de întuneric. Mă întrebam, nedumerit, ce ticăloșie diabolică urmau să comită Morlocii în timpul cât era lună nouă. Eram aproape sigur, acum, că și cea de-a doua ipoteză a mea era complet greșită. Oamenii din Lumea de Deasupra poate că fuseseră cândva o aristocrație favorizată, iar Morlocii servitorii lor mecanici; dar această stare trecuse de mult. Cele două specii rezultate din evoluția omului tindeau să stabilească, sau poate chiar și stabiliseră între ele relații cu totul noi. Eloii, ca și regii carlovingieni, decăzuseră într-o stare de încântătoare inutilitate. Ei încă mai posedau pământul, dar numai prin toleranță: deoarece Morlocii,

subpământeni de nenumărate generații, ajunseră până la urmă să nu mai poată trăi pe suprafața înșorită a pământului. Morlocii, am dedus eu, le confecționau hainele poate dintr-o veche obișnuință și îi mențineau în necesitățile lor obișnuite. Făceau asta după cum un cal dă din picior deși stă pe loc, sau după cum unui om îi place să ucidă animale, ca sport: pentru că vechi și îndepărtate necesități au lăsat această amprentă asupra organismului. Dar, desigur, vechea ordine era în mare parte răsturnată. Nemesis se apropia în grabă de cei delicați. Cu veacuri, cu mii de generații în urmă, omul izgonise pe fratele său om din confort și din lumina soarelui. Și acum acest frate se întorcea înapoi — schimbat! Eloii începuseră să învețe din nou o veche lecție. Au făcut din nou cunoștință cu Frica. Și deodată mi-am adus aminte de hălciile de carne pe care le văzusem în lumea subterană. Era ciudat cum îmi plutea în minte: nu o imagine tulbure cum ar fi trebuit să fie, șuvoiul meditațiilor mele, ci impunându-se aproape ca o întrebare venită din afară. Am încercat să-mi reamintesc forma acelor bucăți de carne. Aveam senzația vagă de ceva familiar, dar pe atunci n-am putut descoperi ce anume era.

Și, totuși, dacă omuleții ceia erau neajutorați în fața misterioasei lor Frici, eu eram altfel constituit. Veneam din era aceasta, a noastră, din zorii ce anunțau maturitatea rasei umane, când Frica nu ne mai paralizează și misterul nu le mai îngrozește. Eu, cel puțin, trebuia să mă apăr. Fără să-mi mai pierd vremea, m-am hotărât să-mi procur arme și să-mi caut o fortăreață unde să pot dormi. Având ca bază un astfel de refugiu, voi putea să înfrunt această lume stranie cu vechea mea încredere, pe care o pierdusem o clipă atunci când am înțeles căror creaturi eram expus noapte de noapte. Simțeam că n-am să mai pot dormi până când culcușul nu-mi va fi în siguranță. M-am înfiorat cu groază gândindu-mă cum mă examinaseră, desigur, până atunci.

În timpul după-amiezii am hoinărit de-a lungul văii Tamisei, dar n-am găsit nici un loc care să mi se pară inaccesibil. Toate clădirile și toți copacii păreau ușor de ajuns de către niște cățărători

îndemânatici, cum erau Morlocii, dacă îi judecam după puțurile lor. Atunci mi-am adus aminte de turlele înalte ale Palatului de Porțelan Verde și de netezimea lucioasă a zidurilor sale; seara, luând-o pe Weena pe umăr, ca pe un copil, am urcat dealurile, către sud-vest. Distanța, socotisem eu, era de șapte sau opt mile, dar trebuie că de fapt erau aproape optsprezece. Prima dată văzusem palatul într-o după-amiază umedă, când distanțele par mult micșorate. În plus, tocul unuia din pantofii mei se desfăcuse și un cui mă rodea în talpă — erau niște pantofi vechi și confortabili pe care îi purtam prin casă — așa că acum șchiopătam. Trecuse de mult de apusul soarelui când am ajuns să văd palatul, profilat pe galbenul palid al cerului.

Weena fusese nespus de încântată când am luat-o pe umăr, dar, după câtva timp, a cerut s-o las jos, și a început să alerge în jurul meu, repezindu-se din când în când și în dreapta, și în stânga ca să culeagă flori, pe care mi le îndesa în buzunar. Buzunarele mele au nedumerit-o de la început pe Weena, dar până la urmă ea a ajuns la concluzia că erau un fel de vase excentrice pentru păstrarea florilor. Cel puțin în acest scop le folosea ea. Și asta îmi amintește!... Schimbându-mi haina am găsit...

Exploratorul Timpului se opri, își vârî mâinile în buzunar și puse apoi pe măsută două flori veștejite, care nu se deosebeau prea mult de nalbele mari, albe. Apoi își relă povestirea.

Pe măsură ce liniștea serii se cobora peste fire, iar noi ne continuam drumul pe creasta dealului, către Wimbledon, Weena se simțea tot mai obosită și ar fi vrut să ne întoarcem la palatul de piatră cenușie. Dar eu, arătându-i turlele îndepărtate ale Palatului de Porțelan Verde, am încercat s-o fac să înțeleagă că acolo puteam găsi

refugiul împotriva Fricii. Cunoașteți acea mare liniște care înainte de a cădea noaptea se așterne asupra tuturor lucrurilor? Chiar și briza se oprește printre copaci. Pentru mine, în această liniște a serii este întotdeauna un fel de aer de așteptare. Cerul era limpede, îndepărtat și curat, în afară de câteva dungii orizontale, jos de tot, la apus. Ei bine, în noaptea aceea așteptarea a căpătat culoarea temerilor mele. În această liniște care devenea tot mai întunecoasă, simțurile îmi păreau neobișnuit de ascuțite. Aveam impresia că puteam simți chiar și golurile de sub pământul pe care călcam: într-adevăr, aproape că puteam să-i văd prin pământ pe Morloci, în furnicarul lor, mișcând de colo până colo și așteptând întunericul. În starea de nervozitate în care mă găseam, îmi închipuiam că vor considera invazia mea în vizuina lor drept o declarație de război. Dar de ce îmi luaseră Mașina Timpului?

Am mers astfel în tăcere, până când amurgul s-a transformat în noapte. Albastrul limpede al zării s-a șters, stele au apărut una după alta. Pământul a devenit întunecat, și copacii negri. Weena era năpădită de teamă și oboseală. Am luat-o în brațe, i-am vorbit și am mângâiat-o. Apoi, pe măsură ce întunericul se făcea tot mai adânc, și-a pus brațele în jurul gâtului meu și, închizând ochii, și-a lipit strâns obrazul de umărul meu. Am coborât, pe un lung povârniș, într-o vale, și acolo am dat, prin întuneric, peste un pârâu. L-am trecut cu picioarele, și am urcat pe partea opusă a văii, pe lângă câteva case de dormit, și pe lângă o statuie — un faun sau o figură asemănătoare, fără cap. Pe lângă case erau pâlcuri de salcâmi. Până acum nu văzusem nici urmă de Morloci, dar era încă devreme și de abia de acum urmau ceasurile întunecoase dinainte de răsăritul lunii noi.

De pe vârful dealului următor am văzut o pădure deasă care se întindea mare și neagră în fața mea. Văzând-o, am ezitat. Nu puteam să-i disting marginile, nici în dreapta, nici în stânga. Simțindu-mă obosit — mă dureau mai ales picioarele — am coborât-o cu grijă pe Weena de pe umăr, în timp ce m-am oprit și m-am așezat jos pe

iarbă. Nu mai puteam vedea Palatul de Porțelan Verde, și nu mai eram sigur nici de direcția în care trebuie să merg. Am scurtat desișul pădurii și m-am gândit ce s-ar putea să ascundă în sânul ei. Desigur că, sub ramurile dese și încâlcite, nu se zăreau nici stelele. Chiar dacă nu mai exista pericolul de a fi pândit de cineva — un pericol asupra căruia n-am vrut să-i las imaginației frâu liber — existau totuși rădăcinile și trunchiurile copacilor de care puteam să mă poticnesc și să mă lovesc. Eram și foarte obosit după emoțiile zilei; așa că m-am hotărât să nu-mi continui drumul, ci să-mi petrec noaptea în poiana de pe deal.

Am fost fericit să constat că Weena dormea adânc. Am învelit-o cu grijă în haina mea și m-am așezat jos, lângă ea, așteptând răsăritul lunii. Coasta dealului era liniștită și pustie, dar din bezna pădurii se auzeau din când în când mișcările unor ființe vii. Deasupra mea străluceau stelele, căci noaptea era foarte limpede. Privindu-le licărul, simțeam un fel de reconfortare prietenoasă. În orice caz, toate vechile constelații dispăruseră de pe cer: mișcarea aceea lentă, imperceptibilă, într-o sută de vieți omenești, le readunase de mult în grupări necunoscute nouă. Doar Calea Laptelui părea că a rămas aceeași fâșie zdrențuită de pulbere stelară, ca și odinioară. Spre sud (după cum socoteam eu) lucea o stea roșie, foarte frumoasă, nouă pentru mine: era mai minunată chiar decât verdele Sirius din zilele noastre. Și printre toate aceste puncte scânteietoare de lumină o planetă strălucitoare lumina blând și neclintit, ca fața unui vechi prieten.

Privind la aceste stele, grijile mele și greutatea vieții pământești se micșorară dintr-o dată. Mă gândeam la distanța uriașă până la ele, și la impulsul încet, inevitabil, al mișcării lor, din trecutul necunoscut în viitorul necunoscut. Mă gândeam la marele ciclu al mișcării de precesiune⁸ pe care o descrie polul pământului. Numai de patruzeci

⁸ Mișcarea de precesiune (a echinocțiilor) — mișcare lentă a liniei de intersecție dintre planul eclipticei și planul ecuatorului sferei cerești, în care axa polilor pământului descrie un con în jurul unei axe perpendiculare pe planul eclipticei.

de ori s-a produs această liniștită revoluție în cursul tuturor anilor pe care îi traversasem. Și, în timpul acestor câteva revoluții, toată activitatea, toate tradițiile, organizațiile complexe, națiunile, limbile, literaturile, aspirațiile și chiar amintirea Omului așa cum îl cunoșteam eu fuseseră șterse din viață. În locul lor apăruseră și aceste ființe debile care își uitaseră înalta lor descendență, dar și creaturile albe pe care le ocoleam cu groază. Apoi m-am gândit la Frica cea Mare ce se instalase între cele două specii, și pentru prima dată, cu o bruscă înfiorare, mi-am dat seama de unde provenea carnea pe care o văzusem. Și, totuși, era prea groaznic! Am privit-o pe mica Weena, dormind lângă mine, cu fața ei palidă ca o stea, sub lumina stelelor, și am gonit pe dată acest gând.

În timpul acelei nopți lungi, mi-am ținut gândul cât am putut mai departe de Morloci și m-am străduit să-mi trec vremea căutând, în noul tablou al cerului, urme ale vechilor constelații. Cerul se menținea senin, cu excepția unui mic nor întunecat. Fără îndoială că am mai și ațipit. Apoi, pe măsură ce veghea mea devenea tot mai obositoare, cerul a început să pălească dinspre răsărit, ca reflexia unui foc incolor, și bătrâna lună s-a ivit, subțire, ascuțită și albă. Și, aproape imediat în urma ei, înhățând-o și inundând-o, veniră zorile, mai întâi palide, apoi devenind tot mai roșii și mai puternice. Nici un Morloc nu s-a apropiat de noi. Într-adevăr, nu văzusem nici unul în noaptea aceea pe deal. Și, cu încrederea pe care ți-o dă lumina zilei, frica mi s-a părut aproape necugetată. M-am sculat și am văzut că piciorul care șchiopătase avea glezna umflată și călcâiul rănit; așa că m-am așezat iar jos, mi-am scos pantofii și i-am aruncat.

Am trezit-o pe Weena și am coborât în pădure, care acum nu mai era neagră și ostilă, ci verde și primitoare. Am găsit câteva fructe cu care să ne astâmpărăm foamea. Curând ne-am întâlnit cu alți câțiva Eloi, care râdeau și dansau la soare, ca și cum noaptea nici nu ar fi existat pe lume. Și m-am gândit încă o dată la bucățile de carne pe care le văzusem! Acum eram sigur de proveniența lor și

compătimeam din toată inima acest ultim pârâu ce mai rămăsese din marele fluviu al omenirii. Cu siguranță că în vreo epocă din Trecutul Îndepărtat al declinului omenirii, Morlocii au suferit de foame. Poate că se hrăniseră cu șobolani și alte dihănii asemănătoare. Chiar și acum omul este mult mai puțin pretențios și exclusivist în privința hranei, decât a fost altădată — mult mai puțin decât orice maimuță. Prejudicata sa împotriva cărnii de om nu este un instinct adânc înrădăcinat. Și astfel, acești inumani fii ai omului... Am încercat să privesc lucrurile dintr-un punct de vedere științific. La urma urmei ei erau mai puțin umani și mai îndepărtați de noi decât strămoșii noștri canibali de acum trei sau patru mii de ani. Iar inteligența, care ar fi făcut din această stare de lucruri un adevărat chin, dispăruse. De ce trebuia să mă mai frământ? Eloii erau tocmai buni pentru hrană, iar Morlocii îi păstrau și îi vânau, ca pe niște furnici — probabil că aveau grijă să-i și hrănească. Și Weena dansa în preajma mea!

Am încercat să mă apăr de groaza ce mă cuprindea, privind toate acestea ca o severă pedeapsă a egoismului omenesc. Omul fusese mulțumit să trăiască în belșug și plăceri, pe socoteala trudei semenului său, își luase Necesitatea drept lozincă și scuză, și cu timpul Necesitatea se întorsese împotriva lui. Am încercat chiar un sentiment de dispreț, în genul lui Carlyle⁹, față de această mizerabilă aristocrație în decădere. Dar acest fel de a gândi era insuportabil. Oricât de gravă ar fi fost decăderea lor intelectuală, Eloii păstrează prea mult din forma umană ca să nu-mi atragă simpatia, și să nu mă facă, vrând-nevrând, să înțeleg decăderea și Frica lor.

În acele momente aveam o idee foarte imprecisă asupra drumului pe care trebuia să-l urmez. Primul lucru era să-mi asigur un loc sau un refugiu sigur, și să-mi făuresc, cum voi putea, arme de metal sau de piatră. Era o necesitate imediată. În al doilea rând speram să-mi procur mijloace de făcut focul, astfel încât să am la îndemână o forță,

⁹ Thomas Carlyle — istoric englez (1795-1881), creatorul unei teorii reacționare despre cultul eroilor, teorie care exclude rolul maselor din istorie. Carlyle credea într-o aristocrație a eroilor, nu în cea ereditară, și Wells se raliază numai disprețului față de cea din urmă.

ca armă, căci nimic, după câte știam, nu era mai eficace împotriva Morlocilor. Apoi, voiam să născocesc vreun dispozitiv cu ajutorul căruia să sfărâm ușile de bronz de sub Sfinxul Alb. Mă gândeam la un fel de berbec. Aveam convingerea că, izbutind să trec dincolo de aceste uși și având cu ce să-mi luminez drumul, aș putea să descopăr Mașina Timpului, și să mă salvez. Nu puteam să-mi închipui că Morlocii erau atât de puternici ca s-o fi cărat prea departe. Mă hotărâsem s-o aduc cu mine, în vremea noastră, și pe Weena. Și, frământând în gând astfel de planuri, mi-am continuat drumul spre clădirea pe care o alesesem ca locuință.

XI. PALATUL DE PORȚELAN VERDE

Când ne-am apropiat, pe la amiază, Palatul de Porțelan Verde ne-a întâmpinat pustiu și ruinat. În ferestre rămăseseră doar rămășițe ciobite de geam, bucăți mari căzuseră din fațada verde, ramele metalice erau măcinate de vreme. Palatul se înălța pe o pajiște înverzită, și, privind spre nord-est, înainte de a intra, am fost surprins văzând un estuar mare, poate chiar un fel de golf, pe locul unde cred că fuseseră cândva Wandsworth și Battersea. M-am gândit atunci — deși nu mi-am dus gândul până la capăt — la soarta pe care o avuseseră, sau o aveau — ființele vii din mare.

Materialul din care era construit palatul s-a dovedit a fi într-adevăr porțelan, și pe fațada lui am văzut o inscripție cu caractere necunoscute. M-am gândit, cam prosteste, că Weena m-ar putea ajuta s-o descifrez, dar mi-am dat seama că ei nu-i trecuse vreodată prin cap nici măcar ideea scrisului. Cred că ea îmi părea mai umană decât era de fapt doar pentru că afecțiunea ei era atât de umană.

În dosul marilor uși deschise și sparte am găsit, în loc de obișnuita sală, o galerie lungă, luminată de mai multe ferestre laterale. La prima vedere, amintea de un muzeu. Podeaua era acoperită cu plăci pline de praf, și un lung șir de obiecte de tot felul erau învelite în

aceeași haină cenușie. Apoi am zărit, stând straniu și stingherit în mijlocul încăperii, ceva ce părea să fie partea de jos a unui schelet imens. Am recunoscut, după piciorul oblic, că era vreo creatură dispărută, în genul unui Megatherium¹⁰. Țeasta și oasele din partea superioară zăceau alături, în stratul gros de praf, și într-un loc, unde apa de ploaie se scursese printr-o crăpătură a tavanului, însuși scheletul era ros. Mai departe, în galerie, era așezat scheletul uriaș al unui Brontozaur. Ipoteza muzeului se confirma. Apropiindu-mă de un perete lateral, am găsit ceva ce părea să fie niște rafturi înclinate și, îndepărtând pătura de praf, am dat peste cunoscute cutii de sticlă din vremurile noastre. Judecând după starea de perfectă conservare a obiectelor dinăuntru, cutiile erau închise ermetic.

Ne aflam, desigur, printre ruinele vreunui recent South Kensington!¹¹ În prima sală, se pare, era Secția Paleontologică, și trebuie că aici fusese o splendidă colecție de fosile, deși procesul inevitabil de descompunere, îndepărtat pentru un timp și care, prin dispariția bacteriilor și a ciupercilor, își pierduse nouăzeci și nouă la sută din vigoare, era acum, cu o extremă încetineală, dar și cu o extremă siguranță, din nou în acțiune asupra comorilor din muzeu. Ici și colo am găsit rare fosile, sparte în bucăți, sau înșirate pe fibre de trestie. În câteva locuri casetele fuseseră luate cu totul — de către Morloci, îmi închipui. Locul era foarte liniștit. Praful gros ne înăbușea pașii. Weena, care rostogolise un arici de mare pe geamul înclinat al unei casete, s-a apropiat pe când priveam în jur, m-a luat de mână în tăcere și a rămas lângă mine.

La început am fost atât de surprins de acest antic monument al unei ere intelectuale, încât nu m-am gândit la posibilitățile pe care mi le prezenta. Chiar și preocupările în legătură cu Mașina Timpului se retrăseseră din gândul meu.

¹⁰ Megatherium — mamifer uriaș care a trăit în epoca terțiară și cuaternară în America.

¹¹ South Kensington — cartier londonez cu foarte multe muzee. Uneori, acest nume este atribuit muzeului “Victoria și Albert”, situat în același cartier.

Judecând după mărimea clădirii, acest Palat de Porțelan Verde conținea mult mai mult decât o galerie de Paleontologie; poate că avea și galerii de istorie; s-ar putea să aibă chiar și o bibliotecă! Pentru mine, cel puțin în împrejurările în care mă aflam, acestea ar fi fost mult mai interesante decât spectacolul vechii geologii în decădere. Cercetând în continuare, am găsit încă o galerie scurtă care o străbătea transversal pe prima. Părea dedicată mineralelor și descoperirea unui bloc de sulf m-a făcut să mă gândesc la praful de pușcă. Dar n-am putut găsi salpetru; de fapt, n-am găsit nici un fel de nitrați. Dispăruseră, fără îndoială, cu veacuri în urmă. Și totuși, sulful mă preocupa și mi-a trezit sumedenie de gânduri. Cât despre restul galeriei, deși, în general, obiectele de acolo erau mai bine conservate din câte întâlнисem, nu mă prea interesa. Nu sunt specialist în mineralogie, așa că am coborât către o aripă foarte ruinată, mergând paralel cu prima sală. Se pare că această secție fusese destinată istoriei naturale, dar totul devenise de multă vreme de nerecunoscut. Câteva rămășițe zbârcite și înnegrite din ceea ce fuseseră cândva niște animale împăiate, vase în care zăceau mumii uscate, care avuseseră cândva viață, un praf negricios de plante moarte: asta era tot!

Îmi părea rău, pentru că aș fi fost bucuros să pot urmări minuțioasele reajustări prin care se ajunsese la cucerirea naturii vii. Apoi, am ajuns într-o galerie de proporții pur și simplu colosale, dar neobișnuit de prost luminată, având podeaua puțin înclinată din capătul pe unde am intrat. Din loc în loc atârnav din tavan globuri albe — multe din ele crăpate și sparte — care sugerau că inițial clădirea fusese iluminată artificial. Aici eram mai în elementul meu, căci pretutindeni se înălțau siluete imense ale unor mașini, roase adânc de vreme și multe dintre ele distruse de tot. Câteva rămăseseră însă, aproape complete, și eram înclinat să mai zăbovesc, cu atât mai mult cu cât cea mai mare parte dintre ele mă interesau, ca niște enigme, și nu puteam să mă lansez decât în vagi presupuneri asupra destinației lor. Mă gândeam că, dacă aș putea să le rezolv taina, m-aș afla în posesia unor forțe care poate mi-ar fi fost de folos împotriva

Brusc, Weena a venit foarte aproape de mine. Atât de brusc, încât m-a speriat. Dacă n-ar fi fost ea, cred că n-aș fi observat că podeaua galeriei era înclinată¹². Capătul la care ajunseseam era chiar deasupra solului, și era luminat de niște ferestre rare, ca niște crăpături. Pe măsură ce coboram, solul trecea peste nivelul ferestrelor, până când în fața fiecăreia rămânea un fel de puț, ca la subsolurile caselor din Londra, având doar o linie îngustă de lumină la capătul de sus. Am continuat să merg încet, privind nedumerit mașinile și eram prea atent la ele ca să observ micșorarea treptată a luminii, până când teama crescândă a Weenei mi-a atras atenția. Atunci am văzut că galeria se cufunda în cele din urmă într-un întuneric complet. Am ezitat o clipă și, privind în jurul meu, am văzut că praful era mai puțin abundent și suprafața lui mai puțin netedă. Mai departe, spre întuneric, covorul de praf părea să fie întrerupt de urme mici și înguste de pași. Văzând aceasta, mi-a revenit senzația prezenței imediate a Morlocilor. Simțeam că îmi pierd vremea cu această cercetare academică a mașinărilor. Mi-am adus aminte că după-amiaza era înaintată și că încă nu găsisem nici o armă, nici un refugiu, nici un mijloc de a face focul. Și, apoi, jos, în bezna îndepărtată a galeriei, am auzit un zgomot caracteristic de pași, și aceleași sunete ciudate pe care le auzisem în puț.

Am luat-o pe Weena de mână. Apoi, venindu-mi deodată o idee, am lăsat-o și m-am îndreptat către o mașină din care ieșea un mâner asemănător celor de la macazuri. Urcându-mă pe postament și apucând mânerul cu amândouă mâinile, am tras de el cu toată puterea într-o parte. Deodată Weena, părăsită în mijlocul sălii, a început să scâncească. Socotisem destul de bine tăria drugului, căci după un efort de un minut a plesnit, și am ajuns-o pe Weena din urmă, ținând în mână o măciucă mai mult decât suficientă, socoteam eu, pentru țeasta oricărui Morloc pe care l-aș fi întâlnit. Și doream din toată

¹² S-ar putea, desigur, ca podeaua să nu fi fost înclinată, ci ca muzeul să fi fost clădit pe coasta dealului (nota lui H. G. W).

inima să ucid câțiva Morloci! Veți gândi, poate, că dorința de a-ți ucide proprii urmași este cât se poate de inumană. Dar era imposibil, într-un fel, să vezi ceva omenesc la aceste ființe. Numai teama de a o lăsa singură pe Weena, și convingerea că dacă începeam să-mi potolesc setea de a ucide, Mașina Timpului ar putea avea de suferit, m-au oprit de a mă duce de îndată în galerie și de a ucide brutele pe care le auzeam.

Ei bine, cu măciuca într-o mână și ținând pe Weena cu cealaltă, am ieșit din această galerie și am intrat într-o alta, mai mare, care la prima vedere îmi amintea de o capelă militară împodobită cu drapelul zdrențuit. Apoi am recunoscut zdrențele brune și înnegrite care erau atârinate pe pereți ca fiind rămășițele unor cărți putrezite. De mult se făcuseră fărâme, și orice urmă de tipar dispăruse de pe ele. Doar ici și colo se mai vedeau coperti îndoite și închizătoare de metal, rupte, care spuneau destul de mult. Dacă aș fi fost un om de litere, poate că aș fi făcut reflecții morale asupra inutilității oricărei ambiții. Dar așa, lucrul care m-a izbit cel mai mult a fost viziunea unei uriașe risipe de muncă, căreia îi stătea mărturie această imensitate sumbră de hârtie putrezită. Trebuie să mărturisesc că atunci m-am gândit mai ales la „*Philosophical Transaction*”¹³ și la cele șaptesprezece lucrări asupra opticii, scrise de mine.

Apoi, urcând pe o măsută largă, am ajuns la ceea ce trebuie că fusese cândva o galerie de chimie tehnică. Aveam mari speranțe să fac aici descoperiri folositoare. În afară de un capăt unde tavanul se prăbușise, această galerie era bine păstrată. Am căutat nerăbdător pe la fiecare casetă care nu era spartă. Și în cele din urmă, într-una din casele închise ermetic, am găsit o cutie de chibrituri. Cu multă nerăbdare le-am încercat. Erau în perfectă stare. Nu erau nici măcar umede. M-am întors spre Weena. “Să dansăm”, i-am strigat în propria ei limbă. Căci acum aveam o adevărată armă împotriva creaturilor oribile de care mă temeam. Și astfel, în acest muzeu

¹³ Cunoscută publicație, fondată în 1665, și care apare și astăzi. Se ocupă de cercetări fizico-matematice și din domeniul științelor naturii.

părăsit, pe covorul gros și moale de praf, spre imensa plăcere a Weenei, am executat un fel de dans combinat, fluierând cât puteam mai vesel cântecul *The Land of the Leal*¹⁴. În parte, dansul era un modest cancan, în parte un step, în parte un dans al poalelor (în măsura în care redingota îmi permitea), și în parte era un dans original. Căci, după cum știți, sunt inventiv din fire.

Și acum mă gândesc cât de ciudat, și cât de fericit fusese pentru mine faptul că această cutie de chibrituri a putut să scape, ani nenumărați, de stricăciunea trecerii timpului. Și tot atât de neașteptată a fost faptul că am găsit și o substanță la care nici nu mă gândisem, și anume camfor. Am găsit-o într-un vas sigilat, care din întâmplare, cred, fusese închis într-adevăr ermetic. Am crezut mai întâi că este ceară de parafină și prin urmare am spart vasul. Dar mirosul de camfor era prea pătrunzător. În descompunerea universală, această substanță volatilă se întâmplase să supraviețuiască, poate de-a lungul a mii de secole. Îmi amintea de o pictură în sepia pe care o văzusem cândva, executată cu cerneala unei Belemnite¹⁵ fosile care trebuie să pierise și se fosilizase cu milioane de ani în urmă. Eram pe punctul să arunc camforul, dar mi-am adus aminte că era inflamabil și că ardea cu o flacără vie — era, de fapt, o lumânare excelentă — așa că l-am băgat în buzunar. În orice caz, n-am găsit nici un fel de explozibil, nici vreun alt mijloc pentru a dărâma ușile de bronz. Până acum drugul meu de fier era lucrul cel mai de preț peste care dădusem. Cu toate acestea am părăsit galeria foarte mulțumit.

Nu pot să vă povestesc tot ce s-a întâmplat în acea lungă după-amiază. Mi-ar cere un mare efort de memorie să-mi amintesc cercetările mele, în ordinea cuvenită. Îmi aduc aminte de o galerie lungă de rafturi pline de arme ruginite, și cum am ezitat între drugul meu și o toporișcă sau o sabie. În orice caz, nu puteam duce două arme deodată, și bara mea de fier promitea să fie mai bună împotriva

¹⁴ Țara celor Drepti.

¹⁵ Belemnite — un soi de moluște cefalopode fosile.

ușilor de bronz. Erau numeroase puști, pistoale și carabine. Cele mai multe erau transformate în mase de rugină, dar multe erau dintr-un metal nou, și arătau a fi încă solide. Dar orice fusese cândva cartuș sau pulbere se transformase în praf. Un colț al galeriei era înnegrit și spart: probabil, gândeam eu, din cauza vreunei explozii printre exponate. În alt loc era o vastă colecție de idoli — polinezieni, mexicani, greci, fenicieni, din toate țările pământului. Și aici, cedând unui impuls irezistibil, mi-am scris numele pe nasul unui monstru, sculptat în steatită¹⁶, din America de Sud, care mi-a atras atenția în mod deosebit.

Pe măsură ce se lăsa seara, interesul meu slăbea. Am trecut din galerie în galerie, toate prăfuite, tăcute, adesea ruinate, cu exponatele devenite uneori simple grămezi de rugină și cărbuni, alteori păstrate ceva mai bine. Într-un loc m-am trezit lângă modelul unei mine de tablă și apoi, printr-un simplu accident am descoperit, într-o casetă ermetică, două cartușe de dinamită! Am strigat “Evrica”, și am spart bucuros caseta. Apoi m-a cuprins o îndoială. Am ezitat. Alegând o mică galerie lăturalnică, am făcut o încercare. Niciodată n-am simțit o dezamăgire atât de mare ca atunci când am așteptat timp de cinci, zece, cincisprezece minute o explozie care nu s-a mai produs. Desigur, cartușele de dinamită nu erau decât de model, cum trebuia să și presupun după aspectul lor. Sunt convins că, dacă n-ar fi fost așa, aș fi alergat fără răgaz și aș fi aruncat în aer, în neființă, și Sfinxul, și ușile de bronz, dar și (după cum s-a dovedit) șansele mele de a regăsi Mașina Timpului.

Cred că îndată după asta am ajuns la o curte mică, deschisă, în interiorul palatului. Era acoperită cu iarbă și avea trei pomi fructiferi. Așa că ne-am odihnit și ne-am răcorit. Către apusul soarelui am început să mă gândesc la situația noastră. Noaptea se furișa deasupra și ascunzișul meu inaccesibil încă nu era de găsit. Dar asta mă tulbura acum foarte puțin. Aveam în posesia mea un lucru care era,

¹⁶ Steatită — rocă moale, silicat natural de magneziu.

poate, cea mai bună armă de apărare împotriva Morlocilor — aveam chibrituri! De asemenea aveam în buzunar camforul dacă ar fi fost nevoie de o flacăra mai strălucitoare. Mă gândeam că nu puteam face altceva mai bun decât să ne petrecem noaptea în aer liber, protejați de un foc. Dimineața urma să-mi caut Mașina Timpului. În acest scop nu aveam deocamdată decât măciuca mea de fier. Dar, știind mai multe lucruri, îmi făcusem o altă părere în privința ușilor de bronz. Până acum, mă abținusem să le forțez, mai ales din cauza necunoscutului care se ascundea în dosul lor. Niciodată nu mi-au făcut impresia că ar fi prea puternice, și speram că drugul meu de fier nu era tocmai nepotrivit pentru această treabă.

XII. ÎN BEZNĂ

Am ieșit din palat în timp ce soarele încă nu dispăruse cu totul sub linia orizontului. Eram hotărât să ajung a doua zi dis-de-dimineată la Sfinxul Alb, și mi-am propus să înaintăm, înainte de a se întuneca, prin pădurea care îmi împiedicase drumul data trecută. Planul meu era să mergem cât mai departe în cursul nopții și, apoi, făcând un foc, să dormim apărați de flăcările lui. Am cules deci, în timp ce mergeam, toate crengile și iarba uscată din drumul nostru și până la urmă aveam brațele pline de uscături. Încărcat astfel, înaintarea noastră era mai înceată decât prevăzusem, și pe lângă aceasta Weena era obosită. Începusem și eu, de asemenea, să simt nevoia somnului; așa că înainte ca noi să ajungem în pădure, se lăsase noaptea de-a binelea. Pe dealul acoperit cu arbuști, de la marginea pădurii, Weena ar fi vrut să se oprească, temându-se de întunericul din fața noastră; dar un presentiment ciudat, ca o înștiințare a unei nenorociri care ne amenința, m-a dus înainte. Nu dormisem de o noapte și două zile, și eram înfrigorat și nervos. Simțeam cum somnul venea asupra mea, și Morlocii o dată cu el.

În timp ce șovăiam, am zărit, nelămurit, printre tufișurile negre din spatele nostru, trei forme ghemuite. Peste tot în jurul nostru era

numai lăstăriș și iarbă înaltă, și nu mă simțeam în siguranță față de vecinătatea lor vicleană. Pădurea, calculasem eu, avea ceva mai puțin de-o milă lățime. Dacă am putea să trecem prin ea până la coasta goală a dealului, acolo, credeam, era un loc foarte sigur pentru odihnă: m-am gândit că voi izbuti să-mi luminez drumul prin pădure cu chibriturile și cu camforul. Și, totuși, era limpede că, dacă voiam să-mi luminez drumul cu chibrituri, trebuia să abandonez lemnele de foc: și cam fără voie, le-am lăsat jos. Și-atunci mi-a venit ideea că aprinzându-le i-aș ului pe prietenii noștri din spate. Urma să descopăr, nu peste mult, nebunia atroce a acestui procedeu, dar eu nu m-am gândit decât că era un mod ingenios de a ne acoperi retragerea.

Nu știu dacă v-ați gândit vreodată ce lucru rar trebuie să fie focul în absența omului, și într-o climă temperată. Căldura soarelui este rareori destul de puternică pentru a aprinde arborii, chiar dacă este concentrată de picăturile de rouă, cum se întâmplă câteodată în regiunile tropicale. Trăsnetul poate crăpa și înnegri copacii, dar rareori dă naștere unor incendii. Vegetația putrezită poate uneori să ardă înfundat din cauza căldurii ei de fermentație, dar rareori este cuprinsă de flăcări. În decăderea de acum, de asemenea, arta de a face focul fusese uitată pe pământ. Limbile roșii care se ridicau din grămada mea de lemne erau un lucru cu totul nou și ciudat pentru Weena.

Voia să alerge printre flăcări și să se joace cu ele. Cred că s-ar fi aruncat în foc dacă n-aș fi reținut-o. Am luat-o pe sus, și, în ciuda împotrivirii ei, m-am cufundat cu curaj drept înainte prin pădure. O bucată de drum, mersul mi-a fost luminat de flăcările focului. Uităndu-mă înapoi, am putut vedea, printre trunchiurile dese de copaci, că flacăra se întinsese de la grămada mea de vreascuri la câteva tufișuri alăturate, și o linie șerpuită de foc se târa prin iarba de pe deal. Am râs văzând aceasta, și m-am întors din nou spre copacii întunecați din fața mea. Era foarte întuneric și Weena s-a agățat de mine cu putere, dar, pe măsură ce ochii mi s-au obișnuit cu

Întunericul, era încă destulă lumină ca să mă feresc de trunchiurile copacilor. Deasupra noastră era întuneric complet, afară de câte un petec de cer albastru și îndepărtat, strălucind din când în când în mulțime. N-am aprins nici un chibrit, pentru că nu aveam nici o mână liberă. Pe brațul stâng o duceam pe micuța Weena, iar în mâna dreaptă țineam drugul de fier.

Câtva timp n-am auzit nimic altceva decât trosnetul vreascurilor de sub picioarele mele, foșnetul ușor al brizei pe deasupra, propria mea respirație și bătaia pulsului. Atunci mi s-a părut că aud un zgomot de pași în jurul meu. Am lungit pasul cu înverșunare. Zgomotul de pași s-a făcut tot mai deslușit, și apoi am auzit acele sunete și glasuri ciudate pe care le auzisem sub pământ. Erau, desigur, mai mulți Morloci, și se apropiau de mine. Într-adevăr, în clipa următoare am simțit ceva pe braț, apoi cum mă trăgea cineva de haină. Weena s-a înfiorat puternic și a rămas nemișcată.

Era timpul să aprind un chibrit. Dar, ca să-l scot, a trebuit s-o las jos pe Weena. Așa am și făcut și, în timp ce mă scotoceam prin buzunar, a început, pe întuneric, o luptă în jurul genunchilor mei, într-o tăcere desăvârșită din partea Weenei, învăluită în același murmur caracteristic al Morlocilor. Mâini mici și moi mi se cățarau pe haine și pe spate, atingându-mă chiar și pe gât. Apoi chibritul s-a aprins sfârâind. L-am ținut în sus, strălucitor, și am văzut spinările albe ale Morlocilor alergând printre copaci. Am luat în grabă un bulgăre de camfor din buzunar și m-am pregătit să-l aprind de îndată ce chibritul se va consuma. Apoi am privit la Weena. Zăcea pe jos, agățată de picioarele mele, complet nemișcată, cu fața la pământ. Pătruns de o teamă bruscă, m-am aplecat spre ea. Părea că abia mai respiră. Am aprins bucata de camfor și am aruncat-o pe pământ, și, în timp ce pocnea și strălucea și gonea Morlocii și umbrele, am îngenunchiat și am ridicat-o pe Weena de jos. Toată pădurea era plină de mișcarea și murmurul unei mari mulțimi!

Se părea că Weena leșinase. Am pus-o cu grijă pe umăr și m-am ridicat să-mi continui drumul, și atunci mi-am dat seama de un lucru îngrozitor. Aprinzând chibriturile, lăsând-o și ridicând-o pe Weena, m-am răsucit în jur de mai multe ori, și nu mai aveam nici cea mai slabă idee asupra direcției pe care trebuia să merg. Tot ce știam era că parcă mă îndreptam din nou spre Palatul de Porțelan Verde. M-a trecut o sudoare rece. Trebuia să hotărâsc repede ce am de făcut. M-am hotărât să aprind un foc și să ne așezăm tabăra acolo unde ne aflam. Am rezemat-o pe Weena, încă nemișcată, jos, pe un trunchi acoperit de iarbă și, în mare grabă, în timp ce prima bucată de camfor se consuma, am început să adun bețe și frunze. Din loc în loc, din întunericul din jurul meu, ochii Morlocilor străluceau ca niște rubine.

Camforul licări și s-a stins. Am aprins un chibrit, și în acest timp două forme albe, care se apropiaseră de Weena, au fugit în grabă. Una dintre ele era atât de orbită de lumină, încât a dat drept peste mine și i-am simțit oasele trosnind sub lovitura pumnului meu. A scos un urlet de groază, s-a împleticit puțin și a căzut jos. Am mai aprins o bucată de camfor și am continuat să-mi pregătesc focul. Mi-am dat seama cât de uscat era frunzișul de deasupra mea, căci, de când venisem cu Mașina Timpului, cam de o săptămână, nu căzuse nici o ploaie. Așa că, în loc să mă aplec printre copaci după crengi uscate, am început să sar și să trag în jos ramurile. În curând aveam un foc cu fum înecăcios, făcut din lemne verzi și bețe uscate, așa că puteam să-mi economisesc camforul. M-am tras spre locul unde rămăsese Weena, lângă măciuca mea de fier. Am încercat tot ce știam pentru a o readuce la viață, dar ea zăcea ca moartă. N-am putut nici măcar să-mi dau seama dacă mai respira sau nu.

Acum, fumul focului mă învăluia și mă moleșea. Pe lângă aceasta și vaporii de camfor pluteau în aer. Focul nu mai avea nevoie să fie alimentat timp de vreo oră. Mă simțeam foarte obosit după efortul făcut și m-am așezat jos. Pădurea era plină, de asemenea, de un murmur adormitor pe care nu-l puteam înțelege. Mi s-a părut doar că

mi-a căzut capul în piept și atunci am deschis ochii. Totul era în întuneric și Morlocii își plimbau mâinile pe mine. Scuturându-mă de degetele lor agățătoare, am căutat grăbit în buzunar cutia de chibrituri, și — cutia dispăruse! Apoi Morlocii au tăbărât din nou asupra mea. Într-o clipă mi-am dat seama ce se petrecuse. Adormisem, și focul se stinsese, și, acum, o amărăciune de moarte mă năpădi. Pădurea era plină de mirosul lemnelor arse. Am fost apucat de gât, de păr, de brațe și trântit jos. Simțeam cu o groază de nedescris toate aceste creaturi moi, îngrămădite în întuneric deasupra mea. Mă simțeam ca și cum aș fi fost prins într-o monstruoasă pânză de păianjen. Eram copleșit, și m-am prăbușit. Am simțit miște dinți mici înfingându-mi-se în gâtlee. M-am rostogolit și am dat cu mâna peste drugul meu de fier. Asta mi-a dat putere. Am făcut o efortare să mă scol, scuturând de pe mine șobolanii omenești, și, ținând strâns drugul, am lovit într-acolo unde socoteam că trebuie să fie fețele lor. Simțeam din plin carnea și oasele cedând sub loviturile mele, și, pentru moment, eram liber.

M-a cuprins acea exaltare ciudată care se pare că însoțește adesea o luptă grea. Știam că atât eu, cât și Weena eram pierduți, dar eram hotărât să-i fac pe Morloci să-și plătească scump hrana. Mi-am lipit spatele de un copac, învărtind drugul de fier în fața mea. Întreaga pădure era plină de mișcare și de strigătele lor. A trecut un minut. Vocile lor păreau din ce în ce mai excitate și mișcările lor deveneau mai repezi. Și totuși, nici unul nu se apropia. Ședeam privind în întuneric. Apoi deodată mi-a revenit speranța. Dar dacă Morlocilor le era frică? Și chiar în clipa aceea s-a produs un fapt curios. Întunericul părea că devine luminos. Am început să disting foarte nedeslușit Morlocii în jurul meu — tremurau doborâți la picioarele mele — apoi am recunoscut, cu surprindere și nevenindu-mi a crede ochilor, că toți ceilalți alergau, într-un puhoi neîntunecat, drept înainte în pădure. Spinările lor nu mai păreau albe, ci roșii. În timp ce îi priveam cu gura căscată, o mică scânteie a plutit de-a curmezișul unui petec de cer înstelat, printre ramuri, și a dispărut. Și atunci am înțeles mirosul de lemn ars, murmurul somnoros care acum creștea

într-un vuiet puternic, lumina roșie și fuga Morlocilor.

Ieșind de după copacul lângă care mă adăposteam și privind îndărăt, am văzut, printre trunchiurile negre ale copacilor apropiați, flăcările pădurii cuprinse de foc. Era primul foc pe care-l aprinsesem și care venea acum după mine. Am căutat-o pe Weena, dar nu mai era nicăieri. Sfârâitul și trosnetul din spatele meu, pocnetul exploziv pe care-l făcea fiecare copac cuprins de flăcări nu-mi lăsau mult timp de gândire. Ținând strâns drugul de fier, m-am luat după Morloci. Era o urmărire strânsă. O dată flăcările au izbucnit atât de iute în dreapta mea în timp ce fugeam, încât m-au înconjurat și am fost nevoit să fug spre stânga. Dar, în cele din urmă, am ieșit într-un mic luminiș, și în aceeași clipă un Morloc a dat peste mine, m-a ocolit și s-a năpustit de-a dreptul în flăcări!

Și-atunci mi-a fost dat să văd lucrul cel mai ciudat și mai oribil, cred, din toate câte am văzut în acea epocă a viitorului. Tot spațiul din jur era luminat ca ziua de lumina focului. În centru era o movilă în vârful căreia fumea un păducel pârjolit. Dincolo de moviliță era un alt braț al pădurii aprinse, și limbile galbene care se înălțau din copaci se răsuceau, încercuind complet spațiul cu un zid de flăcări. Pe povârniș erau vreo treizeci sau patruzeci de Morloci, orbiți de lumină și căldură, bâjbâind înapoi și-ncolo, dând unii peste alții în zăpăceala care-i cuprinsese. La început nu mi-am dat seama că erau orbiți și loveam furios în ei, cu drugul, de câte ori se apropiau de mine, într-o frică desperată, omorând unul și schilodind alți câțiva. Dar când am văzut gesturile unuia dintre ei, orbecăind pe sub păducel și îndreptându-se spre marea flăcărilor roșii, când le-am auzit gemetele, m-am convins că sunt total neputincioși și nenorociți în bătaia luminii, așa că nu i-am mai lovit.

Și, totuși, din când în când, câte unul se repezea drept spre mine, și asta mă făcea să mă dau repede la o parte din drumul lui, tremurând tot de groază. La un moment dat, flăcările s-au potolit și mi-a fost

teamă că acele creaturi ticăloase vor putea din nou să mă vadă. M-am gândit chiar să le-o iau înainte și să încep eu lupta, omorând câțiva dintre ei; dar focul a izbucnit cu o nouă putere, și am rămas locului. Am umblat printre ei, de-a lungul dealului, ocolindu-i, căutând vreo urmă a Weenei. Dar Weena nu mai era nicăieri.

În cele din urmă m-am așezat jos, pe vârful movilei, privind strania și neverosimila vecinătate a ființelor orbite care dibuiau în toate părțile, chemându-se între ele cu sunete neînțelese, atunci când lumina focului cădea asupra lor. Trâmbe răsucite de fum se ridicau spre cer, și prin câte o spărtură a acestor perdele roșii sclipeau stelele îndepărtate, ca și cum ar fi aparținut altui univers. Doi sau trei Morloci au dat, buimăciți, peste mine, și eu i-am îndepărtat cu lovituri de pumni, tremurând în timp ce-i loveam.

Am fost convins, cea mai mare parte a nopții, că totul era un coșmar. M-am mușcat și am țipat, într-o sălbatică dorință de a mă trezi. Am izbit pământul cu mâinile, m-am ridicat și m-am așezat iar jos, am rătăcit de colo până colo, și iar m-am așezat jos. Apoi am început să mă frec la ochi și să-l rog pe Dumnezeu să mă trezească din coșmar. De trei ori am văzut cum niște Morloci își lăsau capul în jos, într-un fel de agonie, și se aruncau în desişul flăcărilor. Dar, în cele din urmă, deasupra focului roșu care se mai potolise, deasupra valurilor negre de fum și a cioturilor de copaci, albite de cenușă și înnegrite de fum, deasupra acestor ființe fantomatice, al căror număr se tot împutina, s-a revărsat lumina albă a zilei.

Am căutat din nou, dar n-am găsit nici o urmă a Weenei. Era evident că Morlocii lăsaseră micul ei trup în pădure. Nici nu pot să vă spun cât de mult mă ușura gândul că scăpase astfel de soarta îngrozitoare căreia îi era hărăzită. Când m-am gândit la aceasta, era cât pe-acți să încep un masacru al nevolnicilor spurcăciuni din jurul meu, dar m-am abținut. Movila, v-am mai spus, era ca un fel de insulă în pădure. De pe vârful ei puteam acum să disting, printr-un

nor de fum, Palatul de Porțelan Verde și astfel am putut să-mi dau seama de direcția în care se găsea Sfînxul Alb. Și astfel, lăsându-i pe acești blestemați să alerge mai departe de colo-colo, gemând, în timp ce în jur se lumina tot mai de ziuă, mi-am înfășurat cu iarbă tălpile picioarelor și, prin cenușa fumegândă și printre cioturile de copaci în care jăratecul încă mai mocnea, am pornit, șchiopătând, către ascunzătoarea Mașinii Timpului. Mergeam încet, căci eram aproape stors de oboseală și pe deasupra mai și șchiopătam. Mă stăpânea o durere cumplită pentru moartea oribilă a micuței Weena, a cărei nenorocire mă copleșea. Acum, în această veche odaie familiară, mi se părea că încerc mai curând tristețea dintr-un vis, decât o pierdere reală. Dar, în dimineața aceea, mă simțeam din nou absolut singur — teribil de singur. Mi-am reamintit de casa mea, de căminul acesta, de unii dintre voi, și, o dată cu aceste imagini, m-a năpădit un dor dureros.

În timp ce mergeam prin cenușa fumegândă, sub cerul strălucitor al dimineții, am făcut o descoperire. În buzunarul de la pantalon mai erau câteva chibrituri vărsate. Cutia se spărsese în buzunar, probabil, înainte de a o pierde.

XIII. CAPCANA SFINXULUI ALB

Cam pe la opt sau nouă dimineața am ajuns la scaunul de metal galben de pe care privisem împrejurimile, în seara sosirii mele. M-am gândit la concluziile pripite la care ajunseseam în seara aceea și n-am putut să nu râd amar de încrederea mea. Aici era aceeași priveliște minunată, aceeași verdeață abundantă, aceleași palate splendide și ruine mărețe, același fluviu argintiu curgând printre maluri mănoase. Veșmintele vesele ale delicaților omuleți se mișcau de colo până colo printre copaci. Unii se scăldau exact în locul unde o salvasem pe Weena și, văzându-i, am simțit deodată o durere ascuțită. Cupolele de deasupra intrărilor în lumea subterană se înălțau ca niște pete în tot acest peisaj. Acum înțelegeam ce se ascundea dedesubtul

frumuseții oamenilor din Lumea de Deasupra. Ziua lor era fericită, la fel ca ziua vitelor de pe câmp. Ca și vitele, ei nu cunoșteau dușmani și nu duceau lipsă de nimic. Și aveau, ca și ele, același sfârșit.

Mă mârșea gândul că visul intelectului uman fusese atât de scurt. Omul se sinucisese. Se abandonase cu totul confortului și lipsei de griji, își realizase speranțele creînd o societate echilibrată, având drept lozincă securitatea și permanența — ca să ajungă până la urmă aici. Cândva, viața și proprietatea cunoscuseră, desigur, o securitate aproape absolută. Cel bogat își asigurase averea și confortul, muncitorul își avea asigurată viața și munca. Fără îndoială că, în acea lume perfectă, nu existase nici o problemă de șomaj, nici o problemă socială nu rămăsese nerezolvată. După aceea, urmasse o lungă perioadă de liniște.

Există o lege a naturii, peste care noi trecem cu vederea, și anume că suplețea intelectului nu este decât o compensație a schimbărilor primejdiei și necazurilor. Un animal în perfectă armonie cu mediul înconjurător este el însuși un mecanism perfect. Natura nu apelează la inteligență decât atunci când neobișnuința și instinctul nu mai sunt de nici un folos. Nu există inteligență acolo unde nu există schimbare și nevoie de schimbare. Numai acele animale care trebuie să înfrunte o imensă diversitate de nevoi și primejdii dau dovadă de inteligență.

Astfel, după părerea mea, omul din Lumea de Deasupra se lăsase dus către o frumusețe fragilă, iar Lumea Subterană era mârșată exclusiv spre o industrie mecanică. Dar acestei stări perfecte îi lipsise ceva pentru a ajunge un mecanism perfect, și anume, permanența absolută. Se pare că, o dată cu trecerea timpului, modul de alimentație a lumii subterane, oricum ar fi fost asigurat, s-a zdruncinat. Mama Necesitate, înlăturată câteva mii de ani, s-a înapoiat în lume și a început de jos. Lumea Subterană, fiind în contact cu mașinăriile care, oricât ar fi de perfecte, tot au nevoie de puțină gândire, în afară de obișnuință, avea, probabil, prin forța

lucrurilor, ceva mai multă inițiativă, deși, mai puțin din celelalte caracteristici umane, decât Lumea de Deasupra. Și, când au început să îndure lipsa cărnii, au revenit la ceea ce fusese oprit până atunci de străvechi obiceiuri. Astfel am văzut eu lucrurile în ultima mea privire asupra lumii din anul opt sute două mii șapte sute unu. Poate să fie o explicație total eronată, așa cum mintea omenească născocoște adesea. Dar astfel mi-am închipuit eu lucrurile, și tot astfel vi le prezint și vouă.

După oboselile, emoțiile și spaimile ultimelor zile, și în ciuda mâhnirii mele, scaunul de metal galben, privesceta liniștită și soarele cald erau foarte odihnitoare. Eram istovit și somnoros, și în curând filozofarea mea s-a transformat în somnolență. M-am lăsat în voia ei și, întinzându-mă pe iarbă, am dormit un somn lung și înviorător.

M-am trezit cu puțin înainte de apusul soarelui. Acum eram sigur că Morlocii nu mă vor surprinde moțând și, după câteva mișcări de înviorare, am coborât dealul, îndreptându-mă către Sfinxul Alb. Țineam într-o mână drugul de fier, iar cealaltă mână se juca cu chibriturile din buzunar.

Și atunci s-a întâmplat ceva cu totul neprevăzut. Apropiindu-mă de pedestalul Sfinxului, am văzut cu uimire că ușile de bronz erau deschise. Alunecaseră în jos pe niște șanțuri.

M-am oprit chiar în fața lor, neștiind dacă trebuie să intru.

Înăuntru era o mică încăpere și, pe un loc puțin mai ridicat, într-un colț, ședea Mașina Timpului. Cele două manete erau în buzunarul meu. Iată deci că după toate pregătirile mele minuțioase în vederea asedierii, Sfinxul Alb mi se preda de bună voie. Am aruncat cât colo drugul de fier, aproape cu părere de rău că nu-l pot folosi.

Un gând neașteptat mi-a trecut prin minte, în timp ce mă aplecam

să intru. Cel puțin de data aceasta înțelegeam calculele pe care și le făcuseră Morlocii. Stăpânindu-mi o puternică dorință de a izbucni în râs, am pășit prin cadrul de bronz al ușii, spre Mașina Timpului. Am constatat cu surprindere că fusese unsă și curățită cu grijă. Până atunci mă întrebasesem dacă nu cumva Morlocii o demontează, măcar în parte, pentru a încerca, în felul lor nebulos de a gândi, să-i afle destinația.

În timp ce ședeam lângă ea și o examinam, bucurându-mă de simpla ei atingere, faptul pe care îl așteptam s-a produs. Plăcile de bronz au alunecat brusc în sus, izbindu-se de pervaz cu un zăngănit puternic. Rămăsesem în beznă — prins în capcană. Cel puțin așa credeau Morlocii. Am râs încet, înveselit.

Puteam să și aud chicoteala lor murmurată, pe măsură ce se apropiau de mine. Extrem de calm, am încercat să aprind un chibrit. Nu mai aveam decât să fixeze pârghiile și apoi să dispar ca o fantomă. Dar nu dădusem atenție unui mic amănunt. Chibritul era din acel soi odios care se aprinde numai când este frecat de cutie.

Vă puteți imagina cum mi s-a spulberat tot calmul. Micile brute erau chiar lângă mine. Unul m-a și atins. Am dat o lovitură, jur-împrejur, pe întuneric, cu manetele și am început să mă cațăr în șaua mașinii. Atunci s-a agățat de mine o mână, și apoi încă una. A trebuit pur și simplu să lupt din răputeri ca să scot manetele din strânsoarea Morlocilor, să pipăi în același timp locul în care trebuia să le fixeze. Aproape că mi-au smuls una dintre manete. Simțind că îmi alunecă din mână, a trebuit să împung în întuneric cu capul — și am auzit clar cum a sunat, sfărâmându-se, țeasta Morlocului — pentru ca s-o recapăt. Lupta, această ultimă încheștare, era și mai crâncenă decât cea din pădure. Dar, în cele din urmă, am fixat maneta și am împins-o înainte. Măinile care mă atingeau au alunecat de pe mine. Apoi întunericul de pe ochi mi s-a risipit. M-am trezit înconjurat de aceeași lumină cenușie și de același tumult pe care vi le-am descris mai

înainte.

XIV. O VIZIUNE ȘI MAI ÎNDEPĂRTATĂ

V-am mai vorbit despre senzația de rău și amețală pe care le încerci atunci când călătorești în Timp. De data aceasta nici nu eram bine așezat, ședeam oblic pe șa, și într-o poziție nestabilă. Un timp nedefinit am rămas agățat de Mașină, pe când ea se zdruncina și vibra, fără să-mi pot da seama cum mergeam, și când m-am gândit să privesc din nou cadranele, am rămas încremenit văzând unde ajunseseam. Un cadran înregistrează zilele, altul miile de zile, altul milioanele de zile și altul miile de milioane. În loc să fi tras manetele îndărăt, le împinseam însă înainte, în așa fel Mașina gonea spre viitor, iar când am cercetat cadranele, am descoperit că indicatorul miilor de zile se învârtea, tot atât de repede ca și secundarul unui ceas, spre viitor.

În timp ce zburam tot mai departe, a început să se producă încet o anumită schimbare a nebuloasei din jur. Cenușiul tremurător a devenit mai întunecat, apoi — deși continuam să călătoresc cu o viteză uimitoare — clipirea succesivă a zilelor și a nopților, care indica de obicei o viteză mai mică, a devenit din ce în ce mai accentuată. La început faptul m-a nedumerit foarte mult. Zilele și nopțile alternau din ce în ce mai rar, soarele trecea tot mai încet de-a curmezișul cerului, până când mi s-a părut că drumul lui durează secole întregi. În cele din urmă, un crepuscul constant s-a așternut asupra pământului, crepuscul întrerupt doar când și când de câte o cometă ce strălucea pe cerul întunecos. Fâșia de lumină care îmi indica drumul soarelui dispăruse de mult; soarele încetase să mai apună — doar se ridica și se lăsa spre apus — devenind mereu mai mare și mai roșu. Orice urmă a lunii dispăruse. Din rotirea stelelor, devenită tot mai lentă, rămăseseră numai câteva puncte de lumină care abia se târau. În cele din urmă, cu puțin timp înainte de a mă opri, soarele, roșu și enorm, a rămas nemișcat, pe linia orizontului, ca

o cupolă vastă luminând cu o strălucire tulbure, întretăiată apare de câte o stingere trecătoare. La un moment dat s-a reaprins cu putere, dar a revenit repede la lumina roșcată și posomorâtă. Am observat, din această încetinire a răsăritului și a apusului, că acțiunea fluxului și refluxului se terminase. Pământul ajunsese să se odihnească cu o singură față spre soare, la fel cum, în zilele noastre, Luna privește spre Pământ cu o singură față. Cu multă grijă, căci mi-am amintit de căderea mea de la prima oprire, am început să-mi încetinesc mersul. Indicatoarele s-au rotit din ce în ce mai încet, până când cele care arătau miile mi s-au părut nemișcate, iar cele ale zilelor au început să-și lase o umbră pe cadran. Tot mai încet, până când am întrezărit conturul nelămurit al unui țărșm pustiu.

Am oprit foarte încet și am rămas pe Mașina Timpului, privind în jur. Cerul nu mai era albastru. Spre nord-est era negru, ca de cerneală, și pe fondul lui întunecat sticleau puternic și neclintit stele albe și palide. Deasupra capului, cerul era de un roșu-închis, fără stele, iar spre sud-est devenea strălucitor, de un roșu-luminos, acolo unde, tăiat de linia orizontului, se afla discul imens al Soarelui, roșu și nemișcat. Stâncile din preajma mea erau colorate în roșu-aprins și orice urmă de viață pe care am văzut-o la început era vegetația de un verde-închis, acoperind orice loc mai proeminent pe povârnișul dinspre sud-est; era același verde bogat care se poate vedea la mușchiul din pădure sau la lichenii din peșteri: plante ce cresc într-un veșnic amurg.

Mașina se afla pe un mal înclinat. Marea se întindea departe spre sud-est, devenind viu-strălucitoare spre orizont, lângă cerul întunecat. Nu vedeam nici talazuri mari, nici valuri, căci nu se făcea simțită nici o suflare de vânt. Numai o ușoară unduire uleioasă o ridica și o cobora, ca o respirație slabă, arătându-mi că eterna mare se mișca și trăia. De-a lungul țărșmului, de care uneori se izbea apa, era o crustă groasă de sare — trandafir sub cerul livid. Aveam o senzație de apăsare în tâmples și mi-am dat seama că respiram foarte repede.

Senzația îmi amintea de singura mea încercare de alpinism și am înțeles că aerul era mai rarefiat decât astăzi.

Depart, de deasupra malului pustiu s-a auzit un țipăt ascuțit și am văzut un animal, ca un fel de imens fluture alb, zburând cu mișcări neregulate, bătând din aripi și înălțându-se în sus, spre cer, apoi coborând în cercuri mari și dispărând după o movilă mai joasă din depărtări. Țipătul lui era atât de îngrozitor încât m-am înfiorat și m-am așezat mai bine în șa. Privind din nou în jur, am văzut că bucata roșcată, pe care o luasem drept stâncă, se mișca încet către mine. Era într-adevăr o ființă semănând cu un crab monstruos. Vă puteți închipui un crab mare cât masa de colo, mișcându-și cleștii mari, pipăind în jur cu antenele ondulate, lungi ca niște bice, și privindu-te cu ochii bulbucăți, așezați de fiecare parte a frunții lui de metal? Spinarea îi era zbârcită și împodobită cu umflături neregulate, și, pe ici și colo, avea niște incrustații verzui. Puteam să-i văd, în jurul gurii lui complicate, nenumărate firifoare, agitându-se și pipăind în timp ce se mișca.

Pe când priveam la această sinistră apariție care se târa spre mine, am simțit pe obraz o gădilitură, ca și cum s-ar fi așezat o muscă. Am încercat s-o gonesc cu mâna, dar în clipa următoare a revenit și aproape imediat am mai simțit una lângă ureche. Am dat s-o prind și am apucat ceva ca un fir, care s-a tras repede din mâna mea. Cu o scârbă teribilă m-am întors și am văzut că prinsesem antena unui alt crab monstruos care se afla chiar lângă mine. Ochii săi dușmănoși se roteau în orbitele lor permanente, gura se deschidea pofticioasă, iar cleștii săi uriași și grosolani, mânjiți cu noroi de alge, se îndreptau asupra mea. Într-o clipă am pus mâna pe pârghie și am pus între mine și acești monștri un interval de o lună de zile. Mă aflam însă pe același mal, și i-am revăzut clar, de îndată ce m-am oprit. Duzini întregi se târau de colo-colo, în lumina sumbră, prin iarba de un verde închis.

Nu vă pot descrie sentimentul de insuportabilă pustietate care domnea asupra lumii. Cerul roșu de la răsărit, întunericul dinspre nord, marea moartă acoperită de sare, țărmul stâncos pe care se târau încet acești monștri respingători, verdele uniform și cu aspect otrăvitor al lichenilor, aerul rarefiat care rănea plămânii: toate acestea se adunau într-o senzație înspăimântătoare. Am mai înaintat o sută de ani și am dat de același soare roșu — puțin mai mare, puțin mai amorțit — aceeași mare moartă, același aer înghețat și aceeași mulțime de crabi de pământ, cățărându-se pretutindeni printre buruienile verzi și stâncile roșii. Pe cerul dinspre apus se ridica o palidă linie curbă, ca o imensă lună nouă.

Astfel am tot călătorit, în salturi mari de câte o mie de ani sau mai mult, oprindu-mă, atras de taina soartei pământului și privind cu o stranie fascinație la Soarele ce devenea mai mare și mai palid pe cerul dinspre apus, și la viața ce dispărea treptat de pe bătrânul nostru Pământ. În cele din urmă, la mai mult de treizeci de milioane de ani de acum înainte, uriașa cupolă roșcată a Soarelui ajunsese să acopere cam a zecea parte din cerul întunecat. Atunci am oprit iar, căci mulțimea crabilor dispăruse, iar țărmul roșu părea lipsit de viață, în afara ierburilor de mare și a lichenilor de un verde livid. Peisajul era presărat și cu alb. M-a pătruns un frig mușcător. Fulgi albi de zăpadă cădeau mereu în vârtejuri. Spre nord-est, luciul zăpezii se întindea sub cerul negru, înstelat, și puteam să văd crestele ondulate ale unor movile alb-trandafirii. De-a lungul țărmului mării atârnavă ciucuri de gheață, iar în larg pluteau mase de ghețari; dar cea mai mare întindere a acestui ocean sărat, sângeriul sub veșnicul apus de soare, era încă neînghețată.

Am privit în jurul meu să văd dacă mai rămăsese vreo urmă de viață animală. O teamă nelămurită mă reținea în șaua mașinii. Dar n-am văzut mișcându-se nimic, pe pământ, pe cer sau în mare. Nămolul verde de pe stânci era singurul lucru care dovedea că viața încă nu se stinsese. Un banc scund de nisip apăruse în mare și apa se retrăsese

de la țărniș. Mi s-a părut că văd un corp negru care se mișca pe acest banc, dar a rămas nemișcat de cum l-am privit, și am socotit că mă înșelase ochiul și că nu era decât o piatră. Stelele de pe cer străluceau intens și mi se părea că nu mai clipește decât foarte puțin.

Deodată, am băgat de seamă că marginea discului solar suferea o schimbare, în partea de apus; o concavitate, ca un golf, apăruse pe conturul circular. Golful devenea tot mai mare. Am privit înspăimântat aproape un minut la întunecimea ce se așternea deasupra zilei, și mi-am dat seama că începea o eclipsă. Peste discul soarelui trecea fie Luna, fie planeta Mercur. La început am crezut, desigur, că este Luna, dar am motive să cred că vedeam trecerea unei planete interioare, foarte aproape de pământ.

Întunericul creștea văzând cu ochii, un vânt rece a început să bată în rafale, dinspre răsărit, și vârtejul de fulgi albi din aer s-a întetit. Din largul mării se auzeau clipociri și clopote. În afară de aceste sunete lipsite de viață, lumea era tăcută. Tăcută? Ar fi greu să vă descriu această tăcere. Vocea omului, behăitul oilor, țipetele păsărilor, zumzetul insectelor, mișcarea care formează fondul vieții noastre — toate acestea nu mai existau. Pe măsură ce întunericul devenea mai dens, fulgii învolburăți erau tot mai abundenți, dansându-mi prin fața ochilor: frigul din aer era tot mai intens. În cele din urmă, unul câte unul, repede, unul după altul, vârfurile albe ale dealurilor îndepărtate au dispărut în beznă. Briza s-a transformat într-un vânt ce vuia cu putere. Am văzut cum umbra neagră din centrul eclipsei înainta repede înspre mine. În clipa următoare nu se mai vedeau decât stelele palide. Restul nu era decât un întuneric de nepătruns. Cerul era absolut negru.

M-a cuprins groaza de acest întuneric imens. Frigul, care mă pătrundea până la măduva oaselor, și greutatea dureroasă de a respira m-au copleșit. Am început să tremur și m-a cuprins un rău de moarte. Apoi pe cer a apărut marginea soarelui, ca un arc roșu. M-am dat jos

din mașină, ca să-mi revin. Mă simțeam amețit și incapabil să rezist călătoriei de întoarcere. În timp ce stăteam așa, bolnav și amețit, am văzut din nou corpul mișcător de pe bancul de nisip — nu mai era nici o îndoială acum, se mișca — prin apa roșie a mării. Era cât o minge de fotbal, sau poate ceva mai mare, din care ieșeau niște tentacule; părea negru față de apa învolburată, roșie ca sângele, și sălta în toate părțile. Am avut o senzație de leșin. Dar o spaimă teribilă de a zăcea neputincios în acest amurg îndepărtat și înspăimântător mi-a redat puterea să mă sui în șa.

XV. ÎNTOARCEREA EXPLORATORULUI TIMPULUI

Și astfel m-am întors. Cred că mult timp am rămas în nesimțire, pe mașină. A început iar clipitul des al succesiunii zilelor și a nopților, soarele a devenit iar auriu, cerul albastru. Am început să respir cu mai multă ușurință. Contururile pământului urmăreau fluctuația fluxului și refluxului. Acele indicatoare se învârteau îndărăt pe cadrane. În cele din urmă am zărit iar umbrele nelămurite ale caselor, urmele omenirii în decadentă. Și acestea s-au schimbat și au pierit, și altele le-au luat locul. Apoi, când cadranul care arăta milioanele a ajuns la zero, am încetinit viteza. Am început să recunosc propria noastră arhitectură, mărunță și familiară, indicatorul miilor a revenit la punctul de plecare, ziua și noaptea se succedau din ce în ce mai încet. Apoi vechile ziduri ale laboratorului au apărut în jurul meu. Foarte încet, de data aceasta, am încetinit mecanismul.

Am văzut un lucru care mi s-a părut ciudat. Cred că v-am spus că atunci când am pornit, înainte ca viteza să devină prea mare, Doamna Watchett trecuse prin odaie țâșnind, după cum mi s-a părut, ca o rachetă. Când m-am întors, am trecut din nou prin momentul când ea traversase laboratorul. Dar acum fiecare mișcare a ei părea să fie exact reversibil celor dinainte. Ușa de la celălalt capăt s-a deschis, doamna Watchett s-a strecurat în tăcere în laborator, de-a-ndăratelea, și a dispărut în dosul ușii prin care intrase prima dată. Chiar înainte

de asta mi s-a părut că-l văd pe Hillyer pentru o clipă; dar a trecut și el ca un fulger.

Am oprit mașina și am văzut din nou în jurul meu vechiul, familiarul meu laborator, instrumentele și dispozitivele mele, așa cum le lăsasem. Am coborât din mașină, clătinându-mă, și m-am așezat pe o bancă. Timp de câteva minute am fost scuturat de un tremur puternic. Apoi m-am mai liniștit. În jurul meu se afla iar vechiul meu atelier, exact cum fusese înainte. Poate că adormisem acolo, și totul nu fusese decât un vis.

Și totuși, nu! Mașina plecase din colțul de sud-est al laboratorului. Acum se odihnea în colțul de nord-vest, în fața peretelui, unde ați văzut-o și voi. Este exact distanța între mica pajiște și pedestalul Sfinxului Alb, unde îmi duseseră Morlocii Mașina.

Un timp n-am putut să gândesc la nimic. Apoi m-am ridicat și am străbătut coridorul până aici, șchiopătând, pentru că încă mă durea călcâiul, și simțindu-mă năclăit de murdărie. Am văzut *The Pall Mall Gazette* pe masa de lângă ușa. Am aflat că data era într-adevăr cea de azi și, privind la pendul, am văzut că era aproape ora opt. V-am auzit vocile și zgomotul farfuriilor. Am ezitat — mă simțeam tare bolnav și slăbit. Atunci am adulmecat mirosul bun de friptură și am deschis ușa.

Restul îl știți. M-am spălat, am mâncat și acum vă istorisesc întâmplarea.

XVI. DUPĂ POVESTIRE

— Știu, zise el după o pauză, că toate acestea vi se vor părea absolut de necrezut, dar pentru mine singurul fapt de necrezut este că în seara aceasta mă aflu aici, în această odaie familiară, privind fețele voastre prietenoase și povestindu-vă toate aceste aventuri stranii. Se

uită la Medic: Nu. Nu pot să mă aștept ca dumneata să mă crezi. Ia-o drept o minciună — sau o profeție. Spune că am adormit în atelier. Consideră că, speculând asupra destinelor rasei noastre, am dat naștere acestei închipuiri. Consideră drept un simplu artificiu afirmația mea că totul ar fi adevărat, un artificiu introdus pentru a mări interesul povestirii. Dar, luând toate acestea drept o poveste, ce părere ai despre ea?

Își scoase pipa și începu, în felul său obișnuit, nervos, să bată cu ea în barele grătarului. Se făcu un moment de tăcere. Apoi, scaunele începură să scârțâie și pantofii să se frece pe covor. Ridicându-mi privirea de pe fața Exploratorului Timpului, privii în jur, la auditoriul său. Toți erau în întuneric și mici pete colorate pluteau în fața lor. Medicul părea absolut în contemplarea gazdei. Editorul privea țintă la capătul țigării sale de foi — a șasea. Ziaristul se scotocea după ceas. Ceilalți, după câte îmi amintesc, rămăseseră nemișcați.

Editorul se ridică suspinând.

— Ce păcat că nu ești un scriitor de povești! zise el, punându-și mâna pe umărul Exploratorului Timpului.

— Nu crezi?

— Ei bine...

— Bănuiam că nu.

Exploratorul Timpului se întoarse spre noi:

— Unde sunt chibriturile? zise el. Aprinse unul și vorbi cu pipa în gură pufăind. Ca să vă spun adevărul... Cu greu o cred eu însumi... Și totuși...

Privirea îi căzu, cu o întrebare mută, asupra florilor albe, veștejite, de pe măsuță. Apoi își întoarse mâna cu care ținea pipa și l-am văzut privind la câteva zgârâieturi pe jumătate vindecate.

Medicul se ridică, se apropie de lampă și examinează florile.

— Pistilul este ciudat, zise el.

Psihologul se aplecă în față ca să le vadă, întinzând mâna după un exemplar:

— Să fiu al naibii dacă nu-i unu fără un sfert, zise Ziaristul. Cum o să ajungem acasă?

— Trăsuri câte vrei în stație, zise Psihologul.

— Este curios, zise Medicul; dar sunt sigur că nu cunosc ordinul din care fac parte aceste flori. Pot să le iau cu mine?

Exploratorul Timpului ezită o clipă. Apoi spuse brusc:

— Categorie, nu!

— Unde le-ai găsit de fapt? zise Medicul.

Exploratorul Timpului își duse mâna la cap. Vorbi ca și când ar fi încercat să prindă o idee care îl ocolea.

— Mi-au fost puse în buzunar de Weena, pe când călătoream în Timp. Privi împrejur prin odaie. Să fiu al naibii dacă mai sunt sigur de ceva. Odaia aceasta, și voi toți, și atmosfera obișnuită sunt prea mult pentru rațiunea mea. Oare am construit vreodată o Mașină a Timpului, sau un model al Mașinii Timpului? Sau totul nu este decât

un vis? Se spune că viața este un vis, un biet vis, frumos uneori — dar nu mai pot să suport și un vis care n-are nici o justificare. Este o nebunie. Și de unde a venit visul?... Trebuie să mă mai uit o dată la Mașină. Dacă există vreo Mașină!

Luă repede lampa și se îndreptă cu flacăra ei roșie spre ușă, și de acolo în coridor. L-am urmărit cu toții. Acolo, în lumina pâlپătoare a lămpii, se afla într-adevăr Mașina, ghemuită, urâtă, stând într-o rână, un obiect făcut din alamă, abanos, fildeș și cuarț transparent și lucios. Solidă la pipăit — căci am întins mâna și i-am pipăit șinele — cu pete brune de unsoare pe fildeș, și bucăți de iarbă și mușchi pe părțile de jos, și având o șină îndoită într-o parte.

Exploratorul Timpului puse lampa pe bancă și își trecu palma pe șina stricată.

— Este în regulă acum, zise el. Povestea pe care v-am spus-o este adevărată. Îmi pare rău că v-am adus aici, în frig. Ridică lampa și, într-o tăcere absolută, ne-am întors în fumoar.

Ne conduse în hol și ajută Editorului să-și îmbrace haina. Medicul îi privi fața și, cu o oarecare ezitare, îi spuse că poate suferă de surmenaj. Exploratorul Timpului râse din toată inima. Mi-l aduc aminte cum ședea în ușa deschisă, salutându-ne.

Am luat, împreună cu Editorul, o trăsură. El considera povestea drept “o minciună sfruntată”. În ceea ce mă privește, nu eram în stare să trag nici o concluzie. Povestea era fantastică și de necrezut, dar relatarea ei era veridică și sobră. Am rămas treaz cea mai mare parte a nopții, gândindu-mă la această poveste. M-am hotărât să mă duc a doua zi și să-l văd din nou pe Exploratorul Timpului. Mi s-a spus că era în laborator, și, fiind un obișnuit al casei, am urcat să-l caut. Laboratorul era gol. Am privit o clipă la Mașina Timpului, am întins mâna și am atins maneta. Mașina ghemuită, cu aspect masiv, se

legănă ca o ramură scuturată de vânt. Instabilitatea ei mă uimi extrem de mult și am avut senzația din copilărie când mi se interzicea să mă amestec în anumite lucruri. M-am întors prin coridor. Exploratorul Timpului a dat peste mine în fumoar. Venea din casă. Avea un mic aparat fotografic sub un braț și un rucsac sub celălalt. A început să râdă când m-a văzut și mi-a întins să-i strâng cotul.

— Sunt grozav de ocupat, zise el, cu mașina aceea.

— Dar nu e oare o glumă? zisei eu. Călătorești într-adevăr prin Timp?

— Călătoresc cu adevărat. Și mă privi deschis în ochi. Apoi ezită. Ochii săi rătăceau în jurul odăii. Am nevoie doar de o jumătate de oră, zise el. Știu de ce ai venit și este foarte amabil din partea dumatăle. Iată câteva reviste. Dacă rămâi la prânz la mine, îți voi arăta de data aceasta amănunțit cum se călătorește în timp, cu exemple, cu tot ce trebuie. Mă ierți dacă acum te părăsesc?

Am consimțit, abia înțelegând atunci cu adevărat ce voia să spună, iar el dădu din cap și ieși pe coridor. Am auzit ușa de la laborator închizându-se cu zgomot, m-am așezat într-un scaun și am luat un ziar. Ce avea oare de gând să facă înainte de prânz? Apoi deodată, citind un anunț, mi-am adus aminte că îi promisesem lui Richardson, editorul, să mă întâlnesc cu el la două. Am privit la ceas și am văzut că abia puteam să mai ajung la timp. M-am sculat și am străbătut coridorul, ca să-l anunț pe Exploratorul Timpului.

În timp ce puneam mâna pe clanța ușii, am auzit o exclamație, întreruptă în mod ciudat, un declic și un pocnet surd. Un vârtej de vânt m-a izbit, când am deschis ușa, și dinăuntru s-a auzit un sunet de sticlă spartă căzând pe podea. Exploratorul Timpului nu era acolo. Mi s-a părut, pentru o clipă, că văd o formă fantomatică, nelămurită, care ședea într-un vârtej de negru și galben — o formă atât de

transparentă, încât banca din dosul ei, cu folie pline de desene, era perfect vizibilă; dar, cât m-am frecat la ochi, fantoma a dispărut. Și Mașina Timpului dispăruse. În afară de puțin praf plutind în aer, capătul opus al laboratorului era gol. Se pare că se trântise un ochi de geam de la luminator.

Am simțit o uimire fără margini. Știam că se petrece ceva straniu și pentru moment nu puteam să-mi dau seama ce anume. În timp ce ședeam și priveam așa, ușa dinspre grădină se deschise și apăru servitorul.

Ne-am privit unul pe celălalt. Apoi am început să-mi adun gândurile.

— A ieșit domnul... pe aici? întrebai eu.

— Nu domnule. Nimeni n-a ieșit pe aici. Mă așteptam să-l găsesc în laborator.

Atunci am înțeles. Cu riscul de a-l dezamăgi pe Richardson, am continuat să stau acolo, așteptându-l pe Exploratorul Timpului: așteptând cea de-a doua povestire, poate și mai stranie, și mostrele, și fotografiile pe care le va aduce cu el. Dar acum încep să mă tem că ar trebui să aștept o viață întreagă. Exploratorul Timpului a dispărut acum trei ani. Și, după cum știe toată lumea, nu s-a mai întors niciodată.

EPILOG

Nu te poți opri să nu-ți pui întrebări. Se va mai întoarce vreodată? Poate că a zburat în trecut, și a dat peste sălbaticii păroși și sângeroși din Era Pietrei Necioplite; în abisurile Mării Cretacice¹⁷; sau printre saurienii grotești, uriașele reptile din Timpurile Jurasice¹⁸. Poate că, chiar acum — dacă pot spune așa — rătăcește pe vreun recif de corali oolitici¹⁹ bântuit de plesiosauri²⁰, sau pe lângă mările sărate și pustii ale Perioadei Triasice²¹. Sau poate că merge în viitor, în vreuna din erele mai apropiate, în care oamenii sunt încă oameni, dar în care enigmele epocii noastre sunt dezlegate și problemele ei apăsătoare au fost rezolvate? Acolo, în deplina maturitate a rasei: căci eu, în ceea ce mă privește, nu pot să cred că zilele noastre de experiențe debile, de teorii fragmentare și de discordie mutuală sunt într-adevăr vremurile de culme ale omului! Repet, în ceea ce mă privește. El, o știu — căci problema aceasta a fost discutată de noi cu mult înainte de a fi construită Mașina Timpului — se gândea întotdeauna cu tristețe la Progresul Omenirii și vedea în creșterea volumului civilizației doar o aglomerare fără rost, care va trebui până în cele din urmă să se năruie, inevitabil, asupra celor ce au făurit-o, și să-i distrugă. Dacă este așa, nu ne rămâne decât să trăim ca și cum nu ar fi așa. Dar pentru mine, viitorul se arată încă în negru și alb — imensa mea ignoranță este rareori luminată de amintirea acestei povestiri. Și păstrez cu mine, drept mângâiere, două flori albe, ciudate — acum boțite, înnegrite, presate, și fără viață, stând mărturie că, chiar și atunci când inteligența și forța au dispărut, recunoștința și duioșia față de aproapele său încă mai dăinuie în inima omului.

¹⁷ Cretacic — perioadă a erei secundare.

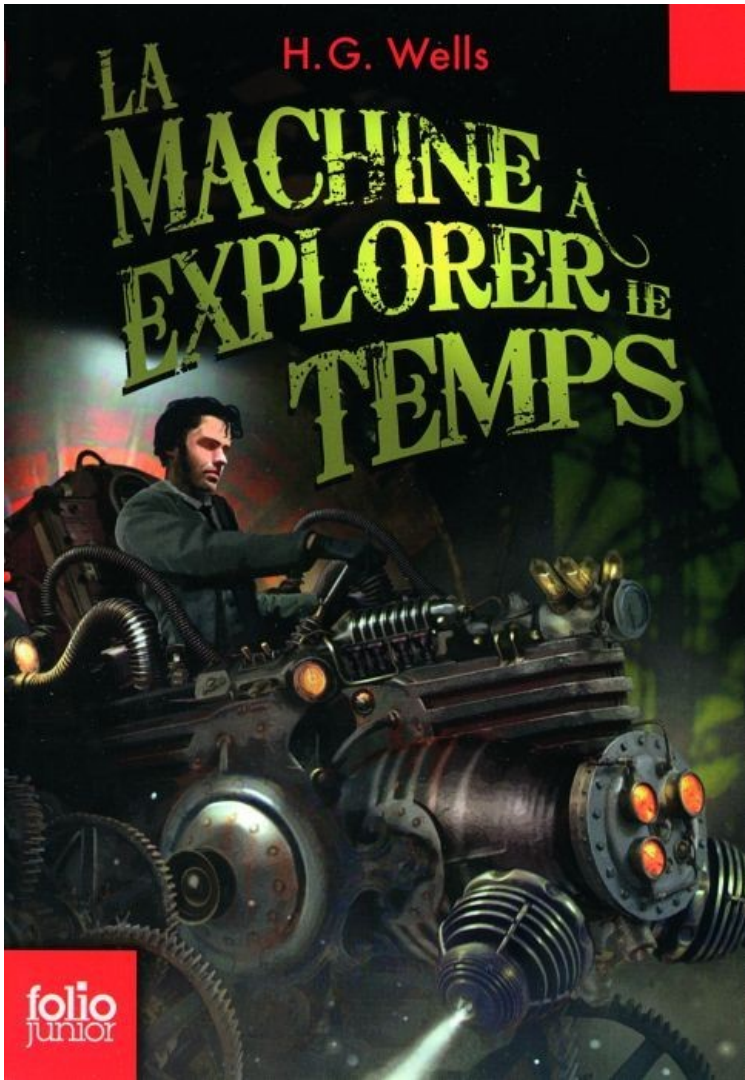
¹⁸ Timpurile jurasice — perioadă a erei secundare.

¹⁹ Oolitic — format din granule sferice, asemănătoare icrelor.

²⁰ Plesiosaur — reptilă gigantică din era secundară.

²¹ Triasic — prima perioadă a erei secundare.

S F Â R Ş I T

TABEL CRONOLOGIC

1866 *21 septembrie*. În localitatea provincială Bromley din sudul Angliei se naște Herbert George Wells într-o familie mic-burgheză sărăcită. Tatăl său era grădinar și proprietarul unei prăvălii (care foarte curând s-a ruinat), iar mama — jupâneasă la stăpâna unui conac.

1874 La vârsta de 8 ani viitorul scriitor se înscrie la o școală cu nume răsunător de Academie comercială cu gând să se facă târgoveț.

1879 Din cauza greutăților materiale ale familiei, este nevoit să înceapă să câștige singur, angajându-se, pe rând, laborant într-o farmacie, comisionar și băiat de prăvălie, suplinitor la o școală primară. Fiecare clipă liberă, precum și multe din orele de noapte le dedică cititului.

1884 Tânărul Herbert Wells nimerește la Londra. Devine student la așa-zisa “Școală normală”, ce făcea parte din sistemul Universității londoneze. Citește mult, exersează “compuneri în latină”, frecventează diferite cercuri, seminare, dezbateri publice cu participarea vestiților oratori ai timpului. Face cunoștință cu tinerii socialiști, printre care și George Bernard Shaw.

1888 Obține gradul didactic de magistru în biologie. La propunerea profesorului său, celebrul naturalist Thomas Huxley, Wells scrie un manual de biologie. Cartea devine manual de bază în școala engleză, fiind reeditată de foarte multe ori, chiar și atunci când autorul ei era deja cunoscut beletrist.

1888-1895 Ani de zbucium și căutări. Deși i se deschidea în față perspectiva unei cariere științifice, a preferat gazetăria, încercându-și forțele și ca scriitor. Pe lângă articole pe teme sociale și politice, scrie

povestiri, dar care apar rar în presă.

1895 Publică prima culegere de schițe cu titlul *Convorbiri alese cu unchiul*. Tot din acest an datează și primul său roman fantastic, *Mașina Timpului*, care s-a bucurat de un mare succes, și Wells s-a hotărât să se dedice totalmente literaturii. Pentru roman a primit suma modestă de 150 lire sterline, cu care se simte “bogat”. Părăsește Londra și se retrage la baștină în sudul Angliei.

1896 Publică cel de-al doilea roman, *Insula doctorului Moreau*, drept răspuns la *Cartea junglei* de Kipling, care a apărut un an mai înainte. E un roman fantastic despre experiențe științifice asupra animalelor, problemă ce-i preocupa pe mulți savanți. În presă apar și o serie de povestiri științifice în care autorul atacă diverse probleme de biologie și fiziologie. Îl preocupă și chestiunea existenței vieții pe alte planete (povestirea *Oul de cristal*). Tot în acest an editează romanul *Roțile sorții*.

1897 Scribe romanul *Omul invizibil*, care se consideră și astăzi printre cele mai populare lucrări de Herbert Wells.

1898 *Războiul lumilor* este următorul roman construit pe aceleași principii ca și precedentele.

1899 Romanul *Când se va trezi cel adormit* a marcat revenirea scriitorului la teme social-politice.

1900 *Dragostea și mister Lewisham* face parte din același grup de romane sociale.

1901 Seria de romane fantastice continuă cu *Primii oameni în Lună*.

1902 Povestirea Doamna mării. Conferința Descoperirea viitorului.

1904 În romanul *Hrana zeilor* scriitorul oglindește tabloul fantastic al apariției unei rase de oameni, mai perfecționată decât cea existentă.

1905 Apar romanele Kipps și O utopie modernă.

1906 Povestirea *În zilele cometei* îmbină trăsăturile romanului social cu elemente utopice. Călătorește în Statele Unite și la întoarcere publică eseu *Viitorul Americii*. Pamfletul *Socialismul și familia*.

1908 În povestirea *Războiul în văzduh* Wells a prezis apropierea primului război mondial, subliniind că inițiatorul lui va fi Germania, care tindea spre dominația mondială.

Eseurile Lumi noi în schimbul celor vechi și Primele și ultimele lucruri.

1909 Romanele Tono Bungay și Ann Veronica.

1910 Încă un roman social — *Povestea domnului Polly*.

1911 Romanul *Noul Machiavel*. Culegerea de povestiri *Țara orbilor*.

1912 Romanul *Căsătorie*. Publică o serie de articole despre problemele clasei muncitoare și ține o conferință despre romanul contemporan.

1913 Wells vizitează Rusia, care îi lasă impresia unei țări asiatice înapoiate ce nu s-a trezit încă din somnul ei secular. În 1920 face o a doua călătorie în Rusia (de astă dată sovietică). Impresiile din această călătorie au fost expuse în cartea *Rusia în beznă*, iar pe Lenin l-a numit „visătorul din Kremlin”.

Romanul *Prieteni pasionați*. Publică articole despre modernizarea războiului.

1914 Cu câteva luni înainte de izbucnirea primului război mondial a publicat romanul *Lumea eliberată* ce are ca temă crearea de noi mijloace de distrugere.

1915 Romanele *Căutarea magnifică* și *Bealby*. Pamfletul *Pacea lumii*.

1916 În romanul *Mister Britling începe să vadă clar* scriitorul Wells își exprimă atitudinea sa față de război.

1917 Apar cărțile *Dumnezeu, împăratul nevăzut* și *Sufletul unui episcop*, în care scriitorul s-a adresat religiei pentru a afla un răspuns la problemele vieții sociale. Culegerea de articole *Războiul și viitorul*.

1818 Romanul *Joan și Peter*. Eseul *În al patrulea an*.

1919 Romanul *Focul veșnic*. Broșura *Nu e decât o singură istorie*.

1920 Compendiu de istorie.

1921 Scrie romanul fantastic *Oameni-zei* care e un răspuns la problemele utopice ale zilei.

1922 Romanul *Ascunzișurile inimii. O istorie prescurtată a lumii*. Candidat laburist la alegerile de la Universitatea din Londra.

1923 Broșura *Idealul laburist al educației*. Discursul *Socialismul și motivul științific*.

1924 O utopie „pe dos” este romanul *Visul* în care eroul, Sarnac, trăind în secolul al patruzecilea, se ocupă de dezgroparea ruinelor rămase din „secolul haosului”, adică din secolul nostru, și povestește cu groază ceea ce a văzut.

1925 Romanul Tatăl Christinei Alberta. Eseul O previziune în legătură cu situația mondială.

1926 *Lumea lui William Clissold* este un mare roman filozofic. El conține multe elemente biografice, dar și mai multe reflecții, în care Wells își expune vederile în problemele filozofiei, economiei, politicii, religiei, moralei, artei etc.

1927 Romanele *În ajun și Meanwhile*. Ține la Sorbona conferința *Democrația supusă revizuirii*.

1928 *Romanul Mister Blattsworthy pe insula Rampole* reflectă tragedia generației de intelectuali care au văzut primul război mondial.

1930 Romanul *Dictatura domnului Parham* are ca temă posibilitatea instaurării fascismului în Anglia.

1933 În anul venirii lui Hitler la putere în Germania, Wells scrie cartea *Lucrurile care vor fi*, transformată ulterior în scenariu de film. Așa cum prevăzuse începutul primului război mondial, la fel a făcut o profecție despre cel de-al doilea război mondial, care în opera sa începe în 1940 și durează treizeci de ani.

1936 În timpul războiului civil din Spania Wells a publicat nuvela *Jucătorul de cricket*, în care descrie existența, într-o mlaștină, a unui monstru îngrozitor, ce nu este altceva decât fascismul.

1941 Apare romanul *Prudența nu strică niciodată*. În el Wells își

ilustrează teza că adevăratul om, *homo sapiens*, n-a apărut încă pe pământ. În locul lui există o specie animală pe care Wells o numește *homo Tewler*.

1946 13 august. Herbert George Wells se stinge din viață cu 39 de zile înainte de a împlini vârsta de 80 de ani.

H. G. WELLS
MASINA TIMPULUI

OPERA ALESEI VOULUI